



Återrapportering 2019

Västra Götaland 2020
Strategi för tillväxt och utveckling
i Västra Götaland
2014-2020

Sammanfattning

Återrapporteringen avser att ge en samlad bild av utvecklingen inom strategin Västra Götaland 2020 (VG2020) för år 2019. Rapporten har tagits fram till beredningen för hållbar utveckling (BHU) av Västra Götalandsregionens koncernavdelning data och analys i samverkan med koncernstab regional utveckling och koncernavdelning kultur.

BHU har det formella ansvaret för strategin och ansvarar för att genomförandet följs upp och utvärderas. Rapporten har avgränsats till att i första hand lyfta fram de utvecklingsinsatser som Västra Götalandsregionen¹ och/eller kommunerna i Västra Götaland genom kommunalförbunden, inklusive Business Region Göteborg, medfinansierat, genomfört och tagit beslut om 2019. Vidare ingår även insatser som medfinansieras av EUs strukturfonder.

Sammanlagt ingår 406 insatser² som har kategoriserats som direkt kopplade till någon av de 32 prioriterade frågorna. De beslutade insatserna som ingår har en total volym på cirka 3 099 miljoner kronor³. I återrapporteringen lyfts även fram det som genomförts inom ramen för de fem så kallade rekommendationer som BHU ställts sig bakom⁴.

Sammanfattande analys

Det prioriterade området **Ett gott klimat för kreativitet, entreprenörskap och företagande** handlar om att skapa bättre förutsättningar för ett växande näringsliv som skapar nya jobb i Västra Götaland. Här ingår även insatser för att utveckla människors kreativitet och entreprenöriella förmåga, vilket kan bidra till förnyelse inom såväl privat som offentlig sektor.

Nyföretagande har under perioden 2014-2017 legat på drygt 11 000 per år. För år 2018 uppgick antalet till 10 583, det vill säga något lägre än de senaste åren. Det ambitiösa målet 95 000 företag under perioden 2014-2020 kommer inte att nås. Nyföretagandet är även något lägre i Västra Götaland än för riket. En bidragande orsak till detta är det gynnsamma läget på arbetsmarknaden. I återrapporteringen lyfts som för tidigare år behovet av insatser som höjer kvalitén på rådgivning samt att göra nyföretagarrådgivningen mer tillgänglig för framförallt underrepresenterade grupper. Att skapa en fungerande samverkan mellan nyföretagaraktörer i regionen är andra insatser som behövs.

I den senaste mätning (2016) om unga kan tänka sig att bli företagare kunde 64 procent tänka sig det. År 2012 kunde 75 procent tänka sig det vilket innebär att målet om att 8 av 10 unga ska vilja bli företagare kan vara svårt att nås. I *Västra Götalandsregionens program för entreprenörskap och nyföretagande* görs satsningar för att stimulera till ökat entreprenörskap. För 2019 lyfts bland annat att *Ung Företagsamhet* i Väst slog nytt rekord med cirka 5500 elever i UF-företagande och att inom ramen för *Drivhusens* verksamhet har under 2019 över 400 företag startats genom deras verksamhet.

Tillväxttakten i små och medelstora företag är för 2018 något högre i Västra Götaland än riket jämfört med föregående år då takten var något lägre. Målet att hälften av nya företagare år 2020 är

¹ Inom Västra Götalandsregionen avgränsas insatserna till de som medfinansieras av nämnderna för regionutveckling, kultur, miljö och kollektivtrafik samt insatser inom social hållbarhet.

² Antal insatser inom ramen för kulturområdet saknas, men ingår i volym om medel.

³ Utöver detta har även medel till folkbildning/utbildning beslutats till en volym på 191 miljoner kronor. Likaså även medel till Västtrafik på 4 810 miljoner kronor.

⁴ De aktuella rekommendationerna har funnits sedan juni 2015. De har vidare varit uppe för beslut vid BHU april 2016 och oktober 2017. Vid senaste mötet beslutades, utifrån halvtidsutvärderarnas rekommendationer, att de nuvarande rekommendationerna kommer att gälla återstående period.

kvinnor bedöms som tidigare att inte nås. Även om någon minskning inte skedde från 2017 till 2018 (31 procent) så är det fortfarande så att det var en högre andel kvinnor som var företagare 2012 och 2013 (34 procent).

Inkubatorerna i Västra Götaland har en viktig roll för att förverkliga idéer och starta företag. Under 2019 har två inkubatorer från Västra Götaland rankats högt i den internationella *UBI Index*. Både GU Ventures och Chalmers Ventures rankades här som två av de 20 främsta inkubatorerna i världen under kategorin *University Business Incubator*. I de åtta inkubatorerna som tas upp i återslagrapporteringen har under 2019 sammanlagt 910 idéer utvärderats och det finns idag 216 projekt/företag i inkubatorerna.

I Konjunkturinstitutets senaste konjunkturuppdatering⁵ skrevs BNP-tillväxten ner till 1,0 procent. Detta till följd av en tydlig inbromsning under hösten 2019. Det lyfts dock en något bättre konjunkturläge i Väst- och Sydsverige jämfört med Stockholm. Detta förklaras av att Västsverige och Sydsverige har ett bättre läge inom byggsektorn, handel och industri. I *Konjunkturbarometern*⁶ från hösten 2019 lyfts att framöver ligger fortfarande utmaningar bland annat i en hårdnande global konkurrens, utvecklingstakten med avseende på bland annat digitalisering samt svårigheter att hitta rätt kompetens.

Målet vad gäller antal gasellföretag har nåtts för perioden. Enligt Dagens Industris gasellundersökning från 2019 minskade dock antalet gasellföretag i Västra Götaland jämfört med de två senaste åren. För 2019 är antalet gasellföretag 176 stycken jämfört med 223 stycken år 2018 och 196 år 2017.

Almi Västs utlåning under 2019 som gick till totalt 510 företag uppgick till 340 miljoner kronor. Effektmätningar som genomförts visar att det går bättre för företag som får stöd av Almi i jämförelse med en kontrollgrupp. Utöver utlåning har cirka 1700 nya kunder fått rådgivning och 95 projekt har beviljats utvecklingsmedel i form av bland annat verifieringsmedel. Västra Götalandsregionen har under 2019 gett direkta stöd till 255 företag för att underlätta bland annat produktutveckling, internationalisering och digitalisering. Enligt 2019 års årliga uppföljning av företagsstödet betydelse för företagen⁷ upplevde merparten av företagen (50-84 procent beroende på stödtyp) att stödet haft en stor betydelse för att stärka företagets konkurrenskraft.

Området **Internationell konkurrenskraft genom kraftsamling på styrkeområden** är fortsatt högt prioriterat. Av de medel som ingår i återslagrapporteringen för 2019 går 18 procent till detta område. BHUs rekommendation om *Satsning på Västsvenska styrkeområden med internationell lyskraft* har beslutats att ligga kvar fram till 2020.

Någon förändring i bedömningen av målen har inte skett från tidigare år. Det innebär att de kvantitativa målen i VG2020 bedöms inte kunna uppnås fram till 2020. Målet att *förstahandssökande ska välja högskolor i Västra Götaland* (25 procent) ligger kvar på 15 procent både 2018 och 2019 (jmf med 14% 2017). Någon förändring åt rätt håll har därmed inte skett. Målet *andelen utländska högskolestuderande* är att den ska vara minst i nivå med övriga storstadsregioner. För 2018 ligger andelen för Västra Götaland på 5,2 procent. Detta är att jämföra med Skånes län 8,4 procent och Stockholm 7,9 procent.

Trots ambitionen om ökad mobilitet har antalet utresande studenter enligt *Universitetsämhetets årsrapport 2019* minskat de senaste tre läsåren i Sverige. Antalet inresande studenter har däremot

⁵ www.konj.se

⁶ VGR Analys 2019:51, www.vgregion.se/analysportalen

⁷ Fördjupad uppföljning av företagsstöd 2019, VGR Analys 2020:05.

ökat och skillnaden mellan inresande och utresande studenter har följaktligen blivit allt större. Under 2019 lämnades en ansökan (*MoRE3.0*) in till EU:s ramprogram för forskning och innovation med syftet att genom ingående och utgående forskarmobilitet stärka västsvenska forsknings- och innovationsmiljöer. Bakom ansökan står Västra Götalandsregionen, Region Värmland och Region Halland.

Bedömningen för de kvalitativa målen är fortfarande att dessa förväntas uppnås. Målen handlar om *ökande nationella/internationella satsningar på Fol-miljöer inom Västra Götalands styrkeområden, fler strategiska satsningar som är attraktiva för omvärlden drivs i partnerskap mellan företag, lärosäten och samhällsaktörer samt en ökad andel av nationella och internationella satsningar och uppdrag ska genomföras i Västra Götaland*. Sammantaget görs fortfarande omfattande långsiktiga satsningar inom det prioriterade området. Under året har till exempel satsningen *Klimatledande processindustri för omställning inom kemi och materialklustret* vid Johanneberg Science Park startat upp. En ny test- och demonstrationsarena för automatiserad industriproduktion med fokus på komposit finns inom ramen för *Framtidens fabrik* på Innovatum. Samt i februari invigdes också formellt det *nationella AI-centret* på Lindholmen Science Park.

Som lyfts i återrapporteringen är en förutsättning för att uppnå ökade internationella forsknings- och innovationssamarbeten (Fol) att samverkan med internationella partners ska vara av intresse och utgöra en nytta. Det är därför viktigt att såväl nationell som internationell Fol-politik lyfter de utmaningar och möjligheter som också aktörer från Västra Götaland kan relatera till. Med anledning av detta har Västra Götalandsregionen i samarbete med Chalmers tekniska högskola, Göteborgs universitet, Högskolan Borås, Högskolan i Skövde och Högskolan Väst under 2019 skickat synpunkter inför *regeringens kommande nationella forskningsproposition 2020* samt till EU inför det kommande programmet för forskning och innovation, *Horisont Europa* som lanseras 2021. Även västsvensk industri och akademi finns med i nationella och internationella referensgrupper för områden som transport och hälsa.

Västra Götalandsregionens tretton program för hållbar utveckling⁸ ska ses som verktyg för att i samverkan med andra aktörer initiera satsningar som stärker Västra Götaland som attraktiv region för forskning, innovation och näringslivsutveckling. Inom ramen för programmen beslutades under 2019 om medel till 167 projekt och 41 verksamheter. För projekten uppgick den totala omslutningen till nästan 530 miljoner kronor.

Området ***Bryta utanförskap och stärk kopplingarna mellan utbildning och arbetsliv*** anknyter till tre av BHU:s fem rekommendationer. För det kvantitativa målet för området *minskade socioekonomiska skillnader mellan invånare i s.k. utsatta områden och genomsnittsinvånaren i Västra Götaland* finns inte någon uppdaterad statistik sedan förra årets återrapportering. Målet mäts genom genomsnittlig disponibel inkomst i så kallade urbana utvecklingsområden i procent av genomsnittlig disponibel inkomst i Västra Götaland. Som lyftes förra året har det skett en ökning från 64 procent 2012 till 67 procent 2017 vilket gör att målet bedöms att uppnås.

Under året har integrationsarbetet intensifierats bland annat genom samverkan mellan Länsstyrelsen, Västra Götalandsregionen, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen. En gemensam workshop med kommunerna under temat *Hur gör vi nästa gång det kommer många människor på flykt till Västra Götaland?* har genomförts. Det har även skett ökad samverkan under hösten 2019 mellan utbildningsanordnare, civilsamhället med flera som en följd av den gemensamma ansträngningen att hitta utbildningsplatser för målgruppen ensamkommande som fyllt 18 år och som

⁸ Programmen berör områdena hållbara transporter, hållbar energi och bioinnovation, life science, livsmedel och gröna näringar, hållbara maritima näringar, cirkulärt mode och hållbara miljöer, kulturella och kreativa näringar, utbildning och arbetsmarknad samt entreprenörskap och nyföretagande.

omfattas av den så kallade gymnasielagen. Exempel på pågående och nya insatser under året är *Orbus* som handlar om vägledning för nyanlända entreprenörer och företagare. I mars startade *NAD-i-Väst* upp. Detta är en integrationsmodell för att skapa förutsättning för nyanlända att integreras i samhället och i förlängningen på arbetsmarknaden. Vid årsskiftet avslutades det EU-finansierade projektet *FIER-Fast track Integration in European Regions* som koordinerats av Västra Götalandsregionen. Inom ramen för projektet har insatser som arbetsintegrerad och yrkesanpassad språkutbildning, metoder för mentorskap och språkstöd på företag, individanpassade insatser, vägledning och kompetenskartläggning nått nästan 3 000 flyktingar genom 25 projekt som har genomförts av 12 partners i sex länder. Särskild uppmärksamhet har getts till Göteborgs folkhögskolas utbildning till städare/ måltidsbiträde där 80 procent av deltagarna - nästan bara kvinnor med flyktingbakgrund - har gått från inkomststöd till arbete.

Vad gäller Yrkehögskoleutbildningar (YH-utbildningar) i Västra Götaland har såväl mängden som mångfalden ökat konstant. Myndigheten för yrkehögskolan beviljade 112 utbildningar till Västsverige med start under år 2019. Totalt för Sverige beviljades 496 utbildningar. Antalet studerande förväntas växa från dagens cirka 50 000 till 70 000 år 2022. I rapporten *Sökande och antagna till yrkehögskola i Västra Götaland 2014-2017*⁹ som publicerades under året lyfts bland annat att det är eftersträvaransvärt att verka för en ökad tillströmning till de eftergymnasiala utbildningarna då detta gynnar svensk ekonomi.

Under året har satsningen *Mistra Urban Futures* avslutas i och med den nationella finansieringens slut. Fokus under året har därför bland annat handlat om att hitta formerna för det fortsatta arbetet. Under hösten beslutades om en fortsättning i ett nytt centrum för hållbar stadsutveckling. Det nya centrumet heter *Urban Futures* och placeras vid Göteborgs centrum för hållbar utveckling (GMV). Bakom centrumet står Chalmers tekniska högskola, Göteborgs universitet, Göteborgs stad, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Västra Götalandsregionen, Göteborgsregionens kommunalförbund, IVL Svenska miljöinstitutet AB och RISE Research Institutes of Sweden AB. Centrumet kommer ha fokus på nationella och regionala frågor i stadsutvecklingen.

Inom området finns även den prioriterade frågan om *att skapa goda möjligheter för unga till praktik, ferieplatser, mentorer*. Många satsningar är där långsiktiga och har pågått en längre tid, till exempel skapande av strukturer för praktiksamordning. Ett exempel är projektet *Praktiksamordning i Fyrbodals kommun* som redovisar att i september använde tio kommuner och fyra gymnasieskolor i Fyrbodals kommun www.praktikplatsen.se för sin praktikhantering och inom vuxenutbildningen använder tre kommuner verktyget.

Inom området ***Livslångt lärande för ökad delaktighet och konkurrenskraft*** är fokus på hur invånarnas kompetens utvecklas, synliggörs och används på arbetsmarknaden. Även detta område har prioriterats högt och två av BHU:s fem rekommendationer anknyter till området. Arbetet för att fler ska fortsätta studera efter gymnasiet och för att avhoppet från skolan ska minska är en fråga som många aktörer arbetar med på bred front då det är i princip nödvändigt att ha en gymnasiekompetens för att få ett arbete.

De mål som finns för området kommer troligen inte att uppfyllas om utvecklingen fortsätter som idag. Undantag är målet att avhoppet till skolan ska minska till mindre än åtta procent i Västra Götaland år 2020, men statistik senare än 2017 finns inte tillgänglig. I förra årets återslag lyftes att 45 procent av ungdomarna i Västra Götaland påbörjar sin eftergymnasiala utbildning inom tre år efter gymnasiet. För 2018 är uppgiften 43 procent vilket gör att det är en bit kvar till målet att mer än hälften av ungdomarna.

⁹ Sökande och antagna till yrkehögskola i Västra Götaland 2014-2017, VGR Analys 2019:24.

Vad gäller fullföljda studier så arbetas det på olika nivåer för att skapa samverkan. Det handlar både om att samla större projekt för att utbyta erfarenheter som nätverk på regionövergripande nivå för att byta erfarenheter, ta tillvara på kunskap mellan delregionerna samt förändra och förbättra för att skapa långsiktiga resultat och spridning av resultat.

Andelen elever av avgångsklassen som går ut grundskolan med behörighet till gymnasiet uppgår år 2019 till 83 procent. I återrapporeringen lyfts att den sedan slutet av 1990-talet nedåtgående trenden har brutits. Detta då det 2017 var 81 procent i Västra Götaland och nästan 83 procent år 2018. Skillnaderna mellan pojkar och flickor har också minskat till ett par procentenheter. De inomregionala förefaller öka något under de senaste åren med lägst andelar behöriga i Fyrbodals och södra Sjuhäradsbygden och de högsta i Skaraborg och Göteborgsregionen. Skillnaderna mellan elever vars föräldrar har en låg respektive hög utbildningsnivå ökar något och trenden är nedåtgående för båda grupperna, mest uttalad för gruppen vars föräldrar har en låg utbildningsnivå.¹⁰

Inom området för livslångt lärande sker även tidiga insatser med sociala investeringsmedel. Under 2015-2018 har sju investeringar fått medel av Västra Götalandsregionen. Under 2019 har tre nya sociala investeringar i Bengtsfors, Öckerö och Kungälv beviljats medel.

Som i tidigare återrapporeringar har Validering Väst en viktig och långsiktig roll i det regionala kompetensförsörjningsarbetet. Under året har utvecklingsarbete genomförts av *Validering Väst* tillsammans med de fem lärosätena i regionen, Jönköping Universitet och Högskolan i Halmstad med fokus på att hitta en modell för bedömning av reell kompetens inom högskolan.

Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsprognos för 2019-2020 visar på en fortsatt stark men något dämpad efterfrågan på arbetskraft under prognosperioden. Samtidigt lyfter de att en fortsatt brist på utbildad arbetskraft skapar en begränsning av jobbtillväxten. Arbetskraften fortsätter att öka men under 2019 och 2020 förväntas ökningstakten att avta. En anledning som lyfts är att färre inrikesfödda i arbetsför ålder, men också ett lägre inflöde av utrikesfödda till arbetskraften.

Vad gäller målet för området rörande företag och organisationer som upplever en brist på kompetent arbetskraft som ett hinder så ökar detta. För 2018 och 2019 är det 40 procent som upplever ett hinder, jämfört med 38 procent 2017. I Arbetsförmedlingens prognos lyfts att antalet inskrivna arbetslösa med utbildningar riktade mot de största bristyrkesområdena successivt har minskat. Det innebär en bedömning att förutsättningar för matchning på arbetsmarknaden kommer vara fortsatt begränsande. Fortbildning och vidareutbildning lyfts i rapporten att fortsatt bli allt viktigare då arbetsliv och yrkesroll förändras allt snabbare. Ett arbete som sker kopplat till detta är de kompetensråd/kompetensforum som idag finns på samtliga fyra delregioner. Syftet är att skapa en gemensam målbild av vad som behöver göras delregionalt alternativt regionalt utifrån kunskapsunderlag, stötta utveckling av olika branschspecifika samverkanskoncept och bidra till ett uppdaterat utbildningssystem.

Området ***Tillgång till kommunikation för arbete, utbildning och livskvalitet*** omfattar satsningar inom transportinfrastruktur, kollektivtrafik och bredband för att ge invånarna bättre förutsättningar att ta tillvara Västra Götalands samlade utbud av arbete, utbildning, kultur m.m. Flera av målen inom området bedöms ha goda förutsättningar att uppnås.

Kollektivtrafiken har fortsatt att utvecklas i linje med det regionala trafikförsörjningsprogrammets mål. Resandeökning med kollektivtrafiken var 5 procent under 2019. Däremot är kollektivtrafikens marknadsandel gentemot bilen oförändrad från tidigare år på 33 procent. Målet om att en tredjedel

¹⁰ Gymnasiebehörighet i Västra Götaland 2019, VGR Analys 2019:48

av invånarnas resor ska göras med kollektivtrafik förväntas därmed att uppnås. Ökningen har skett framförallt i stads- och tågtrafiken. Nöjdheten är 96 procent när den mäts ombord. Däremot är resultatet lägre i en enkät gjord av Svensk kollektivtrafik. Där svarar 79 procent att de är nöjda med den senaste resan med kollektivtrafiken.

Under 2019 började arbetet med att ta fram en remissversion av ett nytt trafikförsörjningsprogram då det nuvarande programmet avslutas 2020. Dialoger och samråd med de delregionala kollektivtrafikeråden och ett flertal berörda aktörer har genomförts under 2019.

Kollektivtrafiken körs sedan 2018 till 97 procent på förnybara drivmedel vilket är över målet på minst 95 procent. Efter flera år med tydlig minskning av målet minskade koldioxidutsläpp har nivån ökat till 71 procent under 2019, jämfört med 72 procent 2018. Det bedöms bland annat bero på att äldre trafikavtal har krav på förnybara drivmedel medan nyare har krav på minskade koldioxidutsläpp. Energianvändningen har de senaste åren varit oförändrad men med en övergång till mer elektrifierad trafik, kommer energianvändningen och koldioxidutsläppen att minska. Målen för 2025 bedöms möjliga att nå.

Takten på bredbandsutbyggnaden har minskat något under 2019. Det hänger bland annat samman med att färre fiberföreningar startas jämfört med tidigare och att Telia har dragit sig tillbaka från flera områden som man tidigare har sagt sig vilja bygga i. De befintliga fiberföreningarna och de flesta andra bredbandsaktörer har fortsatt att bygga som tidigare. Drygt 11 miljoner kronor i regionalt bredbandsstöd samt lika mycket i kommunal medfinansiering har beviljats för utbyggnad av bredband på landsbygd i Västra Götaland, vilket är högre än på flera år. Det är högst osäkert om de sedan 2018 nya regionala bredbandsmålen kommer att nås. I Post- och telestyrelsens bredbandskartläggning för 2018 hade 83 procent av hushållen i Västra Götalands tillgång till bredband på 100 Mbit/s totalt sett, vilket är i nivå med riket. Målet uppgår till 95 procent av hushållen.

Den prioriterade frågan om att utveckla en långsiktigt hållbar region behöver enligt VG2020 grunda sig på en gemensam övergripande framtidsbild av den fysiska strukturen. Syftet är att stärka Västra Götalands förutsättningar för en hållbar utveckling med koppling till den fysiska planeringen och i nuläget med fokus på bebyggelsestruktur, infrastruktur och kollektivtrafik. Som lyfts i åiterrapporteringen är fysisk planering på regional nivå en långsiktig process, där samverkan mellan kommunal, regional och statlig nivå behövs. En förutsättning för att lyckas grundas på dialog och en gemensam syn på regionens utveckling, utmaningar och möjligheter. För att skapa en gemensam bild har samtliga kommunalförbund startat nätverk där samhällsbyggnadsfrågor diskuteras på en mellankommunal nivå och de som inte redan har en delregional strukturbild har påbörjat det arbetet.

De prioriterade områdena **Ett resurseffektivt samhälle med minskad klimatpåverkan** och **Ansvarsfull och hållbar konsumtion** är fortsatt högt prioriterade. En av BHU:s fem rekommendationer är att vi behöver kraftsamla i omställningen från fossil till förnybar energi. Målet med en fossiloberoende region som återfinns i *Klimatstrategin för Västra Götaland* definieras som att utsläppen av växthusgaser ska minska med 80 procent från 1990 till 2030 i Västra Götaland och med delmålet 40 procent 2020. Till 2017 hade utsläppen minskat med 14 procent¹¹ och uppgår till 10,2 miljoner ton (år 2017). Att klara 66 procent minskning på åren fram till 2030 kräver mycket kraftiga insatser.

Sveriges utsläpp av växthusgaser är större från vår konsumtion än de inhemska utsläppen. Vår omfattande konsumtion påverkar också målsättningar inom biologisk mångfald och giftfri miljö.

¹¹ Miljömålsbedömning Västra Götalands län 2019, Länsstyrelsen Västra Götalands län.

Uppgift om konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser på regional nivå saknas. Men bilden är att intresset för en giftfri och cirkulär ekonomi vuxit allt starkare under 2019 inom såväl offentlig som privat konsumtion som en del av lösningen. Satsningar som pågår är bland *Mistra Sustainable Consumption* pågår i syfte att öka kunskapen om miljöpåverkan från konsumtion där livsmedel, inredning och semester särskilt prioriteras.

Genomförandet av *Klimat 2030 - Västra Götaland* ställer om pågår. Till 2019 har 189 organisationer undertecknat och ställt sig bakom ett fossiloberoende Västra Götaland 2030. Vid starten 2017 var antalet 70 organisationer. De samordningsprojekt som finns för respektive fokusområdena *Hållbara transporter*, *Förnybara och resurseffektiva produkter och tjänster*, *Klimatsmart och hälsosam mat* samt *Sunda och klimatsmarta bostäder och lokaler* och som startade under 2017 har fortsatt sitt arbete. Samordnarna inom respektive fokusområde erbjuder aktörer stöd och uppmuntran att göra mer för klimatet. Under 2019 har totalt 16 aktiviteter genomförts i samverkan med externa aktörer. Sammanlagt har runt 390 organisationer involverats och drygt 800 personer deltagit.

Vad gäller miljöteknikmarknaden är bedömningen som föregående år att tekniken finns men svårigheten är att få ut den i samhället så att den gör nytta. Hindren bedöms framförallt vara av ekonomisk art, fossil teknik är ofta både bra och jämförelsevis billig. Det finns ett behov att i det framtida arbetet utöver dagens inriktning även rikta in sig på att få affärsmodeller så att produkterna kommer ut på marknaden. Idag står bioekonomi för cirka 6 procent av den totala bruttoregionalprodukten i Västra Götaland.

Inom området att utveckla miljölösningar pågår flera viktiga satsningar. Till exempel har Science Park Borås/Högskolan Borås med den regionala plattformen *Circular Hub* och den nationella plattformen *Textile & Fashion 2030* ansvar för samordning och utveckling av branschens aktörer för cirkulära textilier i Sverige. Under 2019 har flera insatser skett som bidrar till företagens affärsutveckling genom ökad kunskap, affärsutvecklingsstöd för cirkularitet, nya kollektioner som tas fram – som ger arbetstillfällen i Västra Götaland hos underleverantörer. Även inom fordonsindustrin utvecklas både fordon och drivmedel för fossilfritt tillsammans med akademi och det offentliga. Några trender som lyfts i återslagrapporteringen att förhålla sig till är delad ekonomi, mer eller mindre självstyrande fordon, digitalisering och elektrifiering. Även inom *bioinnovationsområdet* pågår det många aktiviteter. Här prövas till exempel lösningar för att byta råvarubas för petrokemiska produkter till icke fossila för att minska de relativt stora utsläpp av fossil koldioxid som sker i Västra Götaland. Här tittar man också på att uppföra ett plastreturraffineri. För sådana kommersiella produkter och tekniker finns en stor exportmöjlighet.

Arbetet med att få till *lokala klimatinvesteringar* fortsatte under 2019 och Länsstyrelsen har hållit i arbetet. Merparten av beslutade investeringar har varit transportrelaterade som laddinfrastruktur och fossiloberoende transporter.

Västra Götalandsregionen har en struktur för att stärka samverkan internt för ökad innovationskraft med målet att använda Västra Götalandsregionens roll som stor upphandlare. Syftet är att främja innovation i näringslivet i Västra Götaland såväl som internt inom Västra Götalandsregionen där det bland annat arbetas med livsmedel, möbler/inredning, textilier och digitala tjänster. Ambitionen är att forumets arbete ska inkludera fler externa aktörer och ska spridas i de fall det blir framgångsrikt. Detta arbete skulle i så fall kunna svara upp mot målsättningen om ett etablerat system inom inköp i ett hållbarhets- och innovationsperspektiv som är målet inom området att göra offentlig sektor i Västra Götaland ledande på utveckling av hållbara lösningar.

Inom det prioriterade området ***En ledande kulturregion med fokus på delaktighet*** är fokus på att vidga deltagandet och gynna nyskapande i kulturlivet. Det finns inte någon uppdaterad statistik vad gäller målen för området jämfört med senaste återslagrapporteringen. Tidigare års resultat vad gäller

Västra Götaland som en attraktiv plats av ungdomar har i princip vara oförändrat. Målet med koppling till att *invånarna ska öka sitt deltagande i samhällslivet i stort, inte minst i förenings- och kulturliv* bedöms som tidigare inte att nås. Målet mäts genom deltagande i föreningar och enligt SOM Väst var 48 procent av befolkningen medlemmar 2017 och 2018, medan nivån 2015 var 53 procent.

Vad gäller området för en ledande kulturregion präglades annars året till stor del av dialog i samband med att *Kulturstrategin Västra Götaland* och regional kulturplan 2020-2023 togs fram. Syftet har varit att tillsammans med kommuner, kommunalförbund, organisationer, institutioner, företag och akademi identifiera gemensamma prioriteringar ur ett regionalt helhetsperspektiv. Vidare skedde även en organisatorisk förändring när Västra Götalandsregionens nya förvaltning för kulturutveckling under 2019 började ta form. Från januari 2020 slås Västarvet och Kultur i Väst samman till en organisation.

Som lyfts i tidigare återrapporteringar är såväl aktörer inom det fria kulturlivet som de större kulturinstitutionerna centrala kopplat till att gynna nyskapande. En stor del av satsningarna på kultur går till institutioner med nationell och internationell lyskraft. Göteborgs Symfoniker (GSO) är Sveriges nationalorkester och publiken till GöteborgsOperan ligger stadigt på dryga 300 000 besökare och en beläggning på 84 procent. Film i Västs samproduktioner får ofta en enorm räckvidd. Det finns dock utmaningar för verksamheten bland annat ett ökat utbud av streamingtjänster.

Folkhögskolorna och studieförbunden i Västra Götaland skapar förutsättningar för kultur och bildning med bredd och djup. Invånare får möjlighet att läsa allmänna kurser, men också att själva skapa, forma, spela, sjunga och dansa. Studieförbunden är en central aktör för lokalt kulturliv, särskilt i landsbygdskommunerna. Studieförbundens kulturprogram drar allt fler besökare med en ökning med 81 procent (ej unika) mellan 2005 och 2018. Antal unika deltagare i kursverksamhet på folkhögskolor och studieförbund uppgick till 224 500. De tio studieförbunden är aktiva i alla regionens 49 kommuner och de 21 folkhögskolorna når och engagerar allt fler invånare.

Vad gäller att frågan om att främja ungdomskultur och utveckla Västra Götaland som en plats där unga möts har såväl sceninstitutioner och museer haft ökat fokus på barn och unga de senaste åren. Antalet barn som besökare ökade fram till 2017, men minskade sedan 2018. En orsak kopplat till minskningen av museibesök är att det för barn populära Sjöfartsmuseet Akvariet i Göteborg hade stängt 2019.

Inom det prioriterade området **Ökat utbyte med omvärlden** ingår frågor som nationell och internationell närvaro och påverkan, stärkt besöksnäring, ökad integration med Norge och ökade företagsetableringar.

Även till detta år har antalet gästnätter fortsatt att öka något. Som tidigare har dock Stockholms län fortfarande betydligt fler gästnätter vilket innebär att målet att *Västra Götaland ska vara Skandinavien mest besökta region* sannolikt inte kommer att nås. En orsak till ökningen av antal gästnätter är att fler svenskar väljer att semestra i Västsverige.

Turistrådet Västsverige AB betoning ligger på samverkan med besöksnäringens samtliga aktörer och utveckling av en hållbar besöksnäring. Utvecklingsinsatserna inriktas dels på att hjälpa besöksnäringens verksamheter med digital marknadsföring samt utveckling av kvalitet och hållbarhet dels på strategisk utveckling för att främja en hållbar besöksnäring.

Det sker även satsningar i turistisk infrastruktur liknande Göta kanal, Dalslands kanal och Nordiska Akvarellmuseet och i projekt som till exempel *Platåbergens Geopark* där en gemensam satsning med både kommuner och kommunalförbund framförallt i Skaraborg men även i Fyrbodal som tillsammans engagerat sig för att bli en Unesco Global Geopark.

För att kunna stärka samarbetet från Oslo i Norge till Hamburg i Tyskland blev Västra Götalandsregionen medlemmar i nätverket *STRING* under 2018. Under 2019 har fokus för Västra Götalandsregionens varit att sätta sträckan Göteborg-Oslo i ett transportstråk med Skåne, Köpenhamn och Hamburg. Genom *STRING* förs ett omfattande påverkansarbete gentemot EU:s institutioner och nationell nivå för att korridorens betydelse ska speglas i nationella och europeiska prioriteringar. Ett resultat är att Göteborg-Oslo sträckan är identifierad som ett prioriterat gränsöverskridande transportstråk i EU:s nästa fond för infrastrukturinvesteringar (2021–2027). Det innebär bästa möjliga förutsättningar för medfinansiering från EU för att bygga dubbelspårig järnväg.

Inom området *Ökat utbyte med omvärlden* ingår även den prioriterade frågan att *locka investeringar och nyetableringar till Västra Götaland*. För att underlätta för fler etableringar och investeringar i Västra Götaland bedöms som tidigare år att tillgången till investeringsvilligt kapital behöver öka. Under 2019 genomfördes för femte gången riskkapitalkonferensen *Connect2Capital*. Business Region Göteborg har under lång tid arbetat med att öka etableringen i Göteborgsregionen. Skaraborg startade under 2018 sin etableringsserviceorganisation. Samma funktion finns redan på Business Region Borås och på Position Väst i Fyrbodalen. I syfte att få till ett informationsutbyte och gemensamma metoder och verktyg har under 2019 de delregionala *etableringskontoren* träffats i ett nätverk tillsammans med Västra Götalandsregionen. En viktig fråga för nätverket under 2019 har varit effektsituationen i elnäten Västra Götaland.

Inledning

Denna återrapportering avser att ge en samlad bild av utvecklingen inom strategin Västra Götaland 2020 (VG2020) för år 2019. Rapporten har tagits fram till beredningen för hållbar utveckling (BHU) av Västra Götalandsregionens koncernavdelning data och analys i samverkan med koncernstab regional utveckling och koncernavdelning kultur. BHU har det formella ansvaret för strategin och ansvarar för att genomförandet följs upp och utvärderas. Utöver de årliga återrapporteringarna genomfördes även ett större halvtidsutvärdering 2017.

Syftet med VG2020 är att ytterligare stärka Västra Götaland som en attraktiv, ansvarsfull och internationellt konkurrenskraftig kunskapsregion för kvinnor och män och är ett verktyg för att genomföra Vision Västra Götaland – Det goda livet. VG2020 är den gemensamma vägvisaren, och ett styrdokument, för hela Västra Götalands utveckling mellan åren 2014 – 2020. Den riktar sig till alla som arbetar med insatser för tillväxt och utveckling i Västra Götaland; kommuner, lärosäten, Science parks, länsstyrelsen, föreningsliv med flera. VG2020 har tagits fram med grund i det uppdrag riksdag och regering gett Västra Götalandsregionen att driva det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet.

Det övergripande målet för strategin är att **invånarna i Västra Götaland ska ha bästa möjliga förutsättningar att utvecklas**. För varje område har ett inriktningsmål satts upp. För de 32 prioriterade frågorna finns ytterligare ett eller flera mål per fråga samt att det finns en stark koppling till EU:s strategi för tillväxt, Europa 2020. I bilaga 1 återfinns en sammanställning över strategins fyra teman, nio områden och 32 prioriterade frågor.

Avgränsningar

Rapporten har avgränsats till att i första hand lyfta fram de utvecklingsinsatser som Västra Götalandsregionen¹² och/eller kommunerna i Västra Götaland genom kommunalförbunden, inklusive Business Region Göteborg, medfinansierat, genomfört och tagit beslut om 2019. Vidare ingår även de insatser som medfinansieras av EUs strukturfonder. En sammanställning av antal insatser och total omslutning i medel fördelat på prioriterade områden under perioden 2014-2019 finns i bilaga 2. I bilaga 3 finns 2019 års medel och insatser fördelat på de 32 prioriterade frågorna.

Rapportens struktur

Rapporten har inledningsvis en sammanfattande analys avseende genomförandet kopplat till VG2020s intentioner. Vidare finns även läget med kring de fem rekommendationer som BHU ställts sig bakom sedan 2015.¹³ I övrigt är rapporten strukturerad utifrån strategins 32 prioriterade frågor. Rapporten bygger på de beslut som fattades under 2019, vilka har kategoriserats in under respektive fråga. Flertalet av strategins prioriterade frågor överlappar varandra, vilket innebär att en insats kan falla inom fler än en fråga. Därför har samtliga insatser kategoriserats in under en fråga som de direkt faller inom med möjlighet att också falla indirekt inom ytterligare två frågor.

För varje fråga finns en kortare sammanfattning med exempel på det som genomförts och som har betydelse för utvecklingen. Vidare har en mer generell bedömning gjorts kring om arbetet ligger i linje med intentionerna för den prioriterade frågan i VG2020. Under respektive område finns målen för de prioriterade frågorna angivna. Målen mäter utvecklingen i Västra Götaland och har, när statistik finns tillgängligt samt baserat på halvtidsutvärderingens sammanställning, bedömts utifrån

¹² Inom Västra Götalandsregionen avgränsas insatserna till de som medfinansierats av nämnderna för regionutveckling, kultur, miljö och kollektivtrafik samt insatser inom social hållbarhet.

¹³ De aktuella rekommendationerna har funnits sedan juni 2015. De har vidare varit uppe för beslut vid BHU april 2016 och oktober 2017. Vid 2017 års möte beslutades, utifrån halvtidsutvärderarnas rekommendationer, att de nuvarande rekommendationerna kommer att gälla återstående period.

en skala på tre nivåer. Rött betyder att det är sannolikt att målet inte kommer att uppnås, gult att målet kan komma att uppnås och grönt att målet sannolikt kommer att uppnås.

Rekommendationer – områden att kraftsamla kring i samverkan

Beredningen för hållbar utveckling (BHU) har ansvaret för att i samband med den årliga uppföljningen av strategin peka ut områden som behöver uppmärksammas särskilt inom ramen för strategin kommande år. Rekommendationerna omfattar områden där det finns en potential att nå längre med en närmare samverkan mellan region, kommunalförbund, kommun och andra utvecklingsaktörer. Västgruppen har uppdraget att "skapa samordningsformeringar och arbetssätt som bättre tar tillvara möjliga synergieffekter inom de rekommenderade kraftsamlingsområdena."¹⁴ Utgångspunkten är att bygga på redan befintliga strukturer. Rekommendationerna har varit densamma sedan 2015¹⁵. Under hösten 2017 ställde sig BHU bakom en fortsatt gemensam kraftsamling kring de fem rekommendationerna under återstående strategiperiod 2018-2020. Att inte göra någon justering för resterande del av perioden var en av rekommendationerna från 2017 års halvtidsutvärdering utifrån att rekommendationerna i huvudsak hade tagits väl emot bland aktörerna även om det riktades kritik i hur de togs fram. Halvtidsutvärderarna lyfte även att rekommendationerna förefallit ha påverkat genomförandet.

De fem rekommendationerna:

- Satsning på västsvenska styrkeområden med internationell lyskraft
- Skapa förutsättningar för bättre matchning mellan utbildning och arbetsmarknadens behov
- Insatser för att öka antalet ungdomar med fullföljd grundskola och gymnasieutbildning
- Underlätta ungdomars och nyanländas insteg på arbetsmarknaden
- Bli föregångare i omställningen från fossil till förnybar energi

Satsning på västsvenska styrkeområden med internationell lyskraft

Inom ramen för det rekommenderade området *Satsning på västsvenska styrkeområden med internationell lyskraft* är arbetet inriktats på att skapa en ökad tydlighet, kraft och synlighet i klusterarbetet där region, kommun, akademi och näringsliv så långt det är möjligt delar målbild. De program som Västra Götalandsregionen har kopplat till bland annat styrkeområden¹⁶ har under 2019 beviljat medel till 167 projekt och 41 verksamheter med en förväntad totalomslutning för projekten på sammanlagt dryga 529 miljoner kronor. En jämförelse med 2018 så ligger antal beslut på ungefär densamma medan totalomslutningen har minskat något.

Exempel på insatser kopplat till styrkeområden återfinns under avsnittet om *Internationell konkurrenskraft genom kraftsamling på styrkeområden*, till exempel finns det flera exempel på strategiska satsningar inom styrkeområdena. Inom det västsvenska life scienceklustret är AstraZenecas satsning på *BioVenture Hub* en möjlighet för små och medelstora företag och akademiska att samlokalisera och interagera med AstraZenecas forskare och faciliteter. Verksamheten fick under 2019 fortsatt finansiering för ytterligare fem år av Vinnova och Västra Götalandsregionen. Ett annat exempel är *CLOSER* som är ett nationellt centrum för projektgenerering för ökad transporteffektivitet vid Lindholmen Science Park. De fick under 2019 ett fortsatt nationellt förtroende av Vinnova och Energimyndigheten för att organisera utvecklingen av transporteffektiva godstransportlösningar.

¹⁴ §31 VG2020 – Rekommendationer, a Anteckningar från beredningen för hållbar tillväxt (BHU) den 23 juni 2015, RS 684-2012.

¹⁵ Rekommendationerna har varit uppe årligen för beslut (april 2016 respektive oktober 2017).

¹⁶ Programmen berör områdena hållbara transporter, hållbar energi och bioinnovation, life science, livsmedel och gröna näringar, hållbara maritima näringar, cirkulärt mode och hållbara miljöer, kulturella och kreativa näringar, utbildning och arbetsmarknad samt entreprenörskap och nyföretagande.

Skapa förutsättningar för bättre matchning mellan utbildning och arbetsmarknadens behov

Vad gäller andelen företag och organisationer som upplever en brist på kompetent arbetskraft visar Arbetsförmedlingens statistik för 2018 respektive 2019 att det är 40 procent som gör det (jämfört med 38 procent 2017). Vidare lyfts i Arbetsförmedlingens prognos att antalet inskrivna arbetslösa med utbildningar riktade mot de största bristyrkesområdena successivt har minskat. Det innebär att förutsättningar för matchning på arbetsmarknaden fortsatt kommer att vara begränsande. De viktigaste kompetensförsörjningsfrågorna som lyfts inom arbetet med rekommendationen är:

- Tillgänglighet och tillgång till utbildning – landsbygdsutveckling, lärcentra
- Kompetensbrist inom bland annat offentlig sektor
- Kompetensomställning till exempel inom industrin
- Centralt att stärka förmågan att utbilda för branschernas behov/adaptivt utbildningssystem

Exempel på projekt under perioden är bland annat *Campus Westum* som avser att ge både mervärde, stöd och kompetensutveckling samt stärka kommunala lärcenter och vuxenutbildningar process mot mer flexibla utbildningar och mer digitala undervisningsmetoder anpassade till livslångt lärande och framtidens kompetensbehov. Ett annat projekt med fokus på industrin är *Industrins kompetensomställning – nya samarbetsformer och piloter*. Bakgrunden till denna satsning är den förväntade introduktionen av elektriska fordon, användning av digitalisering/AI samt ny teknik för autonoma system och självkörande fordon. Projektet är en samverkan mellan Göteborgsregionen, Business Region Göteborg, Göteborgs stad/Arbetsmarknadsförvaltningen, Västra Götalandsregionen och representanter från industrin.

Kopplat till kompetensförsörjning beslutade Västra Götalandsregionen 2018 om *Programmet för utbildning och arbetsmarknad* som ligger i linje med regeringsuppdraget om grundläggande regional kompetensförsörjning och ska bidra till att möta den privata och offentliga sektorns behov av kompetens på kort och lång sikt och även stärka samverkan inom kompetensförsörjning och utbildningsplanering. Under år 2019 har 27 projekt inom programmet beslutats med en total omslutning på cirka 111 miljoner kronor.

I övrigt sker en viktig del av arbetet för att skapa en bättre samverkan och planering inom utbildningssektorn i de *kompetensråd/forum* som finns i respektive fyra delregioner. Syftet med dessa är att skapa en gemensam målbild av vad som behöver göras delregionalt alternativt regionalt utifrån kunskapsunderlag, stötta utveckling av olika branschspecifika samverkanskoncept och bidra till ett uppdaterat utbildningssystem. Inom kompetensförsörjning har det varit fokus på ett antal branscher till exempel inom Teknik College och Vård- och omsorgscollege. Vidare har även nya behov lyfts inom till exempel förskola, grundskola och taxi.

Även *Regionalt yrkesvux* är en viktig del av matchningen på arbetsmarknaden som gör det möjligt för bland annat unga vuxna att få en eftertraktad yrkesutbildning samt *Validering Västs* vars roll är att vara drivande, samordnande, stödjande och kunskaphöjande i valideringsfrågor.

Under året har även analyser som berör kompetensförsörjning tagits fram, till exempel *Morgondagens kompetenser i livsmedelsproduktion*¹⁷ samt *Arbetskraftsbristen – Potentiella konsekvenser och till buds stående lösningar*¹⁸.

¹⁷ Morgondagens kompetenser i livsmedelsproduktionen – En explorativ studie med fokus på Skåne, Västra Götaland och Östergötland, <https://www.vgregion.se/ov/data-och-analys/analysportalen/rapporter-2019/morgondagens-kompetenser-i-livsmedelsproduktionen/>

¹⁸ VGR Analys 2019:46, www.vgregion.se/analysportalen

Insatser för att öka antalet ungdomar med fullföljd grundskola och gymnasieutbildning

Som i tidigare åiterrapporteringar fortsätter det gemensamma samarbetet inom ramen för *Kraftsamling fullföljda studier* som handlar om hur vi ska få elever att gå ut skolan med godkända betyg. Till Kraftsamlingen anknäver Västra Götalandsregionens *handlingsplan fullföljda studier 2017-2020* som fokuserar på Västra Götalandsregionens roll i strävan efter att öka antalet unga med fullföljd grundskola och gymnasieutbildning. I 2019 års åiterrapportering för handlingsplanen visar att aktiviteter pågår som bidrar till förutsättningarna för barn och unga att fullfölja sina studier. Under året har särskilt fokus varit på områdena psykisk hälsa/ohälsa, barnhälsovård och levnadsvanor/fysisk aktivitet. Under 2019 genomfördes konferensen *Fullföljda studier – För liv och framtid!* Cirka 500 personer från regionen, kommuner, idéburna organisationer, myndigheter och företag deltog.

Inom kraftsamlingen pågår även en rad aktiviteter som finansieras via sociala investeringsmedel (SIM). Satsningen på SIM syftar till att stödja social innovation samt att utveckla samverkan mellan regionala och kommunala verksamheter som arbetar med barn och unga. Under perioden 2015-2018 har Västra Götalandsregionen finansierats sammanlagt sjutton sociala investeringar. Under 2019 har tre nya sociala investeringar i Bengtsfors, Öckerö respektive Kungälv blivit beviljade medel.

Underlätta ungdomars och nyanländas insteg på arbetsmarknaden

Samverkan mellan utbildningsanordnare, Västra Götalandsregionens folkhögskoleförvaltning, civilsamhället, regional utveckling med flera har intensifierats under hösten 2019 för att hitta utbildningsplatser för målgruppen ensamkommande som fyllt 18 år och som omfattas av den så kallade gymnasielagen.

Det finns även andra exempel på insatser som startat upp alternativt fortsatt sitt genomförande under året för att underlätta nyanländas insteg på arbetsmarknaden. Ett exempel är samverkansprojektet *TRES – Trio Employment Service*. I projektet samverkar Trollhättan Stad, föreningen Support Group Network, Arbetsförmedlingen samt ett antal privata och offentliga arbetsgivare. Syftet är att utveckla en ny kandidatsökningsprocess med enbart kandidater som är nyanlända/utrikes födda och som kompletterar Arbetsförmedlingens kandidatsökning. Kandidatsökningen genomförs av den ideella föreningen Support Group Network som har Sveriges största nätverk av nyanlända, och tillsammans med arbetsförmedlingen matchar de en nyanländ kandidat mot en specifik ledig tjänst. Målet är att arbetsgivarna anställer fler nyanlända tack vare ett bättre urval av kandidater i sina rekryteringsprocesser.

Det tvååriga EU-projektet *FIER - Fast Track Integration in European Regions* avslutades vid årsskiftet. Inom ramen för projektet har man nått nästan 3000 flyktingar genom 25 projekt som har genomförts av 12 partners i sex länder. En viktig del i projektet har även varit spridning av metoder för stärkandet av egenmakt för flyktingar, framtaget av svenska ideella föreningen Support Group Network.

Många unga saknar utvecklade kontakter med vuxenvärlden och arbetsliv. Här är såväl offentliga som privata näringslivets engagemang i kommande generationer avgörande för till exempel långsiktigt rekryteringsarbete. Ett exempel på projekt som här lyfts är *Smarta Fabriker*. Det handlar om att skapa en plattform för att sprida kunskap om industriell digitalisering för att öka attraktiviteten för tekniska studier och attrahera ungdomar till att vilja arbeta inom industrin. Projektet drivs sedan 2018 av Göteborgs Tekniska College. Ett viktigt mål med projektet är att stärka möjligheterna till kompetensförsörjning och att utveckla samordning inom utbildningssystemet för att möta framtidens kompetensbehov hos regionens industrier. Nedåtgående trenden av sökande till yrkesutbildning står sig fortfarande bland unga. Genom att utveckla och driva projektet genom studentarbeten vill man skapa förebilder och inspirera till tekniska studier. I åiterrapporteringen finns även exempel på satsningar som handlar om att underlätta ungdomars insteg på arbetsmarknaden som *Tillsammans bygger vi* som är ett ungdomsprojekt med målet att utveckla en mötesplats och

utbildningsbas för självbyggeri riktat till unga. Projektet ska ge ungdomar såväl nyanlända/ensamkommande som från Tjörn en möjlighet att dels lära om husbyggnation och vara delaktiga i att praktiskt uppföra, dels driva en kreativ mötesplats.

Bli föregångare i omställningen från fossil till förnybar energi

Klimatutsläppen minskar inte i den takt som behövs för att nå klimatmålet om 80 procents minskning till år 2030 och 30 procent minskning av utsläppen från västsvenskarnas konsumtion. De senaste fem åren har klimatutsläppen nästan legat still på samma nivå. De senaste siffrorna som presenterades i september 2019 visar att utsläppen 2017 minskat med 14,4 procent jämfört med 1990 års nivå. Att jämföra med 14,0 procent året innan.

Som lyfts i tidigare åiterrapporteringar har det inom rekommendationen *Bli föregångare i omställningen från fossil till förnybar energi* sedan flera år tillbaka funnits en strukturerad samverkan och inarbetade kontaktvägar som utgår från *Klimatstrategin för Västra Götaland*¹⁹. *Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om* startade upp under 2017 och lyfter fyra fokusområden med tolv underliggande satsningar som bedömts som områden där lokala och regionala aktörer har möjlighet att styra över planer och processer och möjlighet att agera. År 2017 var det 70 organisationer som undertecknat och ställt sig bakom ett fossiloberoende Västra Götaland 2030. År 2019 är det drygt 180 organisationer som undertecknat. Som lyfts i rapporten under tema *En region där vi tar globalt ansvar* finns samordningsprojekt för respektive fokusområdena *Hållbara transporter, Förnybara och resurseffektiva produkter och tjänster, Klimatsmart och hälsosam mat* samt *Sunda och klimatsmarta bostäder och lokaler*. Samordnarna inom respektive fokusområde i *Klimat 2030* erbjuder aktörer stöd och uppmuntran att göra mer för klimatet. Under 2019 har totalt 16 aktiviteter genomförts i samverkan med externa aktörer. Sammanlagt har runt 390 organisationer involverats och drygt 800 personer deltagit.

I december genomfördes Klimat 2030s årliga konferens under temat *10 år kvar – varför gör vi inte mer?* Temat kom utav att det är tio år sen Västra Götaland antog sitt klimatmål, och snart tio år tills vi ska vara i mål. Mycket görs, men inte tillräckligt. Hur kan vi växla upp klimatarbetet? Cirka 400 personer deltog.

Generella perspektiv

I likhet med Vision Västra Götaland – Det goda livet - är jämställdhet, miljö, internationalisering och integration utpekade som generellt prioriterade frågor inom VG2020. Allt tillväxt- och utvecklingsarbete i Västra Götaland ska vara hållbart. Insatser inom ramen för VG2020 ska ha en positiv inverkan på de generellt prioriterade frågorna. Avgörande för utvecklingen är att integrera aspekterna i de insatser som genomförs. Det pågår olika insatser dels inom projekt, uppdrag och verksamheter men även insatser som är mer övergripande vilka ska bidra till att arbetet med de generellt prioriterade frågorna stärks och förbättras.

Under 2019 har *integrationsarbetet* intensifierats i form av samarbete mellan Västra Götalandsregionen, Länsstyrelsen, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen. Bland annat i en gemensam workshop med Västra Götalands kommuner på temat *Hur gör vi nästa gång det kommer många människor på flykt till Västra Götaland?* Målet med workshopen var att tydliggöra respektive myndighets roll och ansvar vid nästa höga flyktmottagande. Ett resultat var önskan om att gemensamt ta fram en checklista för vad som behöver göras vid ett högt flyktmottagande och vem som ansvarar, som kan fungera som guide vid nästa flyktningtopp.

¹⁹ Klimatstrategin antogs av Västra Götalandsregionens regionfullmäktige 2009.

Som lyfts tidigare i rapporten sker en samverkan mellan utbildningsanordnare, civilsamhället, Västra Götalandsregionen med flera och detta arbete har under hösten 2019 intensifierats för att hitta utbildningsplatser för målgruppen ensamkommande som fyllt 18 år och som omfattas av den så kallade gymnasielagen.

Inom ramen för det *regionala samrådet för migration och integration* har Länsstyrelsen och Västra Götalandsregionen organiserat integrationsforum tillsammans. 2019 års integrationsforum hade temat Migration och integration – politik, process och praktik. Fokus var på att tillvara kunskap om integration från forskning och praktik samt från migranterna själva. Det sker även samverkat inom flera projekt, bland annat *NAD i Väst* som även lyftes i förra årets rapport. NAD är en integrationsmodell för att skapa förutsättningar för nyanlända att integreras i samhället, och i förlängningen på arbetsmarknaden, genom föreningsengagemang och nya nätverk.

Under perioden 2016-2018 genomförde Västra Götalandsregionen på uppdrag av Tillväxtverket handlingsplanen för jämställd regional tillväxt. Syftet var att göra *jämställdhet* till en integrerad del av allt regionalt tillväxtarbete och prägla arbetssätt, rutiner, analyser och uppföljning. Efter det särskilda uppdragets slut 2018 har Västra Götalandsregionen fortsatt arbetat med jämställdhet som en integrerad del av det regionala utvecklingsarbetet och för att jämställdhetsperspektivet ska prägla alla verksamheter och projekt som får regionala tillväxt/utvecklingsmedel. Vid projekt- eller verksamhetsbeskrivning samt vid resultatrapportering ska organisationerna redogöra för hur de arbetar med jämställdhet, integration och mångfald. Även företag som får företagsstöd ska uppge hur de arbetar med dessa perspektiv.

För att stötta näringsliv, företagsfrämjande verksamheter och kommunernas jämställdhetsarbete finns två regionala resurscentra, EDCS och Winnet. Dessa båda besitter kunskaper i jämställdhet och intersektionalitet och fyller en viktig funktion genom att de utbildar aktörerna i hur de ska integrera perspektiven i sin verksamhet.

Som lyftes under avsnittet *Rekommendationer* och under område *En region som tar globalt ansvar* finns ett antal satsningar som har bedömts bidra till att genomföra *Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om*.

Europa 2020

Indikatorerna för Europa 2020 används för att mäta om strategins syfte och mål uppnås samt för att följa den generella samhällsutvecklingen i Västra Götaland. Indikatorerna på EU-nivå har brutits ned till regional nivå och mål har satts upp för Västra Götaland 2020. Europa 2020-indikatorerna har kompletterats med ytterligare fem för att bättre kunna mäta arbetet med hållbar utveckling och attraktivitet.

Sysselsättningsgraden i Västra Götaland har gått ner något sedan 2017 års utfall (81,4 procent) och ligger nu på 80,2 procent, det vill säga något under målet för Västra Götaland på 81 procent. För 2018 är utfallet fördelat på kvinnor och män 78,7 respektive 81,7 procent. Även om sysselsättningsgraden har gått ner ligger den fortfarande över 2016 års utfall på 79,4 procent fördelat på kvinnor 78,2 procent respektive män 80,3 procent. Vad gäller arbetslösheten ligger den för 2019 på 0,4 procentenheter jämfört med 2018 års uppgift på -0,4 procentenheter. Målet med en årlig minskning uppnås därmed inte. Som bland annat lyfts i rapporten Var det bättre förr?²⁰ Så lider arbetsmarknaden av stora obalanser där till exempel mer än hälften av de offentliga arbetsgivarna i ingången till 2020-talet inte kan rekrytera den kompetens de behöver. Även om värdena varierar mer för näringslivet ligger det fortsatt i en dämpad konjunktur på runt 30 procent. Vad gäller arbetslösheten så finns det fortfarande stora skillnader mellan olika grupper där sex av tio arbetslösa

²⁰ VGR Analys 2020:2, Var det bättre förr? Regionrapport 2020 – Hållbar utveckling i Västra Götaland, www.vgregion.se/analysportalen

är födda utrikes. Arbetsmarknaden blir också allt tuffare för de som saknar gymnasieutbildning (ca 20 % arbetslösa 2018).

Målet om ökad utbildningsnivå bland arbetskraften är för Västra Götaland, mätt med minst tvåårig eftergymnasial utbildning (i åldern 30-34 år) satt till 55 procent. Det är ett betydligt ambitiösare mål än vad som är satt för både EU och Sverige. Utfallet för 2017 är 43,3 procent, i princip detsamma som för 2016. Vad gäller skillnaden mellan kvinnors och mäns utbildningsnivå kvarstår denna även i år där kvinnors utbildningsnivå är betydligt högre än för män.

Andelen skolavhopp ligger på 9,3 procent för 2017. På grund av ny mätmetod går det inte att jämföra med tidigare år. Målet för skolavhopp i Västra Götaland är att det år 2020 ska vara att färre än 8 procent av 18-24-åringar som inte har avslutat gymnasiestudier och som inte studerar. Det gör att målet inte nås.

Som lyfts i tidigare rapporter har Sverige valt att använda ett annat mått för att mäta och följa utanförskapet än EU. Genom att öka den sociala delaktigheten vill man minska andelen i åldern 20–64 år som är utanför arbetskraften (utom heltidsstuderande), långtidsarbetslösa eller långtidssjukskrivna till ”väl under” 14 procent år 2020. För Västra Götaland är målet satt till under 12 procent. För 2018 är det 13,4 procent vilket i princip är som för 2017 (13 procent).

Som togs upp i förra årets rapport har Västra Götaland långt kvar att gå för att nå målen för minskade utsläpp av växthusgaser och ökad andel förnybar energi. Målet om en ökad energieffektivisering har ökat från 26 procent (2016) till 31 procent (2017) vilket gör att målet är uppnått.

EUROPA 2020 – VÄSTRA GÖTALAND 2020

	Mål EU2020	Mål Sverige	Mål Västra Götaland	Senaste utfall
Ökad sysselsättningsgrad	75%	80%	81% (K,M)	80,2% (2018) M: 81,7% K:78,7%
Öka offentliga/privata FoU investeringar	3%	4%	5,0%	5,5% (2017)
Höjd utbildningsnivå (30-34 åringar)	40%	40%	55% (K,M)	43,3% (2017), M: 36,6%, K: 50,5%
Minska skolavhopp	10%	10%	<8%	9,3% (2017)*
Minska utanförskapet (offentligt försörjda)	-	14%	<12%	13,4% (2018)
Minska utsläppen av växthusgaser från 1990	20%	40%	40%	14,4% (2017)
Ökad energieffektivisering från 2008	20%	20%	25%	31% (2017)
Öka andelen förnybar energi	20%	50%	60%	20% (2016)**

Fotnot: K=kvinnor, M=män, U=utomnordiskt födda.

*Från 2017 används ny mätmetod där uppgifter från Försäkringskassan är inkluderad vilket innebär att uppgifter i tidigare års rapporter inte är jämförbara. **Går inte att få fram för 2017 pga sekretess.

Kompletterande indikatorer för samhällsutveckling i Västra Götaland

	Mål	Senaste utfall
Ökad befolkning	12 000 nya invånare per år och ökning i alla regiondelar	+17 400 per år 2015-2018*
Ökad nettointflyttning högskoleutbildade (inrikes)	1 000 per år i genomsnitt	-353 (2017)
Ökad produktivitet	1 procentenheter snabbare per än riket	0,4 procentenheter (2017)
Minskad arbetslöshet	Årlig minskning	+0,4 procentenheter (2019)

EN LEDANDE KUNSKAPSREGION

Ett gott klimat för kreativitet, entreprenörskap och företagande

Området *Ett gott klimat för kreativitet, entreprenörskap och företagande* består av tre prioriterade frågor:

- Stimulera ökat entreprenörskap
- Skapa förutsättningar för att förverkliga idéer och starta företag
- Främja utvecklingen av konkurrenskraftiga små och medelstora företag

Mål för område och prioriterade frågor		Utfall							
Inriktningsmål: Ett positivt klimat för entreprenörskap och företagande		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Åtta av tio unga ska uppge att de kan tänka sig att bli företagare 2020	●	75%*	-	-	-	64%*	-	-	-
95 000 nya företag ska startas åren 2014-2020 i Västra Götaland	●	10 899	11 472	11 473	11 317	11 384	11 142	10 583	
Hälften av alla nya företagare år 2020 är kvinnor	●	34%	34%	33%	33%	31%	31%	31%	
800 gasellföretag i Västra Götaland under perioden 2014-2020	●	89	162	148	135	159	196	223	176
Högre tillväxttakt i SMF i Västra Götaland än i riket under varje år fram till år 2020	●		-0,4 pe**	-0,1 pe**	+0,1 pe**	+0,3 pe**	-0,3 pe**	+0,3 pe**	

● = målet uppnås sannolikt inte ● = målet kan komma att uppnås ● = målet kommer sannolikt att uppnås

*Uppdateras var fjärde år. **Skillnad mellan tillväxttakten i riket och Västra Götaland, pe =procentenheter

Bedömningen står kvar från förra året för alla mål. Det innebär att tre av målen sannolikt inte kommer att uppnås. Statistiken från 2018 visar något färre nystartade företag (10 583 företag) än tidigare år då det från 2013 har startat över 11 000 nya företag per år. Vad gäller målet om att öka antalet kvinnor som nya företagare kvarstår detta på 31 procent, vilket innebär att ingen ökning har skett de senaste tre åren. Det enda målet som bedöms att sannolikt kommer att uppnås är 800 gasellföretag i Västra Götaland under perioden 2014-2020. Detta även om antal gasellföretag för 2019 var 176 jämfört med toppenåret 2018 med 223 företag.

Beslutade insatser och medel för 2019 respektive 2014-2019

För 2019 har sammanlagt 132 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de tre prioriterade frågorna till en total volym om cirka 560 miljoner kronor. Därtill kommer ytterligare insatser som indirekt kopplade till frågorna. Sammantaget för hela perioden 2014-2019 har 846 projekt, verksamheter och uppdrag beslutats som bedömts vara direkt kopplade till någon av de tre prioriterade frågorna till en volym om cirka 4 083 miljoner kronor.

1. Stimulera ökat entreprenörskap

Som lyfts tidigare pekade resultaten i 2017 års halvtidsutvärdering av VG2020 på att fokuserade insatser krävdes inom tre områden, varav området *Stimulera ökat entreprenörskap* är ett av dessa. Programmet för entreprenörskap som Västra Götalandsregionens lanserade 2018 har fortskridit under 2019. Inom programmet ges bland annat verksamhetsbidrag och projektmedel till ett antal aktörer som verkar för att främja ungdomars entreprenöriella attityder och kreativitet.

Ung Företagsamhet i Väst slog för 2019 nytt rekord med cirka 5500 elever i UF-företagande på gymnasiet. **Drivhusen i Västra Götaland** når fortsatt många äldre ungdomar och studenter i sin företagsrådgivning och under 2019 har över 400 företag startats genom deras verksamhet. Under 2019 har fortsatta satsningar gjorts på att stärka målgrupper på landsbygden och arbeta mer strategiskt med entreprenörskap som integrationsmetod för barn och unga.

Inom hälso- och sjukvården är **Innovationsplattformen Västra Götalandsregionen** en fortsatt viktig satsning för att stimulera hälso- och sjukvårdens mottagarkapacitet av externa och interna innovationer, samt medarbetares innovationsförmåga. Under 2019 har Innovationsplattformens uppdrag stärkts. Ett arbete har påbörjats för att kartlägga innovationsprocessen i Västra Götalandsregionen med mål att undanröja hinder för nyttiggörandet av idéer och innovationer. Kartläggningen utgör ett första steg för ett mer strategiskt innovationsarbete i Västra Götalandsregionens egna verksamhet. Innovationsplattformen administrerar även **Innovationsfonden**. I fonden finns 20 miljoner kronor per år, och hitintills har cirka 150 idéer fått ekonomiska stöd samt rådgivning genom fonden.

Exempel på andra satsningar 2019:

- **Unga Landsbygdspriset i Väst** – För femte året i rad genomförde Västra Götalandsregionen satsningen *Unga landsbygdspriset i Väst*. Tävlingen och de nominerade uppmärksammades i media, på sociala medier samt i de kommuner som de två unga pristagarna kom ifrån.
- **Satsning på sociala företag** – Genom det tvååriga projektet *KRAFT, Kraftfullt ekosystem för sociala företag i Västra Götaland* sker en satsning på sociala företag. Projektet bygger vidare på insatser som gjorts för arbetsintegrerande sociala företag (ASF), men försöker även identifiera och inkludera andra typer av sociala företag som har samhällsnytta som främsta drivkraft.
- **Samhällsentreprenörskap** – Med en särskild inriktning mot mindre föreningar och andra aktörer inom social ekonomi genomförde Västra Götalandsregionen under 2019 en utlysning. Syftet var att fånga upp idéer för social innovation, nya arbetstillfällen, platsutveckling med mera. Av drygt 70 ansökningar beviljades 14 projekt²¹ bland annat Frälsningsarmén Borås projekt *Matbutiken – en social supermarket i tiden* och Föreningen ätbarts projekt *Hunger och Hållbarhet*.

2. Skapa förutsättningar för att förverkliga idéer och starta företag

Arbetet med att stärka nyföretagandet i Västra Götaland består dels av insatser som ska höja kvalitén på rådgivningen och dels av insatser som ska göra nyföretagarrådgivningen mer tillgänglig, framförallt för underrepresenterade grupper. Insatserna ska också bidra till en fungerande samverkan mellan nyföretagaraktörer i regionen och skapa jämställda och jämlika villkor för individer som söker rådgivning eller annat stöd för att få hjälp med att starta eller utveckla sitt företag.

Den långsiktiga satsningen på inkubatorer i Västra Götaland ger resultat både nationellt och internationellt. Sju av de åtta inkubatorer som ingår i **inkubatorsystemet** i Västra Götaland är uttagna till VINNOVAS excellensprogram där totalt 24 inkubatorer ingår. Under 2019 har återigen två inkubatorer från Västra Götaland rankats högt i den internationella inkubatorrankingen UBI Index som genomförs av UBI Global. Totalt har UBI Global gått igenom 1580 inkubatorprogram av dessa kvalificerade sig slutligen 364 stycken från 82 länder. Både *GU Ventures* och *Chalmers Ventures*

²¹ www.vgregion.se/regional-utveckling/verksamhetsomraden/naringsliv/entreprenorskap-och-nyforetagande/samhallsentreprenorskap/

rankades som två av de 20 främsta inkubatorer i världen i kategorin *University Business Incubator*. Chalmers Ventures rankas som etta i Norden och top 10 i världen bland deltagande universitetsdrivna inkubatorer. GU Ventures rankas tvåa i Norden och top 20 i världen i samma kategori. Chalmers Ventures vann även kategorin *Most promising women founders* för sitt arbete med en mer jämställd startupscen och relativt stor andel kvinnor som grundare. De åtta inkubatorerna som under ett antal år har medfinansieras av Västra Götalandsregionen driver även ett kompetensnätverk kallat inkubatorkompetens. Inkubatorerna erbjuder idéer med stor tillväxtpotential tillgång till kontor, kompetens och kapital.

I de åtta inkubatorer har 910 idéer utvärderats under 2018 (937 idéer 2017), det finns idag 216 projekt/företag i inkubatorerna, varav ca 100 bildats under det senaste året²². Inkubatorbolagen inkluderat alumnibolagen (bolag som har lämnat inkubatorn) har drygt 2240 sysselsatta varav cirka 25,5 procent är kvinnor och bolagen omsätter 3,29 miljarder kronor²³. Det råder fortsatt en snedfördelning vad gäller kvinnor och män i ledande positioner i inkubatorbolagen och dess styrelser. Vilket är frågor som kommer att fortsatt prioriteras framöver.

Exempel på en satsning 2019:

- **VINK 2.0 Västsvenska inkubatorers samverkansprojekt** – Inom ramen för VINK 2.0 -projektet kommer de åtta inkubatorerna samverka med fokus på att i samverkan med över 200 aktiva inkubatorbolag, testa och utveckla samverkansmodeller för att bättre tillgodose behoven hos bolagen och intressenter för att nå högre effektivitet och bättre resultat. Under året har projektet beviljats regionalfondsmedel.

3. Främja utvecklingen av konkurrenskraftiga små och medelstora företag

Det har gått bra för västsvensk industri och små och medelstora företag har haft stark konjunktur stora delar av 2019, trots att den globala handeln bromsar in och tillväxten i Europa har varit svag under året. Under hösten skedde en minimal nedgång i Västsverige vilket visar att näringslivet i länet är motståndskraftigt. Läget inom industrin och företagstjänsterna har dämpats något men i gengäld har handeln steppat upp och byggkonjunkturen är fortsatt stark. Utmaningar framöver ligger bland annat i hårdnande global konkurrens, utvecklingstakten med avseende på bland annat digitalisering samt svårigheter att hitta rätt kompetens.

Västra Götalandsregionen fortsatte under året sitt genomförande av **handlingsplanen för att främja konkurrenskraftiga små och medelstora företag**. Programmet fokuserar på områdena *Företagsklimat* samt *Innovation och marknadsutveckling* och medfinansieras till stor del av kommunalförbund, nationella myndigheter och EU-medel.

Under 2019 har Västra Götalandsregionen gett 255 företag direkta stöd till företag för att underlätta bland annat produktutveckling, internationalisering och digitalisering. Sammanlagt uppgår stöden till 48 miljoner kronor. Enligt 2019 års årliga uppföljning av företagsstödet betydelse för företag²⁴ upplevde merparten, 50-84 procent beroende på stödtyp, av företagen att stödet haft en stor betydelse för att stärka företagets konkurrenskraft.

²² Siffrorna baseras på uppgifter som inkubatorerna rapporterat för 2018 i uppföljningsverktyget InkRapp/Fokus Analys.

²³ Siffrorna är hämtade ur uppföljningsverktyget InkRapp/Fokus Analys och avser 2017/2018. Viktigt att notera är att siffror för sysselsatta och omsättning inte omfattar bolag som sålts eller fusionerats med andra bolag.

²⁴ Fördjupad uppföljning av företagsstöd 2019, VGR Analys 2020:05, www.vgregion.se/ov/data-och-analys/analysportal/rapporter-2020/fordjupad-uppfoljning-av-foretagsstod-2019/

Almi Väst AB erbjuder lånefinansiering och rådgivning till företag som vill växa. Almi Västs utlåning under 2019 uppgick till 340 miljoner kronor, utlåningen gick till 510 företag. Effektmätningar visar att det går bättre för företag som får stöd av Almi i jämförelse med en kontrollgrupp. Almi Väst ger rådgivning till både potentiella lånekunder och till innovatörer som behöver stöd för att testa om idéer går att förverkliga till en kommersiell innovation. Under året har cirka 1700 nya kunder fått rådgivning och 95 projekt har beviljats utvecklingsmedel i form av bland annat verifieringsmedel. De Almi-ägda riskkapitalbolagen *Almi Invest Fond SI* och *Almi Invest Västsverige* investerar i små och medelstora företag i såväl tidig kommersiell fas som i andra avgörande utvecklingsfaser.

Exempel på andra insatser under 2019:

- **Industriell Dynamik (ID)** – ID är ett sammanhållet system för innovation- och internationaliseringssupport till små och medelstora företag i Västra Götaland där 17 främjande- och forskningsaktörer ingår. 2019 genererade projektet 48 miljoner kronor i externa FoU-resurser vilket var över den dubbla summan mot prognosticerat.
- **Tjänsteinnovationsacceleratorn (TJIVA)** – Ett nytt projekt har startat upp i samverkan med *Industriell Dynamik*. Syftet är att stärka stödet till den kunskapsintensiva tjänstesektorn och tillverkande industri som vill tjänstefiera sitt erbjudande. Bakom TJIVA står *Johanneberg Science Park*, *Framtidens Företag* och *RISE Service Labs*.
- **Exportfrämjande insatser** – En långsiktig satsning på export sker inom verksamheten *Exportcentrum i Västra Götaland* där samverkan sker mellan tio främjandeaktörer. Utvecklingsprojektet *Nationellt lyft för livsmedel och kulturella och kreativa näringar* har genomförts i samarbete med andra regioner i Sverige och resulterat i starkt samarbete med nationell nivå vad gäller exportfrågan kopplat till dessa branscher. Vidare har en exportutbildning fått ny finansiering av Västra Götalandsregionen och så kallade exportboostar, där företag får träffa alla främjandeaktörer, har anordnats runt om i regionen.
- **Förbättrat företagsklimat** - En satsning som pågår i många av Västra Götalands kommuner i syfte att underlätta för företag i kontakter med kommunen och undanröja hinder i företagens vardag.

Internationell konkurrenskraft genom kraftsamling på styrkeområden

Området *Internationell konkurrenskraft genom kraftsamling på styrkeområden* består av fem prioriterade frågor:

- Attrahera fler studenter och forskare och öka utbytet med omvärlden
- Stärka våra forsknings- och innovationsmiljöers internationella konkurrenskraft
- Utveckla test- och demonstrationsarenor där nya idéer omsätts till praktik
- Stimulera nationella och internationella allianser och samarbeten inom forskning och innovation
- Stärka science parks och andra samverkansmiljöer för forskning och innovation

Mål för område och prioriterade frågor		Utfall							
Inriktningsmål: De samlade FoU-satsningarna i Västra Götaland ska uppgå till minst 5 procent av värdet av den summerade regionala produktionen		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
En fjärdedel av alla förstahandssökande ska välja		16%	16%	16%	16%	15%	14%	15%	15%*

högskolor i Västra Götaland år 2020*									
Andelen utländska högskolestuderande ska vara minst i nivå med övriga storstadsregioner*	●		6,4%	6,5%	6,6%	7,0%	7,1%	5,2%**	
Ökande nationella/internationella satsningar på forsknings- och innovationsmiljöer inom Västra Götalands styrkeområden	●	Målet bedöms ligga i fas***							
Fler strategiska satsningar som är attraktiva för omvärlden drivs i partnerskap mellan företag, lärosäten och samhällsaktörer	●	Målet bedöms ligga i fas***							
Ökad medverkan i och påverkan på strategiskt viktiga forsknings- och innovationsprojekt, program och policies	-	Målet bedöms inte mätbart***							
En ökad andel av nationella och internationella satsningar och uppdrag ska genomföras i Västra Götaland	●	Målet bedöms ligga i fas***							
Fler SMF ska delta i forsknings- och innovationsprogram	-	Målet bedöms inte mätbart***							

● = målet uppnås sannolikt inte ● = målet kan komma att uppnås ● = målet kommer sannolikt att uppnås

*Statistiken avser läsårs, dvs 2017/2018, 2018/2019 osv.

** Andelen utländska studenter i Västra Götaland läsårs 2017/2018 ligger under både Skåne län (8,4%) och Stockholms län (7,9%).

*** Halvtidsutvärderingen av VG2020, På väg mot VG? Hösten 2017.

Bedömningen från förra året ligger kvar. Av de sju målen som finns för området bedöms två av målen ligga efter den nivå som målet i nuläget bör ligga på för att uppnå måluppfyllelse år 2020. Därutöver bedöms tre av målen ligga i fas. Denna bedömning grundar sig i halvtidsutvärderingen och dess genomgång bland annat av att Västra Götaland ökat sin andel av den nationella finansieringen från Vinnova och Energimyndigheten och där företagen i Västra Götaland ökar sina utgifter för FoU. Slutligen bedöms två av målen inte vara mätbara. De mål som inte är mätbara handlar om att statistiken inte är uppdaterad alternativt att mätvärde saknas.

Beslutade insatser och medel för 2019 respektive 2014-2019

För 2019 har sammanlagt 72 projekt, verksamheter och uppdrag²⁵ bedömts vara direkt kopplade till någon av de prioriterade frågorna inom området till en volym om cirka 523 miljoner kronor. Utöver detta kommer ytterligare insatser som bedömts vara indirekt kopplade till frågorna. Sammantaget för hela perioden 2014-2019 har 470 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de fem prioriterade frågorna till en volym om cirka 3 411 miljoner kronor.

4. Attrahera fler studenter och forskare och öka utbytet med omvärlden

Antalet förstahandssökande som väljer högskolor i Västra Götaland har inte rört sig närmare den önskade nivån under 2019. Det finns ingen mätning för målet att andelen utländska högskolestuderande ska ligga i nivå med övriga storstadsregioner. Tidigare års mätningar har dock inte visat någon tydlig uppgång och inget av de två målen förväntas uppnås under 2020.

²⁵ En av insatserna är MoRE 2020 som beviljat åtta mobilitetsprojekt under 2018.

Av Universitetskanslersämbetets årsrapport 2019²⁶ framgår det att svenska lärosäten i likhet med samhället i stort påverkas allt mer av en ökad internationalisering. Internationalisering resulterar i globala kunskapsutbyten samt bidrar med nya perspektiv och infallsvinklar i verksamheten och skapar därmed förutsättningar för ökad kvalitet och relevans inom högre utbildning och forskning. Trots ambitionen om ökad mobilitet har antalet utresande studenter minskat de senaste tre läsåren i Sverige. Antalet inresande studenter har däremot ökat och skillnaden mellan inresande och utresande studenter har följaktligen blivit allt större.

Det pågår flera insatser för att identifiera och driva aktiviteter som stärker Västra Götalands attraktionskraft för studenter och forskare. Det gäller till exempel **MoRE2020** (Mobility for Regional Excellence 2020) som är Västra Götalandsregionens internationella utbytesprogram för erfarna forskare. MoRE2020 finansierar under programperioden totalt 20 mobilitetsprojekt till och från forskningsmiljöer i Västra Götaland. Under 2019 beviljades sju forskare medel och de sex första forskningsprojekten har avslutats och redovisats.

Under 2019 lämnades en ansökan in för ett nytt program för forskarmobilitet, **MoRE3.0**. Ansökan är gemensam med Region Värmland och Region Halland och inlämnad till EU:s ramprogram för forskning och innovation – Horisont 2020. Syftet med projektet är att genom ingående och utgående internationell forskarmobilitet stärka västsvenska forsknings- och innovationsmiljöer. Beslut väntas i början av 2020.

Move to Gothenburg/West Sweden är en långsiktig satsning för att öka attraktiviteten för studenter och forskare i Västra Götaland. Under 2019 har projektet fortskridit enligt plan, med fokus på att attrahera och behålla internationell kompetens i Västra Götaland. Projektet har sökt finansiering för år 2020, med fortsatt samverkan mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor. Planer för ett internationellt center har konkretiserats och ett beslut om en pilot har fattats under 2020 som innebär en samlokalisering av ett antal myndigheter under statens servicecenters paraply.

Konferensen **Nobel Week Dialogue** är en strategisk satsning för att stärka Västra Götalands position som en ledande kunskapsregion. I december 2019 arrangerades konferensen i Göteborg, där fem tidigare nobelpristagare tillsammans med andra talare deltog på temat osäkerhet. Därutöver hölls föreläsningar på Chalmers tekniska högskola och Hvitfeldtska gymnasiet.

5. Stärka våra forsknings- och innovationsmiljöers internationella konkurrenskraft

Genom att stärka våra forsknings- och innovationsmiljöers internationella konkurrenskraft skapar vi förutsättningar för att locka forskare, talang, kapital och nya samarbetspartners till Västra Götaland. Detta bidrar till målet om att vara en ledande kunskapsregion. Samverkan mellan näringsliv, akademi, institut och offentliga aktörer är en utgångspunkt för att bygga miljöer med hög kvalitet och relevans. Västra Götalandsregionen har även 13 program för hållbar regional utveckling som ska ses som verktyg för att i samverkan med andra aktörer initiera satsningar som stärker Västra Götaland som attraktiv region för forskning, innovation och näringslivsutveckling. Under 2019 beslutades 167 projekt och 41 verksamhetsbidrag inom ramen för de 13 programmen.

Exempel på strategisk satsning för det västsvenska life scienceklustret är **AstraZeneca BioVenture Hub** som ger små och medelstora företag och akademiska grupper en möjlighet att samlokalisera och interagera med AstraZenecas forskare och faciliteter. I januari 2020 fanns 29 små och medelstora företag och en akademisk grupp i BioVentureHub. Verksamheten fick under 2019 fortsatt finansiering för ytterligare fem år av Vinnova och Västra Götalandsregionen. Inom life science-området kom i

²⁶ Universitetskanslersämbetets årsrapport 2019, <https://www.uka.se/arsrapport>

slutet av året en nationell strategi från regeringskansliet. Inspel till så väl denna som till den nationella forskningspropositionen som kommer 2020 har gjorts av bland annat Västra Götalandsregionen. Såväl strategin som propositionen bedöms komma att prägla området mycket kommande år.

CLOSER som är ett nationellt centrum för projektgenerering för ökad transporteffektivitet vid Lindholmen Science Park fick under 2019 ett fortsatt förtroende av Vinnova och Energimyndigheten för att organisera utvecklingen av transporteffektiva godstransportlösningar. Vid Lindholmen Science Park finns även **SAFER** som är ett nationellt centrum för trafik- och fordonssäkerhetsutveckling. Genom att stötta nationella centrum skapas mervärden med stor uppväxling via de projektaktiviteter som verksamheterna drar till Västra Götaland. Satsningarna attraherar även externa forsknings- och innovationsinvesteringar i Västra Götaland.

Exempel på några av de forsknings- och innovationsmiljöer som finns i Västra Götaland:

- **AI Innovation of Sweden** – Ett nationellt centrum för artificiell intelligens (AI) som invigdes i februari 2019 och som är placerad vid Lindholmen Science Park. *AI Innovation of Sweden* är inriktad på att utveckla kunnskap och användning inom centrala samhälls- och näringslivssektorer inklusive ökad förståelse av policyutveckling för att styra användningen av AI för att stärka demokratin.
- **ASSAR** – Ett produktionstekniskt kunskapscentrum med fokus på utveckling av produktion, produktionsmetoder och produktionsteknik med koppling till motortillverkning. Det handlar om ett samarbete mellan näringslivet, Science Park Skövde, Högskolan i Skövde samt nätverket för mindre och medelstora industriföretag IDC West Sweden AB. Den primära målgruppen är regionala små och medelstora tillverknings och teknikföretag.
- **SWEMARC och det Maritima klustret i Västra Götaland** – Under 2019 har både vid forskningscentret SWEMARC och inom ramen för det maritima klustret frågan om en eventuell ändring av lagstiftning för att underlätta för modernt hållbart vattenbruk diskuterats. Detta är en viktig fråga för att möjliggöra för flera nya, innovativa företag inom branschen.

6. Utveckla test- och demonstrationsarenor där nya idéer omsätts till praktik

Att praktiskt testa och demonstrera ny kunskap och pröva nya lösningar är viktigt för att snabba på utvecklingsprocesser. Fortsatt offensiva satsningar på problemformulering, på att öppna upp miljöer och verksamhet för test, på demonstration och innovation samt på innovationsupphandling behövs för att möta samhällsutmaningarna i Västra Götaland och globalt. Infrastruktur i form av testmiljöer är centralt, men fler projekt ska även genomföras i riktiga miljöer som i skola, sjukvård, på transportområdet och så vidare. Arbetssättet förutsätter att offentliga aktörer med ansvar för till exempel hälso- och sjukvård, transporter och stadsplanering deltar och driver utveckling och innovation i samverkan med övriga parter. Tillfälliga "labb" och dylikt där studenter, medarbetare och andra aktörer engageras för att arbeta med lösningar på samhällsutmaningar ska utvecklas vidare. Målet är att fler strategiska satsningar som är attraktiva för omvärlden drivs i partnerskap mellan företag, lärosäten och samhällsaktörer.

Under 2019 startade den stora Vinnova-finansierade satsningen **Klimatledande processindustri för omställning inom kemi och materialklustret** upp vid Johanneberg Science Park upp. Klustret består av 33 aktörer från näringsliv, akademi, institut och det offentliga med den gemensamma målbilden om att nå ett fossiloberoende Västra Götaland som är världsledande inom produktion av kemikalier, material och drivmedel baserade på förnybara och återvunna råvaror.

En annan satsning värd att nämna är **Framtidens fabrik** på Innovatum i Trollhättan, vilket är en ny test- och demonstrationsarena inom automatiserad industriproduktion med fokus på komposit. Satsningen sker i samarbete med *GKN Aerospace*.

Under året har även en förprojektering inför en större uppgradering av **AstaZero** utförts i Västra Götaland. AstaZero är en testanläggning för trafik- och fordonssäkerhet vid Lindholmen Science Park som behöver uppgraderas för att klara kraven kopplade till trafikens automatisering och bibehålla industrins konkurrenskraft. Elektrifiering av fordon är en global tekniktrend och elektrifieringen bedöms innebära stora industriella omställningar.

Challenge Lab är en utmaningsdriven innovations- och samskapande arena vid Chalmers som syftar till att stödja övergången till ett mer hållbart samhälle. En spridning av projektet från Chalmers till högskolan i Skövde påbörjades under 2019. Ambitionen är att sprida konceptet där studenter i samverkan med företag i verkliga miljöer adresserar samhällsutmaningar genom systeminnovation.

Som även lyfts tidigare år finns en betydande andel av Sveriges test- och demonstrationsanläggningar för utveckling lokaliserade i Västra Götaland. Den senaste inventeringen som Vinnova gjorde under 2016 var 38 procent lokaliserade till Västra Götaland. Många av dessa har **RISE** som värddorganisation men också lärosätena och science park tillhandahåller och organiserar test och demonstration i Västra Götaland. Att RISE under 2017 etablerade sitt huvudkontor i Västra Götaland förstärker ytterligare Västsveriges position som Sveriges främsta test- och demonstrationsregion. Området test och demonstration är under förändring där själva partnerskapen, nya samarbets- och affärsmodeller och öppen innovation allt mer kommit i fokus.

7. Stimulera nationella och internationella allianser och samarbeten inom forskning och innovation

En förutsättning för att uppnå ökade internationella forsknings- och innovationssamarbeten (Fol) är att samverkan med internationella partners ska vara av intresse och utgöra en nytta. Nationella och internationella Fol-program är ofta viktiga möjliggörande faktorer för att förverkliga internationella forsknings- och innovationssamarbeten med relevans och nytta både för allmänheten och för medverkande partners. Det är därför viktigt att såväl nationell som internationell Fol-politik lyfter de utmaningar och möjligheter som också aktörer från Västra Götaland kan relatera till. Med anledning av detta har Västra Götalandsregionen i samarbete med Chalmers tekniska högskola, Göteborgs universitet, Högskolan Borås, Högskolan i Skövde och Högskolan Väst skickat synpunkter inför regeringens kommande nationella **forskningsproposition 2020** samt till EU inför det kommande programmet för forskning och innovation, **Horisont Europa** som lanseras 2021. Vidare återfinns västsvensk industri och akademi i nationella och internationella referensgrupper för områden som transport och hälsa. Västra Götalandsregionen anslöt sig under 2019 även till ett europeiskt partnerskap för medicinsk teknik där Sahlgrenska Science park deltar för VGR.

För att stimulera samarbeten inom forskning och innovation har sedan 2017 Västra Götalandsregionen ett program för internationella forsknings- och innovationssamarbeten, där **EU-kortet** är en viktig del. EU-kortet är en utlysning för ett planeringsbidrag som riktar sig till aktörer i Västra Götaland som planerar ansöka om projektfinansiering från EU:s nuvarande forsknings- och innovationsprogram, Horisont 2020. Under 2019 beviljades sju EU-kort varav fyra gick till små- och medelstora företag. EU-kortet har utdelats för satsningar inom ämnesområden som bland annat hållbar energi och cirkulär avfallshantering.

Det finns en tjänst vid **Gothia Forum/Sahlgrenska Universitetssjukhuset** med syftet att öka hälso- och sjukvårdens deltagande i Horisont 2020. Sedan programstart 2014 fram till januari 2020, har

Västra Götalandsregionen beviljats EU-finansiering för tolv Fol-projekt, många med anknytning till hälso-sjukvården.

8. Stärka science parks och andra samverkansmiljöer för forskning och innovation

Västra Götalands sex **science parks** är innovationsnoder med förmåga att attrahera och driva nationella satsningar inom forskning och innovation. Som även lyftes under *fråga 6 Utveckla test- och demonstrationsarenor* där nya idéer omsätts till praktik startade den stora Vinnova-finansierade satsningen **Klimatledande processindustri** på Johanneberg Science Park under 2019.

I februari invigdes även formellt det **nationella AI-centrat** på Lindholmen Science Park av Energi- och digitaliseringsministern Anders Ygeman. AI Innovation of Sweden är en nationell och neutral satsning med ambition att fungera som en motor i det svenska AI-ekosystemet. Ett annat exempel vid Lindholmen science park är den fortsatta satsningen på **MobilityXlab** som med ny finansiering och där bolag från olika delar av världen rekryteras till programmet. MobilityXlab är en fysisk samverkansmiljö där små och stora företag kan mötas för utveckling av framtidens fordons-IT. Samverkan sker såväl mellan miljöns partners CEVT, Ericsson, Veoneer, Volvo Cars, Volvo Groups och Xeunity som med små och medelstora företag som bjudits in till att delta.

Utöver *Framtidens fabrik* som lyfts tidigare i rapporten satsar Innovatum Science Park på att utöka stödet till de blå näringarna. Ambitionen är att ta vara på den stora potential som finns inom de maritima näringarna genom att stötta de företag och entreprenörer som vill växla upp sina verksamheter. Genom projektet **Blå Science Park för små och medelstora företag** är tanken därför att Innovatum Science Park ska ge de maritima branschgrenarna livsmedel och bioteknik en tydligare hemvist för både strategi- och utvecklingsfrågor.

Det blir även en fortsatt stor satsning på spel vid Science Park Skövde. **Sweden Game Arena**, som i den nu tredje projektfasen ska bygga vidare på uppnådda resultat och bidra till att fortsatt utveckla och positionera Västra Götaland som en nationell och internationell erkänd, efterfrågad och attraktiv kunskapsnod inom dataspelsutveckling.

Under våren 2019 utvärderades²⁷ **Borås Science Park** (SPB) med gott resultat. Utvärderarnas sammantagna bedömning är att verksamheten har etablerats på ett tillfredställande sätt och framtidsutsikterna bedöms som goda. SPB bedöms ligga i framkant inom området innovation för samhällsomställning där efterfrågan och inte minst den offentliga finansieringen kan förväntas växa framöver. Samarbetet mellan science parks i Västra Götaland är omfattande, med nätverk för inkubatorerna, för arenorna och för VD. Bland gemensamma projekt finns In2Health som leds av **Sahlgrenska Science Park** med medverkan av övriga fem och där vårdens behov ska stå i centrum för näringslivsinriktade projekt.

Agroväst är en viktig klustersatsning för utveckling av lantbruks- och livsmedelssektorn. Agroväst fortsätter arbetet med projektet **Smart Agri** i samverkan med RISE och Science Park Skövde. Syftet med Smart Agri som startade 2017 är att utveckla en plattform och mötesplats som för samman kompetens och kunskap inom IT, automation och lantbruk/biologi. Under 2019 genomfördes bland annat seminarieriet *Det Digitala Djuret* som handlar om teknikutveckling och att föra ut kunskap från flera forsknings- och innovationsprojekt inom djurhållning, köttkvalitet, hälsa och djurvälstånd.

²⁷ Utvärdering av Science Park Borås, VGR Analys 2019:42.

EN REGION FÖR ALLA

Bryt utanförskap och stärk kopplingarna mellan utbildning och arbetsliv

Området *Bryt utanförskap och stärk kopplingarna mellan utbildning och arbetsliv* av fyra prioriterade frågor:

- Skapa goda möjligheter för unga till praktik, ferieplatser, mentorer
- Öka samverkan mellan eftergymnasial utbildning och arbetslivet
- Främja ett arbetsliv som aktivt engagerar sig för barn och ungdom
- Lösa större städers utmaningar kring utanförskap och segregation

Mål för område och prioriterade frågor		Utfall							
<i>Inriktningsmål: Minska skillnaderna mellan invånare i olika bostadsområden och stadsdelar samt att alla elever och studenter i Västra Götaland har en personlig koppling till arbetslivet.</i>		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Minskade socioekonomiska skillnader mellan invånarna i s.k. utsatta områden och genomsnittsinvånaren i Västra Götaland*	●	64%	65%	65%	66%	67%	68%		
Kvalitetssäkrad och enkel tillgång till praktik och ferieplatser i arbetslivet för alla i grund- och gymnasieskola i hela Västra Götaland senast år 2020	-	Insatser pågår**							
Antalet mentorsplatser, examensarbeten och praktikplatser ökar kontinuerligt	●	Målet bedöms ligga i fas**							
Antalet medarbetare som ges möjlighet och som väljer att delta i frivilligarbete ökar kontinuerligt i Västra Götaland	-	Målet bedöms inte gå att följa upp**							

● = målet uppnås sannolikt inte ● = målet kan komma att uppnås

● = målet kommer sannolikt att uppnås

* Mäts med genomsnittlig disponibel inkomst i s.k. urbana utvecklingsområden (URB) i procent av genomsnittlig disponibel inkomst i Västra Götalandsregionen.

** Halvtidsutvärderingen av VG2020, På väg mot VG? Hösten 2017.

Som förra året bedöms två av målen ligga i fas och kommer att sannolikt uppnås till 2020. Målet *Antalet medarbetare som ges möjlighet och som väljer att delta i frivilligarbete ökar kontinuerligt i Västra Götaland* bedöms inte vara mätbart då data saknas, men i halvtidsutvärderingen för VG2020 lyfts att det har genomförts ett antal insatser.

Beslutade insatser och medel för 2019 respektive 2014-2019

För 2019 har sammanlagt 14 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de prioriterade frågorna till en volym om cirka 52 miljoner kronor. Därtill kommer ytterligare insatser som bedömts vara indirekt kopplade till frågorna. Sammantaget för perioden 2014-2019 har 104 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de fyra prioriterade frågorna till en volym om cirka 508 miljoner kronor. Utöver ovan angivna insatser finns även insatser kopplat till utbildningsområdet som berör flera av de prioriterade frågorna i temat *En region för alla*. Detta gäller till exempel insatser till folkbildning och utbildning som uppgår till en volym på drygt 190 miljoner kronor.

9. Skapa goda möjligheter för unga till praktik, ferieplatser, mentorer

VG2020-frågan *Skapa goda möjligheter för unga till praktik, ferieplatser, mentorer* handlar om att alla ungdomar ska ges förutsättningar att få bra ingångar i samhället. Ungdomars koppling till arbetslivet är en grundläggande fråga för att stärka deras förutsättningar att utvecklas i utbildning och arbetsliv. Betydelsen är extra viktig för ungdomar utan egna kontakter och nätverk.

Prao (praktisk arbetslivsorientering) i grundskolan är lagstadgad sedan 2018 vilket ses som positivt för ungas möjligheter till kontakter med arbetslivet. Göteborgsregionens kommunalförbund har under året fortsatt med projektet **Framtidsrustad region** där ett av fokusområdena handlar om att vidareutveckla och kvalitetssäkra PRAO-processen.

Fyrbodals kommunalförbund har i höst redovisat positiv utveckling av sitt utvecklingsprojekt med **praktiksamordningen i Fyrbodals**, www.praktikplatsen.se. De konstaterar att i september 2019 använde tio kommuner och fyra gymnasieskolor praktikplatsen.se för sin praktikhantering och inom vuxenutbildningen använder tre kommuner verktyget. Till detta nyttjas praktikplatsen.se för arbetsplatslärande för medicinska sekreterare inom yrkeshögskoleutbildning och Högskolan Väst hanterar delar av sin verksamhetsförlagda utbildning (VFU) för sjuksköterskeprogrammet i verktyget.

Exempel på andra satsningar under 2019:

- **Sommartekniker** - Sommartekniker är ett sommarjobbskoncept med intresseskapande och attitydförändrande aktiviteter för ökad arbetslivskunskap inom teknik och industri. Projektet vänder sig till ungdomar i årskurs 8. Under 2019 deltog 25 personer varav 8 kvinnor och 17 män. Projektansvarig är Göteborgs Tekniska College AB.
- **Tillsammans bygger vi** - Projektet är ett ungdomsprojekt med målet att utveckla en mötesplats och utbildningsbas för självbyggeri riktat till unga. Projektet ska ge ungdomar såväl nyanlända/ensamkommande som från Tjörn en möjlighet att dels lära om husbyggnation och vara delaktiga i att praktiskt uppföra, dels driva en kreativ mötesplats. Projektägare är Egnahemsfabriken.

10. Öka samverkan mellan eftergymnasial utbildning och arbetslivet

En tät och långsiktig samverkan mellan högre utbildning och arbetslivet har många fördelar. Yrkeshögskoleutbildningar (YH-utbildningar) är eftergymnasiala och bygger på att de ska vara efterfrågade av arbetsmarknaden. Det finns samverkan och nätverk delregionalt samt ett regionalt nätverk som heter **YH-Väst**. Västra Götalandsregionen lämnar årligen en behovsanalys till Myndigheten för yrkeshögskolan som fokuserar på behov på tre och fem års sikt inom olika branscher i regionen. Framtagningen av behovsanalys sker i samband med bland annat kommunalförbunden och Västra Götalandsregionens HR- strategiska avdelning.

Såväl mängden som mångfalden av beviljade **YH-utbildningar** till Västra Götaland har ökat konstant. Myndigheten för yrkeshögskolan beviljade 112 utbildningar till Västsverige med start under år 2019, några exempel på utbildningar är fordonstekniker alternativa drivmedel, kulturmålare- traditionell byggnadsmåleri och internationell affärslogistik- green management. Totalt beviljade myndigheten 496 utbildningar i Sverige. Till 2022 förväntas antal årsplatser i landet öka med 45%, från 30 000 till 44 000 platser. Antal studerande förväntas växa från dagens 50 000 till 70 000 studerande. Under 2019 publicerade Västra Götalandsregionen rapporten *Sökande och antagna till yrkeshögskola i*

Västra Götaland 2014-2017²⁸. I rapporten finns ett särskilt fokus på såväl skillnader mellan kvinnor och män, som skillnader mellan inrikes och utrikes födda. I rapporten lyfts bland annat att det är eftersträvaransvärt att verka för en ökad tillströmning till de eftergymnasiala utbildningarna då detta gynnar svensk ekonomi.

I **Utbildning- och arbetsmarknadsprognos**²⁹ för Västra Götaland med sikte på år 2025 som publicerades 2016 identifierades tre stora kompetensutmaningar; pedagogik och utbildning, teknik och tillverkning samt hälso- och sjukvård. Inom samtliga tre områden är bristen på kompetens överhängande. Satsningen på validering inom högskolan är en viktig pusselbit i att underlätta livslångt lärande, flexibilitet och möjligheter till internationell rörlighet inom till exempel de särskilt utpekande bristområden. Under åren har utvecklingsarbete genomförts av **Validering Väst** tillsammans med de fem lärosätena i regionen, Jönköping Universitet och Högskolan i Halmstad. Fokus i arbetet har varit att hitta en modell för bedömning av reell kompetens inom högskolan som nu är klar och finns att hitta på Valideringsdelegationens hemsida.

11. Främja ett arbetsliv som aktivt engagerar sig för barn och ungdom

Många unga saknar utvecklade kontakter med vuxenvärlden och arbetsliv. Såväl offentliga som privata näringslivets engagemang i kommande generationer är avgörande för till exempel långsiktigt rekryteringsarbete. Insatser från arbetslivet är viktiga och nedan beskrivs tre pågående exempel på det arbetet.

Projekt **Smarta Fabriker** som Göteborgs Tekniska College har drivit sedan 2018 syftar till att skapa en plattform för att sprida kunskap om industriell digitalisering för att öka attraktiviteten för tekniska studier och attrahera ungdomar till att vilja arbeta inom industrin. Ett viktigt mål med projektet är att stärka möjligheterna till kompetensförsörjning och att utveckla samordning inom utbildningssystemet för att möta framtidens kompetensbehov hos regionens industrier. Den nedåtgående trenden av sökande till yrkesutbildning står sig fortfarande bland unga. Genom att utveckla och driva projektet genom studentarbeten vill man skapa förebilder och inspirera till tekniska studier. Under våren 2019 genomfördes till exempel sex examensarbeten av studenter från Chalmers.

Future Skills genomfördes för tredje året i rad i samband med Gymnasiedagarna i Göteborg. Initiativtagarna till **Future Skills** är Västra Götalandsregionen, Göteborgsregionens kommunalförbund, Business Region Göteborg och Arbetsförmedlingen. På **Future Skills** kan besökarna testa på flera olika prova på-aktiviteter som gör att de får uppleva hur det är att arbeta inom olika branscher och yrken. Här möter besökarna representanter från regionens branscher, företag, organisationer och offentlig sektor för att lära sig mer om dagens och framtidens arbetsmarknad.

Exempel på ytterligare en satsning under 2019:

- **Rymdveckan** - Projektet Rymdveckan var ett västsvenskt arrangemang som genomfördes i samband med att månlandningen firade 50 år i september 2019. Under jubileumsveckan erbjöds barn, unga och vuxna, näringsliv och forskning ta del av ett brett program som samlade ett stort antal aktörer och aktiviteter på temat rymden. Bland de medverkande aktörerna fanns bland annat Innovatum, Göteborgs konserthus, Christer Fuglesang,

²⁸ Sökande och antagna till yrkeshögskola i Västra Götaland 2014-2017, VGR Analys 2019:24.

²⁹ Utbildnings- och arbetsmarknadsprognos för Västra Götaland med sikte på 2025, Västra Götalandsregionen 2016.

Universeum och RUAG Space. Totalt 28 000 besökare tog del av aktiviteterna under veckan och 57 organisationer medverkade.

12. Lösa större städers utmaningar kring utanförskap och segregation

Våra städer och regioner står inför stora samhällsutmaningar, såsom social polarisering och segregation, klimatförändringar liksom omvandling av det ekonomiska systemet. Utmaningar som i sig är komplexa, ofta står i konflikt med varandra och som behöver hanteras gemensamt. Om våra städer ska bli och förbli platser där människor kan leva ett gott liv, är det nödvändigt att planera och bygga städer som är rättvisa, gröna och tillgängliga för alla. Samtidigt har skillnaderna mellan olika sociala grupper ökat i Sverige under de senaste decennierna och stora grupper befinner sig idag i långvarigt utanförskap. Större socioekonomiska klyftor leder till ökade spänningar i ett samhälle, med medföljande utmaningar för det demokratiska systemet. Ett demokratiskt system som är beroende av att alla medborgare ges möjligheter att delta i och påverka samhällsutvecklingen. De sociala frågorna måste därför spela en central roll i samhällsplanering och samhällsbyggnad. Det finns behov av nya, innovativa sätt att närma sig framtida vägval. Utmaningarna måste mötas utifrån en samlad erfarenhet hos såväl det offentliga som akademien, näringslivet och civilsamhället.

Den nationella finansieringen till **Mistra Urban Futures** (MUF) avslutades under 2019 vilket har inneburit att parterna har fokuserat på att hitta formerna för det fortsatta arbetet, avsluta projekt samt internationella samarbetsavtal. Exempel på några rapporter och projektleveranser från arbetet med *Mistra Urban Futures* är *Hållbar platsutveckling- kunskapsöversikt Västra Götalandsregionen, Självstudiekurs i omvärldskunskap, samhällsförändring och medborgardialog* och översikten *Rätt verktyg för jobbet?*. Den sistnämnda handlar om social hållbarhetsanalys i städer. Även ett antal konferenser har genomförts under 2019, till exempel *Levande trygga platser – BID-en*³⁰ *kunskapskonferens*, vars syfte var att medvetandegöra och ge ökad kunskap om BID som organisation och som process samt om några av de utvecklingsstrategier som kan förverkligas genom BID inom branscherna, politiken, kommuner, myndigheter, forskningen och bland lokala intressenter.

Under hösten 2019 beslutades om en fortsättning i ett nytt centrum för hållbar stadsutveckling, **Urban Futures**, som placeras vid Göteborgs centrum för hållbar utveckling (GMV). Bakom centrumet står Chalmers tekniska högskola, Göteborgs universitet, Göteborgs stad, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Västra Götalandsregionen, Göteborgsregionens kommunalförbund, IVL Svenska miljöinstitutet AB och RISE Research Institutes of Sweden AB. Centrumet *Urban Futures* kommer att ha fokus på nationella och regionala frågor i stadsutvecklingen. Flertalet projekt med intern finansiering inom MUF avslutas vid årsskiftet. Totalt nio projekt, som även har extern finansiering från Formas och Vinnova, fortsätter in i nästa period.

Livslångt lärande för ökad delaktighet och konkurrenskraft

Området *Livslångt lärande för ökad delaktighet och konkurrenskraft* består av fyra prioriterade frågor:

- Arbeta för att fler fortsätter studera efter gymnasiet och avhoppet från skolan minskar
- Förkorta och förenkla vägen till arbetsmarknaden genom vägledning och validering
- Stärka möjligheterna till kompetensförsörjning och livslångt lärande i företag och organisationer

³⁰ BID (Business Improvement District) är ett sätt att organisera och formalisera samverkan och partnerskap mellan olika fastighetsägare och offentliga aktörer.

- Utveckla samordning inom utbildningssystemet för att möta framtidens kompetensbehov

Mål för område och prioriterade frågor		Utfall							
<i>Inriktningsmål: Alla får möjlighet att ta tillvara sin potential och kompetens i utbildning och arbetsliv</i>		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Mer än hälften av ungdomarna i Västra Götaland ska påbörja eftergymnasial utbildning inom tre år efter gymnasium och skillnaderna mellan kvinnor och män och olika delar av regionen ska minska*	●	45%	42%	42%	42%	42%	45%	43%	
Minskning av andelen företag och organisationer i Västra Götaland som upplever att brist på kompetent arbetskraft är ett hinder för att utveckla och expandera verksamheten**	●		23%	22%	31%	32%	38%	40%	40%
Insatserna ska medverka till att avhoppet från skolan minskar till mindre än 8 procent i Västra Götaland senast år 2020	●	11%	11%	11%	11%	12%	9%***		
Balans mellan tillgång och efterfrågan inom hälften av alla yrkesgrupper år 2020	●	37%	38%	29%	22%	--	--	--	--
Kvalitetssäkrad validering och en självständig och samordnad studie- och yrkesvägledning för alla som har behov av det	●	Målet bedöms som oklart, men utvecklingsarbete pågår****							

● = målet uppnås sannolikt inte ● = målet kan komma att uppnås ● = målet kommer sannolikt att uppnås

*Mellan åren 2012-2015 har skillnaden i övergångsfrekvens mellan kvinnor och män minskat. ** Källa: Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsprognos, ***uppgiften 2017 är inte jämförbar med tidigare år pga förändrad mätmetod.

*** Halvtidsutvärderingen av VG2020, På väg mot VG? Hösten 2017.

Tre av målen bedöms inte kunna nås till 2020. Ett mål som går åt rätt håll är *Insatserna ska medverkat till att avhoppet minskar till mindre än 8 procent i Västra Götaland 2020*. För 2017 är uppgiften 9 procent vilket är lägre än 2016 då avhoppet var 12 procent. Målet som avser *att andelen företag och organisationer i Västra Götaland som upplever att brist är ett hinder för att utveckla och expandera verksamheten* har jämfört med förra året ökat.

Beslutade insatser och medel för 2019 respektive 2014-2019

För 2019 har sammanlagt 45 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de prioriterade frågorna till en volym om cirka 190 miljoner kronor. Därtill kommer ytterligare insatser bedömts vara indirekt kopplade till frågorna. Sammantaget för hela perioden 2014-2019 har 257 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de fyra prioriterade frågorna till en volym om cirka 1 267 miljoner kronor.

13. Arbeta för att fler fortsätter studera efter gymnasiet och avhoppet från skolan minskar

Arbetet för att fler ska studera efter gymnasiet och för att avhoppet från skolan ska minska är en fråga som många aktörer arbetar med på bred front då det är i princip nödvändigt att ha en gymnasiekompetens för att få ett arbete. År 2019 var det 3 151 elever i Västra Götaland som gick ur grundskolan utan behörighet till gymnasiet vilket motsvarar 17 procent av avgångsklassen. Den sedan slutet av 1990-talet nedåtgående trenden beträffande andelen behöriga till gymnasiet bland

avgångsklasserna i åk 9 har 2018 brutits. Vårterminen 2017 var andelen behöriga avgångselever 81 procent i Västra Götaland och 2018 nästan 83 procent. År 2019 var den exakt 83 procent.

Skillnaderna mellan pojkar och flickor har under de två senaste åren minskat till ett par procentenheter efter att andelen pojkar med gymnasiebehörighet ökat medan motsvarande andel bland flickor minskat något de senaste åren. De inomregionala skillnaderna förefaller öka något under de senaste åren med lägst andelar behöriga i Fyrbodal och södra Sjuhäradsbygden och de högsta i Skaraborg och Göteborgsregionen. Skillnaderna mellan elever vars föräldrar har en låg respektive hög utbildningsnivå ökar något och trenden är nedåtgående för båda grupperna, mest uttalad för gruppen vars föräldrar har en låg utbildningsnivå.³¹

För att ge möjlighet till erfarenhetsutbyte och ta tillvara på den kunskap som genereras i alla delregioner har en **samverkansstruktur för arbetet med fullföljda studier** tagits fram. Tre nivåer av nätverk finns för samverkan mellan Västra Götalandsregionen och kommunalförbunden:

- Ett *projektnätverk* där stora projekt som arbetar inom området möts med syfte att utbyta erfarenheter kring de pågående projekten. Nätverket ses en gång per termin med olika teman, i våras handlade det om strategisk påverkan och spridning.
- Ett regionövergripande nätverk som ger möjlighet till erfarenhetsutbyten, tar tillvara på kunskap mellan delregionerna, förändra och förbättra för att skapa långsiktiga resultat och sprida resultat till politiska organ. Vid nätverksmötet i maj genomfördes en workshop som resulterade i ett inspel till den kommande regionala utvecklingsstrategin. Nätverket konstaterade att det är viktigt att fortsatt kraftsamla kring fullföljda studier och identifierade tre utvecklingsområden; styrning och ledning, samverkan och kompetensförstärkning.
- Västgruppen där det finns möjligheter att göra ställningstagande till rapporter eller förslag från de två nätverksgrupperna.

Andra insatser som görs för att främja barns och ungdomars utveckling och lärande och på sikt kompetensförsörjning är till exempel genom Västra Götalands **science centers**. Deras verksamhet främjar skolungdomars möte med och upplevelse av naturvetenskap, teknik och matematik i en stimulerande miljö utanför den traditionella klassrumsmiljön. De är även en resurs i kompetensutvecklingen för lärare i syfte att väcka intresse hos barn och unga för fortsatta studier och arbete inom området. Under år 2018–2019 har science centers en särskild satsning i arbetet med fullföljda studier.

För 2019 avsatte Västra Götalandsregionen 30 miljoner kronor till **sociala investeringsmedel**. Under året har tre nya sociala investeringar i Bengtsfors, Öckerö respektive Kungälv blivit beviljade medel. Genom investeringarna ska nya metoder och arbetssätt testas eller utvecklas som förbättrar förutsättningarna för barn och unga i Västra Götaland. Ytterligare sjutton investeringar har beviljats under perioden 2015-2018³², till exempel i Trollhättan insatsen *Tillsammans för barnen* och i Härryda *Tidiga insatser för barn och familjer*. Utöver projekten har ett intensivt spridningsarbete skett med öppna informationsmöten och dragningar i bland annat hälso- och sjukvårdsnämnderna för att informera om sociala investeringsmedel. Under våren genomfördes ett lärandeseminarium för alla pågående investeringar med fokus på att mäta effekter. Forskningsstudien *Utbildningskostnader i gymnasiet för icke-behöriga elever* resulterade i en rapport som nu används inom arbetet med sociala investeringsmedel.

Exempel på andra satsningar under 2019:

³¹ Gymnasiebehörighet i Västra Götaland 2019, VGR Analys 2019:48

³² <https://www.vgregion.se/regional-utveckling/verksamhetsomraden/naringsliv/entreprenorskap-och-nyforetagande/sociala-investeringar/pagaende-sociala-investeringar/>

- **Street Games Academy** - Västra Götalands idrottsförbund (VGIF) har framgångsrikt testat en modell för att hjälpa ungdomar i socioekonomiskt utsatta områden att fullfölja sina studier. Modellen går ut på att via idrottsföreningar erbjuda hälsosamt mellanmål och läxhjälp. Göteborgs universitet, som arbetar för att bredda sin rekrytering, har bidragit med läxhjälp via studenter från sina utbildningar. I projektet ska VGIF testa och vidareutveckla modellen i hela regionen, tillsammans med samtliga fem lärosäten.
- **Konferens – Fullföljda studier för liv och framtid** – 400 deltagare besökte konferensen *Fullföljda studier för liv och framtid* där flera föreläsningar handlade om att den psykiska ohälsan ökar hos barn och unga.

14. Förkorta och förenkla vägen till arbetsmarknaden genom vägledning och validering

Validering Väst är den regionala stödstrukturen för validering i Västra Götaland. Validering är en viktig och långsiktig del av det regionala kompetensförsörjningsarbetet. Centrala delar i Validering Västs arbete är att vara drivande, samordnande, stödjande och kunskapshöjande i valideringsfrågor. Det innebär att samordna valideringsverksamhet i Västra Götaland, säkerställa nationell förankring, tillgängliggöra kvalitetssäkring, metodstöd, erbjuda kompetensöverföring, agera mäklare av valideringsutförare, säkra tillgänglighet att valideringsinformation, erbjuda stöd och rådgivning i valideringsfrågor.

En utvärdering av Validering Västs verksamhet blev klart i början av 2019³³ och där konstateras att det finns en tydlig koppling mellan de aktiviteter som Validering Väst utför och verksamhetens övergripande målsättning om att åstadkomma mer och bättre validering. Utvärderingen pekade på behovet av en bredare styrgrupp och under året har därför en ny styrgrupp tillsatts med representation från kommunalförbunden, LO, näringsliv, vuxenutbildning, HR-representanter, Arbetsförmedling, Västra Götalandsregionen, representanter från kommunal arbetsmarknadsenhet och lärosäten. Validering Väst har fokuserat sitt utvecklingsarbete och samverkan med parter mot målgrupper och branscher där validering gör mest nytta. Ett exempel på detta är samverkan med Vård- och omsorgscollege där en nationell valideringsmodell avseende vårdbiträde och undersköterska har tagits fram.

Västra Götaland är långt framme i valideringsfrågor och har genom den regionala stödstrukturen för validering och i samverkan med Valideringsdelegationen bidragit till handboken *Samverkan kring validering på regional nivå - Vägledning för aktörer med regionalt ett regionalt utvecklingsansvar*. Validering Väst har även bidragit till Valideringsdelegationens utvecklingsarbete genom sin expertkompetens samt i utveckling av nationella modeller för branschvalideringar bland annat i ett större nationellt ESF-projekt *BOSS*. Projektet *BOSS* (Branschvalidering – Operativ och Strategisk Samverkan) vänder sig till företrädare för centrala branscher som arbetar med att utveckla och kvalitetssäkra validering av yrkeskompetens.

Exempel på andra satsningar under 2019:

- **Förstudie kring visuell vägledning** - I förstudien kring visuell vägledning vill Skaraborgs kommunalförbund undersöka konceptet *Jobbcirkus*. Det är ett koncept som ägs av Norrköpings kommun där elever på ett visuellt och upplevelsebaserat sätt får ta del av vägledning inför kommande studie- och yrkesval. Det är utformat som en utställning där en vägledare guidar eleverna genom olika stationer med teman såsom egenskaper och självkännedom, medvetandegörande av faktorer som påverkar valet och kunskap om utbildningsvägar och arbetsmarknad. Detta kan vara ett sätt att ge likvärdig studie- och

³³ Utvärdering av Validering Väst, VGR Analys 2019:18.

yrkesvägledning för att uppnå väl underbyggda programval samt att minska omval och avhopp från gymnasiet och därmed på sikt gynna fullföljda studier.

- **Syvonline** – Syvonline är en unik digital kunskaps- och erfarenhetsutbytesbank för alla som arbetar med studie- och yrkesvägledning. Webbplatsen, www.syvonline.se, har utvecklats och drivits sedan 2013 av Göteborgsregionen i nära samarbete med kommunalförbunden i Skaraborg, Fyrbodal och Sjuhärad samt Västra Götalandsregionen. Studie- och yrkesvägledning är ett viktigt verktyg i arbetet med att utveckla elevers och blivande studerandes kompetenser i att kunna genomföra välgrundade studie- och yrkesval. Under våren 2019 hade Syvonline bland annat haft fokus på att kartlägga vilket material som finns till stöd för målgruppen som vägleder vuxna och de som står långt ifrån arbetsmarknaden. Under hösten kommer arbetet med att komplettera sidan med material att fortlöpa.

15. Stärka möjligheterna till kompetensförsörjning och livslångt lärande i företag och organisationer

Som lyfts i föregående års åiterrapporteringar förändras arbetslivet och yrkesroller allt snabbare och möjligheterna till fortbildning och vidareutbildning blir allt viktigare. Färre kommer kunna utbilda sig för ett helt yrkesliv på en gång och detta visar på vuxenutbildningens avgörande roll i framtiden som en bas för den regionala kompetensförsörjningen. För att ge fler människor nya möjligheter att utvecklas behöver det livslånga lärandet stärkas.

För att driva regionalt utvecklingsarbete inom området pågår har en rad insatser för att dra nytta av de resurser som EU kan tillföra regionen med hjälp av strukturfonderna. Ett aktivt arbete sker inom **kompetensråd/kompetensforum** som idag finns i samtliga fyra delregioner. Där träffas utbildningsanordnare för gymnasiet, vuxenutbildning och högre utbildning, företagsorganisationer, arbetsmarknadens parter och arbetsförmedlingen. I dessa råd/forum lyfter parterna kommande behov inom olika branscher. Syftet är att skapa en gemensam målbild av vad som behöver göras delregionalt alternativt regionalt utifrån kunskapsunderlag, stötta utveckling av olika branschspecifika samverkanskoncept och bidra till ett uppdaterat utbildningssystem.

Genom samarbete med kommunalförbunden och delregionala kompetensråden är Västra Götalandsregionen aktiv i påverkan gentemot inriktningen på det växande mångfalden av utbildning inom regionalt yrkesvux. Regionalt yrkesvux är en viktig del av matchningen på arbetsmarknaden och gör det möjligt för bland annat unga vuxna att få en eftertraktad yrkesutbildning. För att stärka de pågående arbetena har bland annat projektet *Strategisk kompetensförsörjning* i Fyrbodal samt Göteborgsregionens kompetensråd beviljats medel.

Exempel på andra satsningar under 2019:

- **Hantverkshuset** – Projektet avser att skapa ett regionalt *Hantverkshus* som ska utgöra en plattform för att öka attraktiviteten och få flera ungdomar intresserade av hantverksyrken, att främja integration och påskynda vägar in på arbetsmarknaden för nyanlända samt stärka samverkan mellan skolan och arbetsliv. Projektägare är *Samordningsförbundet Göteborg Hisingen DELTA*.
- **Centrum för forskning om arbete och sysselsättning** – Projektet syftar till att tillhandahålla en infrastruktur för att främja och stödja forskning och forskningssamarbete kring hållbart arbete och sysselsättning, underlätta tvärvetenskaplig samverkan samt att utveckla och sprida kunskap inom sitt fält. Det senaste bland annat genom en omfattande seminarieverksamhet. Aktiviteterna spänner över ett brett område och behandlar strukturella samhällsfrågor, till exempel arbetsmarknadens omvandling i relation till digitalisering och globalisering, liksom mera arbetsnära teman som organisation och arbetsmiljö. Projektägare är Göteborgs Universitet.

- **Future Kitchen** – Projektet som drivs av *RISE* har som utgångspunkt bristen på personal i restaurang- och storhushållsbranschen. Modellen handlar om vägledning av individer som står långt ifrån arbetsmarknaden som genom praktik och strukturerat handledarskap får kännedom om branschen och möjlighet att knyta kontakter i arbetslivet samt öka intresset av att jobba i branschen. Flera projektdeltagare i den pilot som föregick detta projekt har påbörjat utbildning till kock eller till köksbiträde och några har redan fått anställning.

16. Utveckla samordning inom utbildningssystemet för att möta framtidens kompetensbehov

För att på ett effektivt sätt tillgodose framtida kompetensbehov krävs en ökad förståelse för varandras roller och funktioner. Det krävs anpassning från utbildningsanordnare och arbetsliv för att tillsammans möta kommande kompetensbehov på arbetsmarknaden. För att lyckas med detta krävs en bra matchning mellan tillgång på utbildad arbetskraft och arbetsgivarnas efterfrågan på kompetens.

Nätverket *Westum* är en organisation för samverkan mellan 35 kommunala lärcentra/vuxenutbildningar i Västra Götaland och Halland. I slutet av 2019 erhöll de medel till projektet **Utveckling av Campus Westum som plattform för kommunala lärcentra och vuxenutbildningar i Västsverige**. Syftet med projektet är att möta utbildningssektorns förändringsprocess mot mer flexibla undervisningsformer och ökade möjligheter för livslångt lärande genom en kommunikationsplattform för lärcentra. Ett viktigt fokus är att utforma utbildningar som alla kan ta del av oavsett bostadsort eller socioekonomisk bakgrund. Projektet ska främja samarbete, kompetensutveckling och kunskapsöverföring mellan olika lärcentra och vuxenutbildning och deras undervisande personal, IT-personal samt kompetensmäklare.

Övergången till högskolestudier är en viktig framgångsfaktor för en hållbar och positiv utveckling i regionen. Högskolan Väst ska från 2020 driva ett projekt som syftar till att öka övergång till högre studier i Fyrbodal, då området idag har en relativt låg övergång. Projektet **Ökad högskoleövergång i Fyrbodal** förväntas också bidra till en god hållbar samhällsutveckling i hela Fyrbodal samt fungera som positivt exempel för motsvarande utmaningar i hela landet.

Exempel på andra satsningar under 2019:

- **Gymnasieförberedande platser på folkhögskolor i VGR** – Projektets mål är att skapa 90 platser på folkhögskolor i Västra Götaland. Syftet är att förbereda unga vuxna med tillfälligt eller permanent uppehållstillstånd för gymnasiestudier hösten 2020.
- **Orbus- Orchestrating business for newcomers** – I pilotprojektet *Orbus* utformas en metod för inkluderande affärsrådgivning där syftet är en ökad arbetsmarknadsintegration av nyanlända och utrikes födda. Den förväntade effekten av *Orbus* är att fler nyanlända startar företag, fler företag överlever och växer samtidigt som stödsystemet får en ökad förståelse för de förutsättningar nyanlända har för att kunna lyckas i företagande i Sverige på ett hållbart sätt. Många aktörer deltar i projektet såsom Almi Företagspartner, Trollhättan Stad, Arbetsförmedlingen och Connect Väst. Projektägaren är den ideella föreningen Support Group Network.

Tillgång till kommunikation för arbete, utbildning och livskvalitet

Området *Tillgång till kommunikation för arbete, utbildning och livskvalitet* består av fyra prioriterade frågor:

- Investera i transportinfrastruktur som driver regional och nationell utveckling
- Bygga ut en kollektivtrafik som är ett föredöme när det gäller kvalitet och hållbarhet
- Bidra till en IT-infrastruktur med hög kvalitet för alla och som främjar hållbarhet
- Utveckla en regional framtidsbild som stödjer hållbar utveckling i Västra Götaland

Mål för område och prioriterade frågor		Utfall							
<i>Inriktningsmål: Invånarna i alla delar av Västra Götaland ska bli allt mer nöjda med sin tillgång till kommunikation</i>		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Utbyggnad av en infrastruktur som möjliggör en fortsatt vidgning av de lokala arbetsmarknaderna i Västssverige*	●	7	7	7	6	7	7	7	
En tredjedel av invånarnas resor ska 2025 göras med kollektivtrafik.	●	26,5%	28,2%	27,8%	27,7%	28,3%	32,6%	33,1%	
Nio av tio invånare ska vara nöjda med sin senaste resa med kollektivtrafiken år 2020	●	79%	77%	79%	79%	81%	76%	79%	
Minst 95 procent av kollektivtrafiken ska utföras med förnybar energi år 2025 (personkilometer)	●		80%	86%	91%	94%	96%	97%	97%
Kollektivtrafiken ska använda 25 procent mindre energi per personkilometer jämfört med 2010	●			2%**	2%**	2%**	0%**	0%**	3%**
2020 ska nio av tio hushåll och företag ska ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s vid nedladdning	●		50%	54%	66%	72%	79%	83%	
Tillgängligheten till arbetsplatser samt kommersiell och offentlig service mätt i restid med bil, kollektivtrafik och med cykel ska öka	-	Mätetal ska utvecklas							
Västra Götaland ses som ett föredöme när det gäller IT-användning för hållbarhet och samhällsservice	●	Målet bedöms ligga i fas (samhällsservice i kommuner)***							
En gemensam strukturbild för Västssveriges långsiktiga utveckling baserad på hållbar utveckling, vilken ger värdefulla bidrag till kommunala, regionala och nationella planprocesser, ska ha etablerats	●	Målet bedöms ligga i fas***							
Bra villkor för en resurseffektiv lokal produktion och livsmedelsförsörjning med minskad klimatpåverkan och som främjar hållbara ekosystem	-	Målet bedöms inte som mätbart***							

● = målet uppnås sannolikt inte ● = målet kan komma att uppnås ● = målet kommer sannolikt att uppnås

*Mäts med antalet lokala arbetsmarknader i Västra Götaland, **Procent högre än 2010

*** Halvtidsutvärderingen av VG2020, På väg mot VG? Hösten 2017. ****Siffrorna avser hushåll. Uppgift för företag och arbetsställen för 2018 är något lägre (78%)

Bedömningen är att tre mål sannolikt inte kommer kunna uppnås och fyra mål bedöms att kunna nås. Målet *Kollektivtrafiken ska använda 25 procent mindre energi per personkilometer jämfört med 2010* går fortsättningsvis åt motsatt håll.

Beslutade insatser och medel för 2019 respektive 2014-2019

Planer, program och strategier inom infrastruktur, kollektivtrafik och IT-infrastruktur utarbetats i samråd med kommuner, kommunalförbund och andra intressenter och är en del av genomförandet av VG2020. Västra Götalandsregionen har regeringens uppdrag att ta fram en regional plan för transportinfrastrukturen och prioritera satsningar. Därutöver handlar det om att påverka regering, riksdag och statliga verka att öka satsningarna på infrastruktur i Västra Götaland. Kollektivtrafik och infrastruktur är två områden som är tätt sammanflätade. Västra Götalandsregionen ansvarar för kollektivtrafiken och i trafikförsörjningsprogrammet fastställs den strategiskt långsiktiga utvecklingen av den i Västra Götaland. Västra Götalandsregionens bredbandsstrategi beskriver bredbandsmarknaden och innehåller åtgärder för bristerna i tillgång till bredband. Smart region Västra Götaland är en regional digitaliseringsstrategi med mål och strategier för utvecklingen av digitaliseringen i Västra Götaland.

Utöver planer, program och strategier har för 2019 sammanlagt 22 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de prioriterade frågorna till en volym om cirka 114 miljoner kronor. I dessa ingår bredbandsstöd till kommuner till en volym av drygt 11 miljoner kronor. Därtill tillkommer även Västtrafiks verksamhet till den prioriterade frågan på 4 810 miljoner kronor för 2019. Utöver finns ytterligare insatser som bedömts vara indirekt kopplade till frågorna. Det innebär att utöver planer, program och strategier har sammantaget för perioden 2014-2019 153 insatser bedömts vara direkt kopplade till någon av de fyra prioriterade frågorna till en volym om cirka 658 miljoner kronor.

17. Investera i transportinfrastruktur som driver regional och nationell utveckling

Utredningsarbetet för sträckan Göteborg – Borås, del i ny stambana mellan Stockholm och Göteborg, startade upp under 2019. Samtidigt har en åtgärdsvalsstudie för stråket Göteborg – Borås med fokus på Kust till kustbanan och väg 40 startat. En åtgärdsvalsstudie ska föregå alla formella planeringsprocesser och resultatet är ett underlag inför nästkommande prioritering av nationell plan. Trafikverket har också startat studier för både Västra stambanan och del av Norge/Vänerbanan, båda underlag inför kommande revidering. Sammantaget har studier påbörjats för Västra Götalandsregionens tre högst prioriterade nationella infrastrukturbehov.

I regional plan har väg 44 Lidköping – Källby och väg 160 Säckebäck – Varekil färdigställts under 2019. Ett antal större åtgärdsvalsstudier har påbörjats, där resultaten kommer vara aktuella inför kommande komplettering av regional transportinfrastrukturplan.

Utbyggnaden av en mötesfri E20 har fortsatt enligt plan och även en del upprustningsåtgärder på Västra stambanan. Arbetet i Västsvenska paketet har intensifierats. Västlänken har kommit igång att byggas på flera platser i Göteborg och det har lett till trafikomläggningar. Det gäller även Marieholmstunneln och Hisingsbron som har pågått under ett antal år.

Runt om i Västra Götaland har det utförts en hel del mindre förbättringsprojekt både trafiksäkerhetsåtgärder och mindre trimningsåtgärder. Dessutom pågår kontinuerligt utbyggnad av ett antal cykelbanor.

18 Bygga ut en kollektivtrafik som är ett föredöme när det gäller kvalitet och hållbarhet

Kollektivtrafiken har fortsatt att utvecklas i linje med det regionala trafikförsörjningsprogrammets mål. Resandeökning med kollektivtrafiken var 5 procent under 2019. Däremot är kollektivtrafikens marknadsandel gentemot bilen oförändrad på 33 procent. Ökningen har skett framförallt i stads- och tågtrafiken. Spårvagnsresorna har ökat mest men samtliga trafikslag ökar. Resandet med anropsstyrd närtrafik har ökat med cirka 80 procent sedan 2013. Nöjdheten är 96 procent när den mäts ombord. Däremot är resultatet lägre i en enkät gjord av Svensk kollektivtrafik. Där svarar 79 procent att de är nöjda med den senaste resan med kollektivtrafiken.

Västtrafik har ett uppdrag att fasa ut användningen av fossila drivmedel för att minska nettoutsläppen av koldioxid. Idag utförs 97 procent av buss, tåg och spårvagnstrafiken med förnybar energi i form av biodiesel, biogas och elektricitet. Målet är att minska koldioxidutsläppen med 80 procent till 2020 jämfört med 2006. Efter flera år med tydlig minskning har nivån ökat under 2019 och är 71 procent, jämfört med 72 procent 2018. Det beror bland annat på att äldre trafikavtal har krav på förnybara drivmedel medan nyare har krav på minskade koldioxidutsläpp. Nivån på koldioxidutsläpp skiljer sig mellan olika förnybara drivmedel. Energianvändningen har de senaste åren varit oförändrad men med en övergång till mer elektrifierad trafik, kommer energianvändningen och koldioxidutsläppen att minska. Målen för 2025 bedöms möjliga att nå.

Nuvarande trafikförsörjningsprogram sträcker sig 2017–2020. Under 2019 arbetades en remissversion fram som kommer att skickas ut i början av 2020. Dialoger och samråd med de delregionala kollektivtrafikeråden och ett flertal berörda aktörer har genomförts under 2019. I arbetet med att bättra samordna kollektivtrafik och samhällsplanering har ett utbildningsmaterial tagits fram som riktar sig till kommunala planerare med förslag på åtgärder för att förbättra samordningen mellan kommun och region.

Inom Målbild Tåg 2035 utreds tågtrafiken med fokus på delmål år 2028 där även storregional busstrafik ingår. Syftet med utredningen är att stärka järnvägsutvecklingen för Västra Götaland med fokus till år 2028 samt att ta fram målsättningar för den storregionala kollektivtrafiken oavsett trafikslag. Under 2019 har en remissversion arbetats fram som skickas ut på remiss. Resultatet indikerar en potential att utveckla tågtrafiken i nivå med resandemålen till 2028 med hjälp av utökad tågtrafik och ett par mindre järnvägsinfrastrukturinvesteringar.

Genomförandet av strategin för kollektivtrafik på jämlika villkor har fortsatt under 2019. Det innebär bland annat en fortsatt anpassning av hållplatser för personer med funktionsnedsättning. Vidare har också arbetet fortsatt med att ta fram och testa en modell för sociala konsekvensbedömningar i strategisk planering av kollektivtrafiken. Det handlar om att synliggöra olika grupper i planeringen av kollektivtrafiken och att belysa sociala konsekvenser. Syftet är att förhindra eller mildra negativa sociala konsekvenser och lyfta sociala nyttor.

Kollektivtrafikplanen för Trollhättan och Vänersborg godkändes i december och planen för Uddevalla har påbörjats med sikte på beslut under 2020. För Skövde och Borås pågår arbetet med genomförandet inom handlingsplaner. En handlingsplan för genomförandet av Målbild Koll2035 för stomnätet i Göteborg-Mölnådal-Partille avseende perioden 2020 till 2024 har påbörjats. Arbetet med åtgärdsvalsstudie för trafikkonceptet Metrobuss i Målbild Koll2035 har fortgått under året och en slutrapport förväntas bli klar under 2020.

Västra Götalandsregionen beslutade hösten 2018 om en ny zonstruktur för Västtrafik som innebär att 70 zoner ersätts med tre zoner i november 2020. Västtrafiks app To Go har fortsatt öka i

popularitet och står nu för närmare två tredjedelar av Västtrafiks försäljning av privatresor. Andelen som anser att det är enkelt att köpa biljett med Västtrafik har ökat från 53 till 78 procent på tre år.

Hållbart resande väst (HRV) är en aktiv aktör inom området hållbart resande i Västsverige och Sverige. Fokus under 2019 låg på att vara stöd och kunskapskälla inom hållbart resande för kommuner i Västsverige genom att erbjuda projekt, kunskapsstöd och nätverk. HRV har under året arbetat med de prioriterade områdena: *hållbart resande på landsbygd, att engagera fler kommuner, företag och organisationer till att arbeta med hållbart resande, aktiv mobilitet för barn och unga samt öka attraktiviteten för cykling i regionen*. Under året genomfördes projekten *Vintercyklist, Cykelvänlig arbetsplats, Buss ohoj!* och *På Egna Ben*. HRV har under 2019 och 2020 fått extern finansiering från Energimyndigheten och VINNOVA för att växla upp ordinarie arbete samt genomföra ett pilotprojekt kring kombinerad mobilitet på tre ställen i Skaraborg.

19 Bidra till en IT-infrastruktur med hög kvalitet för alla och som främjar hållbarhet

Takten på bredbandsutbyggnaden har minskat något under 2019. Det beror huvudsakligen på att Telia har dragit sig tillbaka från flera områden som man tidigare sagt sig vilja bygga ut i. En annan anledning till att takten har minskat är att färre fiberföreningar startas jämfört med tidigare. Befintliga fiberföreningar och de flesta andra bredbandsaktörer har fortsatt att bygga som tidigare. Drygt 11 miljoner kronor i regionalt bredbandsstöd har beviljats för utbyggnad av bredband på landsbygd i Västra Götaland, vilket är högre än på flera år. I samtliga projekt finns en kommunal medfinansiering på minst samma summa, det vill säga mer än 22 miljoner kronor i stöd har använts 2019 för att möjliggöra byggande av grundläggande bredbandsnät inom Västra Götaland.

Stödet från Västra Götalandsregionen har gått till åtta stödprojekt i sex kommuner. Stödet har bland annat gått till en samhällsmast och ansökningar har beviljats för att bygga redundansförbindelser samt för att täcka vita fläckar. I de upphandlingar som kommunerna har gjort har fiberföreningar, kommunala stadsnät och Telia blivit engagerade att bygga de aktuella projekten. Det totala stödbehovet för att bygga till identifierade bristpunkter har beräknats till ca 130 miljoner kronor, av dessa har hittills 92,5 miljoner använts. UBIT-gruppen, som är en samverkansgrupp mellan Västra Götalandsregionen, länsstyrelsen och kommunerna stödjer utvecklingsarbetet. I gruppen ingår också Coompanion och Hela Sverige ska leva.

De regionala bredbandsmålen är att 95 procent av hushållen ska ha tillgång till minst 100 Mbit/s symmetriskt år 2020. År 2025 ska 98 procent ha tillgång till 1 000 Mbit/s och 99,9 procent till 100 Mbit/s. Skärpningen av målen gör att det är högst osäkert om målen kommer att nås. I Post- och telestyrelsens bredbandskartläggning för 2018 hade 83 procent av hushållen i Västra Götalands tillgång till bredband på 100 Mbit/s totalt sett, vilket är i nivå med riket. Tillgången till fiberuppkoppling på landsbygden är 55 procent i Västra Götaland, jämfört med 40 procent i riket. Den höga andelen i Västra Götaland beror till en stor del på det regionala bredbandsstöd som har funnits under en följd av år och med 290 aktiva fiberföreningar i länet som totalt byggt 1 600 mil fiber. Effekten av stödet är också att de kvarvarande områdena ligger närmare befintliga nät jämfört med riket. För perioden 2020 – 2022 har ett nytt bredbandsstöd utformats där Västra Götaland är ett av endast fyra län som för år 2020 fått tillgång till stöd på 34 miljoner vardera.

Sedan våren 2016 finns ett regionalt digitaliseringsråd, med en bred representation från kommuner, länsstyrelse, högskola och näringsliv. Rådet har ett territoriellt ansvar för handlingsplanen utifrån digitaliseringsstrategin och jobbar utifrån visionen om EN offentlig sektor för invånare och näringsliv. Under 2019 utbildades drygt 20 personer i informationssäkerhet, fler kommer att utbildas 2020. Ett nätverk har startats för och syftet är att få ett systematiskt arbete och införande av ledningssystem

för informationssäkerhet. De 14 kommunerna i Fyrbodal har startat ett projekt kring samordnad process och automatisering av socialstöd som fortsätter in i 2020. Under 2019 beslutades om en gemensam struktur för samverkan kring öppna data i länet.

20 Utveckla en regional framtidsbild som stödjer hållbar utveckling i Västra Götaland

Utvecklingen av en långsiktigt hållbar region behöver, enligt VG2020, grunda sig på en gemensam övergripande framtidsbild av den fysiska strukturen. Syftet är att stärka Västra Götalands förutsättningar för en hållbar utveckling, ur alla tre hållbarhetsdimensionerna, med koppling till fysiska planering.

Fysisk planering på regional nivå är en långsiktig process, där samverkan mellan kommunal, regional och statlig nivå behövs, till exempel mellan kommunal översiktsplanering, regionalt tillväxtarbete och kollektivtrafik- och infrastrukturplanering. En förutsättning för att lyckas grundas på dialog och en gemensam syn på regionens utveckling, utmaningar och möjligheter. 1 januari 2019 infördes en ny lag gällande Regional fysisk planering. Två regioner, Stockholm och Skåne, fick ett obligatoriskt uppdrag att ta fram en regionplan. I övriga regioner kan det införas när behov och förutsättningar finns.

För att skapa en gemensam bild i Västra Götaland stöttar Västra Götalandsregionen kommunalförbunden i Fyrbodal, Skaraborg respektive Boråsregionen i deras arbete med regional fysisk planering och framtagande av delregionala strukturbilder. Samtliga kommunalförbund har nu startat nätverk där samhällsbyggnadsfrågor diskuteras på en mellankommunal nivå och de som inte redan har en delregional strukturbild har påbörjat det arbetet. De delregionala strukturbilderna kommer att fungera som kunskapsunderlag till bilden för hela Västra Götaland.

Olika kunskapsunderlag har tagits fram. Under 2019 har samtal och workshops genomförts vid två olika tillfällen i tjänstemannanätverk i respektive kommunalförbund. Samtalen har haft fokus på behovet av regional fysisk planering, viktiga områden att samverka kring, strategier och förhållningssätt samt workshops kring olika framtidsscenarier. I slutet av året har dialog skett i direktionen i tre av kommunalförbunden. I januari 2020 sker det i Göteborgsregionens styrgrupp för miljö- och samhällsbyggnad.

Arbetet ligger i linje med de intentioner och mål som satts upp. Då arbetet är en långsiktig process har delmålet satts till att det under 2020 ska finnas underlag till möjlig strukturbild med identifierade utmaningar och behov av fördjupad kunskap. Intentionen är också att arbetet ska leda till att den kommande regionala utvecklingsstrategin får ett mer rumsligt perspektiv.

EN REGION DÄR VI TAR GLOBALT ANSVAR

Ett resurseffektivt samhälle med minskad klimatpåverkan

Området *Ett resurseffektivt samhälle med minskad klimatpåverkan* består av fyra prioriterade frågor:

- Göra offentlig sektor i Västra Götaland ledande på utveckling av hållbara lösningar
- Genomföra fler breda överenskommelser för hållbar utveckling i Västra Götaland
- Göra Västra Götaland till ett föredöme och en testarena för hållbar landsbygdsutveckling och samspelet mellan stad och land
- Utveckla miljölösningar med ambition att påverka globalt via affärsdriven miljöutveckling

Mål för område och prioriterade frågor		Utfall							
<i>Inriktningsmål: Västra Götaland år 2020 ska ses som ett föredöme när det gäller utveckling, implementering och spridning av hållbara lösningar i Sverige och Europa</i>		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
En miljöteknikmarknad med en tillväxt i sysselsättning som är snabbare än i riket	●	3,1%	1,4%	0,4%	1,2%	1,5%*			
En miljöteknikmarknad med en tillväxt i export som är snabbare än i riket*	●	5,3%	16%	14%	-10%**	-	-	-	-
Förändringsarbetet i offentlig sektor ska år 2020 ha hållbar utveckling och globalt ansvar som en bärande princip	-	Målet bedöms inte vara mätbart***							
2020 har överenskommelser nåtts som omfattar de huvudsakliga insatser som krävs för att nå de övergripande målen om energiomställning, transporteffektivitet, resurshushållning och ett giftfritt samhälle.	●	Målet bedöms ligga i fas och aktiviteter pågår***							
Bra villkor för en resurseffektiv lokal produktion och livsmedelsförsörjning med minskad klimatpåverkan och som främjar hållbara ekosystem	●	En Målet bedöms ligga i fas och aktiviteter pågår***							
Göra offentlig sektor i Västra Götaland ledande på utveckling av hållbara lösningar	-	Målet bedöms inte vara mätbart***							

● = målet uppnås sannolikt inte ● = målet kan komma att uppnås ● = målet kommer sannolikt att uppnås

*Tillväxt i Västra Götaland. Högre tillväxt än riket varje år. **Utveckling av export i Västra Götaland. Bättre utveckling än riket 2012-2014, sämre 2015. Sista året för publicering av denna statistik är 2015. *** Halvtidsutvärderingen av VG2020, På väg mot VG? Hösten 2017.

För de två målen som är mätbara saknas uppdaterade uppgifter jämfört med förra årets rapport. För målet avseende tillväxt i export var det sista året som publicerades 2015 vilket gör att några nya uppgifter inte finns där. För de två målen som bedömdes i samband med halvtidsutvärderingen ligger bedömningen kvar.

Beslutade insatser och medel för 2019 respektive 2014-2019

Under 2019 har sammanlagt 32 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de prioriterade frågorna till en volym om cirka 105 miljoner kronor. Därtill kommer ytterligare insatser som bedömts vara indirekt kopplade till frågorna. Sammantaget för perioden 2014-2018 har 279 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de fyra prioriterade frågorna till en volym om cirka 719 miljoner kronor.

21 Göra offentlig sektor i Västra Götaland ledande på utveckling av hållbara lösningar

Frågan *Göra offentlig sektor i Västra Götaland ledande på utveckling av hållbara lösningar* lyfts särskilt i VG2020-rekommendationen om att Västra Götaland ska bli föregångare i omställning till förnybar energi. Målet för förändringsarbetet är att offentlig sektor ska ha hållbar utveckling och globalt ansvar som en bärande princip år 2020.

Västra Götalandsregionen har ett fortsatt nära samarbete med Länsstyrelsen och genom detta ökat kraften i det regionala ledarskapet. Arbetet med *Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om* (läs mer om detta under fråga 22) är ett exempel på regionalt ledarskap.

Även Västra Götalandsregionen egen verksamhet ska vara ett gott exempel inom miljöarbetet. Under året har Västra Götalandsregionens arbetat vidare med genomförandet av miljöplan 2017-2020 för egna verksamheter inom områdena klimat, giftfri miljö och en hållbar resursanvändning.

Exempel på andra satsningar under 2019:

- **Kunskapskliv för klimatsmarta offentliga måltider** – Genom projektet har måltidsverksamheterna i Västra Götalandsregionen har deltagit i kompetensutveckling för att minska klimatpåverkan från måltider. Cirka 90 måltidsanställda har deltagit i en praktisk matlagningskurs i vegetarisk matlagning och 170 antal medarbetare har gått webbutbildningen *Klimatsmart mat*.
- **Utbyggnaden av laddinfrastrukturen** – Utbyggnaden vid Västra Götalandsregionens egna lokaler har fortsatt under året, drygt 150 laddpunkter är tillgängliga för tjänstebilar, personal och allmänhet.
- **Insamling av plast** – För att utvidga och optimera insamling av plast genomfördes hösten 2019 ett pilotprojekt på utvalda vårdavdelningar. Västra Götalandsregionen använder stora mängder plast, exempelvis i form av medicintekniska förbrukningsvaror inom hälso- och sjukvården. Plasterna fyller viktiga funktioner men leder också till stora avfallsmängder och förbrukning av fossila material. Plastförpackningar återvinns redan idag i viss utsträckning men projektet ska ge kunskap om hur Västra Götalandsregionen på bästa sätt ska ta hand om och öka värdet på den plast som förbrukas.
- **Återvinning av sjukhustextil inom Re:sourceprojektet** – Projektet, som nu har avslutats, har gett kunskap om hur Västra Götalandsregionen kan ställa krav vid upphandling av engångstextil för att optimera för återvinningsprocessen. En demoprodukt i forma av klickgolv till våtutrymmen/balkonger har tillverkats av de insamlade operationsmössorna och besöksrockarna från Västra Götalandsregionen och Region Uppsala.

22 Genomföra fler breda överenskommelser för hållbar utveckling i Västra Götaland

Målet för frågan *Genomföra fler breda överenskommelser för hållbar utveckling i Västra Götaland* är att 2020 ha överenskommelser som omfattar de huvudsakliga insatser som krävs för att nå målen om energiomställning, transporteffektivitet, resurshushållning och ett giftfritt samhälle. Arbetet har koncentrerats till överenskommelser och samverkan kring en samhällsomställning ur klimatsynpunkt. Målet bedöms i halvtidsutvärderingen av VG2020 ligga i fas och aktiviteter pågår. Målet med en fossiloberoende region som återfinns i *Klimatstrategin för Västra Götaland* definieras som att utsläppen av växthusgaser ska minska med 80 procent från 1990 till 2030 i Västra Götaland och med delmålet 40 procent 2020.

När *Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om* startade 2017 hade 70 organisationer undertecknat och ställt sig bakom ett fossiloberoende Västra Götaland 2030. Idag har drygt 180 organisationer undertecknat. De samordningsprojekt som finns för respektive fokusområdena *Hållbara transporter, Förnybara och resurseffektiva produkter och tjänster, Klimatsmart och hälsosam mat* samt *Sunda och klimatsmarta bostäder och lokaler* och som startade under 2017 har fortsatt sitt arbete.

Samordnarna inom respektive fokusområde i *Klimat 2030* erbjuder aktörer stöd och uppmuntran att göra mer för klimatet. Under 2019 har totalt 16 aktiviteter genomförts i samverkan med externa aktörer. Sammanlagt har runt 390 organisationer involverats och drygt 800 personer deltagit.

Genomförandet av *Klimat 2030 - Västra Götaland ställer om* stöds av program och insatser inom området regional utveckling samt klimatarbetet i Västra Götalandsregionens egna verksamheter. Arbetet med att initiera och genomföra insatser inom fokusområden, satsningar samt arbetssätt har pågått under 2019, utifrån den struktur som tagits fram och antagets av regionfullmäktige och länsstyrelsen 2017.

Klimatråd Västra Götaland ska samla det regionala ledarskapet för klimatomställningen. De träffades fyra gånger under året. Syftet är att rådet ska utgöra en samlande kraft och en stark gemensam röst som för upp avgörande frågor på regional, nationell och internationell nivå. Deltar gör ledare från näringsliv, offentlig förvaltning, akademi och intresseorganisationer. Under hösten byttes några representanter ut och de nya personerna representerar Vårgårda kommun, Stena, Nudie Jeans, AB Volvo, Almö livs och Skanska.

23 Göra Västra Götaland till ett föredöme och en testarena för hållbar landsbygdsutveckling och samspelet mellan stad och land

Länsstyrelsen i Västra Götaland driver tillsammans med Västra Götalandsregionen projektet ***Mer lokal mat i offentliga kök*** som syftar till att underlätta för fler små och medelstora företag att bli leverantörer av livsmedel till offentliga kunder. Det handlar bland annat om att utforma fler upphandlingar utan onödiga administrativa hinder. Genom att öka kompetensen hos livsmedelsföretag, kostchefer och upphandlare kan livsmedelskedjorna från producent till matgäst kortas.

Som även lyftes under fråga 12 *Lösa större städers utmaningar kring utanförskap och segregation* ägde konferensen ***Levande trygga, platser – BID en kunskapskonferens*** rum i april inom ramen för *Mistra Urban Futures*. Konferensen blev ett inspirerande utbyte mellan platsutveckling i storstaden kontra på landsbygden.

I maj hade övervakningskommittén för ***landsbygdsprogrammet*** förlagt ett av sina möten till Västra Götaland. I övervakningskommittén finns representanter från hela landet och olika organisationer och intresseföreningar. Västra Götalandsregionen var värdar för besöket och goda exempel på samspel mellan stad och land lyftes bland annat genom studiebesök och föreläsningar om Väg 190, Göteborgs Stads besöksgrd med mjölkproduktion, Garveriet i Floda. Regionen framförde önskemål om förbättrade möjligheter till fonsamordning i den kommande programperioden och ett tydligare regionalt perspektiv i den nationella plan för landsbygdsprogrammet som ska tas fram för den kommande programperioden.

I projektet ***Samverkan för regional serviceutveckling*** där elva platser i länet ingår, är en del av syftet med den metodik som utvecklas, att få till ett bättre samspel mellan centralorten och de mindre byarna i en kommun. Vid slutkonferensen för projektet i höstas deltog aktörer från stad och landsbygd vilket bidrog till ett ytterligare utbyte.

24 Utveckla miljölösningar med ambition att påverka globalt via affärsdriven miljöutveckling

Utgångspunkten för frågan om att utveckla miljölösningar är arbetet inom *Klimat 2030 - Västra Götaland ställer om*. Insikten om att det är nödvändigt att ställa om till en fossiloberoende ekonomi och om detta görs tidigt så ger det Västra Götaland en fördel när det gäller att skapa arbetstillfällen

och exportmöjligheter. Det handlar om lokala lösningar som ska utvecklas och prövas men som har stor potential att kunna exporteras framförallt som bra lösningar ur klimatsynpunkt.

Som även lyfts i förra årets rapport är hindren framförallt av ekonomisk art, fossil teknik är ofta både bra och jämförelsevis billig. Det framtida arbetet behöver utöver dagens inriktning också inrikta sig på att få affärsmodeller så att produkterna kommer ut på marknaden. I dag står bioekonomin för cirka 6 procent av den totala bruttoregionalprodukten i Västra Götaland. Nedan följer några av de utvecklingsarbeten som pågår inom området.

Västra Götaland har spetskompetens inom cirkulära textilier, även i ett internationellt perspektiv. Science Park Borås/Högskolan Borås har med den regionala plattformen **Circular Hub** och den nationella plattformen **Textile & Fashion 2030** ansvar för samordning och utveckling av branschens aktörer för cirkulära textilier i Sverige. Under 2019 har flera insatser skett som bidrar till företagets affärsutveckling genom ökad kunskap, affärsutvecklingsstöd för cirkularitet, nya kollektioner som tas fram – som ger arbetstillfällen i Västra Götaland hos underleverantörer. Science Park Borås, Wargön Innovation och RISE är också internationellt engagerade inom såväl EU som FN för cirkulära textilier. Vidare utvecklar även *Smart textiles* innovativa textila produkter inom medicin och hälsa och har under 2019 presenterat prototyper kring lösningar för funktionsnedsättningar samt ökad säkerhet inom exempelvis brand.

Fordonsindustrin tillsammans med akademi och det offentliga utvecklar både fordon och drivmedel för fossilfrihet. Några trender att förhålla sig till är delad ekonomi, mer eller mindre självstyrande fordon, digitalisering och elektrifiering. Demofordon finns idag både för el och flytande gas.

Inom **bioinnovationsområdet** pågår det många aktiviteter. Här prövas lösningar för att byta råvarubas för petrokemiska produkter till icke fossila för att minska de relativt stora utsläpp av fossil koldioxid som sker i Västra Götaland. Här tittar man även på att uppföra ett plastreturraffinaderi. För sådana kommersiella produkter och tekniker finns en stor exportmöjlighet.

Västra Götalandsregionen ett nationellt uppdrag från Energimyndigheten att samordna och koordinera olika **näringslivsprojekt inom vindbruk** för att skapa fler arbetstillfällen från ökande vindkraft. Under 2019 publicerade noden en marknadsanalysrapport som blev mycket uppskattad och används flitigt av både företag och myndigheter. Innehållet i rapporten har uppmärksamats av både DN och SVT.

Cleantech Scale-Up är ett Interreg Nordsjö-projekt som drivs av RISE. Projektet syftar till att skapa nya exportsatsningar för västsvenska miljöteknikföretag genom att koppla ihop dem med stora internationella teknikköpare. Projektet har hittills visat goda resultat. Sedan 2016 har 49 storföretag och 565 små och medelstora företag mötts på *matchmaking events* vilket hittills lett till 17 bekräftade affärer och många affärssamarbeten under utformande. Västsvenska resultat är bland annat samarbeten mellan företag som Skanska, ABB och Siemens och västsvenska mindre miljöteknikföretag som SeaTwirl, LumenRadio och Flocazur. *Cleantech Scale-Up* drivs som ett samarbete mellan olika cleantech-företagsnätverk i Nederländerna, Storbritannien, Belgien, Tyskland och Danmark. RISE representeras i projektet av nätverket Cleantech Inn Sweden.

Arbetet med att få till **lokala klimatinvesteringar** fortsatte under 2019 och Länsstyrelsen har hållit i arbetet. Merparten av beslutade investeringar har varit transportrelaterade som laddinfrastruktur och fossiloberoende transporter. Det pågår även en del arbete med affärsdriven utveckling i de olika delregionerna och exempel på detta är *Green Gothenburg*, *Affärsdriven miljöutveckling i Fyrbodalen* och *Hållbar Framtid Sjuhärads*.

Västsverige är Sveriges processindustriella hjärta. Här finns den absoluta merparten av Sveriges raffinaderikapacitet och Sveriges största kemiindustrikluster. Skogsindustrin, en av världens största massaproducenter agerar tillsammans med regionens starka återvinnings- och energiaktörer för att en hållbar industriell omställning står högt på agendan i Västsverige. Omställningen har redan startat. **Klimatledande Processindustri**, som även lyftes under fråga 6 *Utveckla test- och demonstrationsarenor där nya idéer omsätts till praktik*, strävar efter en fossiloberoende industriregion som är världsledande inom produktion av kemikalier, material och drivmedel baserade på förnybara och återvunna råvaror. Detta stärker svensk konkurrenskraft och bidrar till ett hållbart och cirkulärt samhälle. Projektet baseras på Västsvenska Kemi- och Materialklustrets verksamhet och medlemmar.

Exempel på andra satsningar 2019:

- **Region EL** – Projektet *Region EL – Laddinfrastruktur för stationär laddning av lätta och tunga fordon i Västra Götaland* ska vara en samlande kraft för en större elektrifiering av transportsektorn. Här samverkar fordonsaktörer, elnätsbolag och offentliga aktörer för att stötta näringslivets omställning och projektet ska fungera som en del av en svensk världsutställning för grönare transporter. Projektägare är Lindholmen Science Park.
- **Trämanufaktur** – Projektet *Trämanufaktur – tillverka i trä* handlar om att bygga upp en testmiljö och ett utvecklingscentrum för industriell trä tillverkning i Västra Götaland. Det finns en stor utvecklingspotential i att tillverka i trä. Till exempel står i dag flerbostadsbyggandet i trä för cirka tio procent av all nybyggnation, och behovet av att ersätta betong med mer klimatvänliga träkonstruktioner ökar stadigt. Samtidigt är det en stor utmaning för företagen att ställa om och följa den snabba utvecklingen. Projektägare är Innovatum AB.

Ansvarsfull och hållbar konsumtion

Området Ansvarsfull och hållbar konsumtion består av två prioriterade frågor:

- Driva frågan om resurseffektiv konsumtion och kommunicera hållbara värderingar
- Samverka kring inköp som driver hållbar utveckling, innovation och lokal utveckling

Mål för område och prioriterade frågor		Utfall							
Inriktningsmål: Invånarna i Västra Götaland ska ta ökad hänsyn till hur deras konsumtion påverkar människor och miljö, lokalt och globalt		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
En ökad andel invånare ger uttryck för hållbara värderingar och bidrar till mer hållbar, resurseffektiv, konsumtion mot år 2020	-				27%*				
År 2020 ska det finnas etablerade system för att följa hur vi i Västra Götaland hanterar våra inköp i ett hållbarhets- och innovationsperspektiv	-	Målet bedöms inte vara mätbart, men aktiviteter pågår***							

● = målet uppnås sannolikt inte ● = målet kan komma att uppnås ● = målet kommer sannolikt att uppnås

* Genomsnitt av andelen som anger "mycket ofta" eller "alltid" på frågan "hur ofta gör du nedanstående saker: väljer miljömärkta varor, undviker att köra bil, sorterar hushållsavfall, undviker att resa med flyg, handlar ekologisk mat, avstår att äta kött samt handlar second hand eller begagnat. Följs upp 2020.

*** Halvtidsutvärderingen av VG2020, På väg mot VG? Hösten 2017.

Som i tidigare rapporter går det inte att bedöma måluppfyllelsen av de två målen som finns för området *Ansvarsfull och hållbar konsumtion*. Målet som handlar om *invånarnas attityd till hållbar*

och mer resurseffektiv konsumtion följs upp genom en attitydsmätning av SOM-institutet vid Göteborgs universitet. Nästa gång detta mål följs upp är 2020.

Beslutade insatser och medel för 2019 respektive 2014-2019

Under 2019 har sammanlagt 13 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de frågorna till en volym om cirka 14 miljoner kronor. Därtill kommer ytterligare insatser som bedömts vara indirekt kopplade till frågorna. Sammantaget för perioden 2014-2018 har 74 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de två prioriterade frågorna till en volym om cirka 203 miljoner kronor.

25 Driva frågan om resurseffektiv konsumtion och kommunicera hållbara värderingar

Sveriges utsläpp av växthusgaser är större från vår konsumtion än de inhemska utsläppen. Vår omfattande konsumtion påverkar också målsättningar inom biologisk mångfald och giftfri miljö. Under 2019 har intresset för en giftfri och cirkulär ekonomi vuxit allt starkare inom såväl offentlig som privat konsumtion som en del av lösningen.

Inom ramen för forskningsprogrammet **Mistra Sustainable Consumption** som leds av Chalmers, KTH och Lunds universitet medverkar bland annat Västra Götalandsregionen. Syftet är att öka kunskapen om miljöpåverkan från konsumtion där livsmedel, inredning och semester särskilt prioriteras.

I samarbete med *Kairos Future* och flera aktörer har Västra Götalandsregionen och Science Park Borås tagit fram rapporten **Möt framtidens hållbara konsumenter**³⁴ som visar på framtidens affärsutveckling inom hållbar handel och viktiga konsumentgrupper som attraheras av hållbara val, vilket var långt fler än förväntat. Frågor kring en hållbar handel påverkar idag företagen och flera program har arrangerats kring nya affärsmöjligheter inom tjänsteförsäljning.

Inom ramen för *Klimat 2030* finns ett nätverk för köpcentrum i Västra Götaland. Merparten av handeln sker på köpcentrum och nätverket träffas med syfte att minska sin klimatpåverkan. Vid ett möte under våren samlades omkring 20 personer under temat konsumtionstrender.

Exempel på andra satsningar under 2019:

- **F/ACT Movement** – Inom projektet samarbetade Science Park Borås och Göteborgsregionen med tio modeintresserade influensers som fick lära sig tekniker som utvecklats inom Re:textile för att uppdatera sin garderob på olika sätt och uppmuntrade andra att göra samma sak. Det skapade ett mycket stort intresse med över 3 000 följare på Instagram.
- **Klimatsmart semester** – Inom ramen för projektet har ett beräkningsverktyg tagits fram där man kan klimatberäkna sina resor. Huvudman är *Centrum för turism vid Göteborgs universitet*. Även *Turistrådet Västsverige* driver flera satsningar kring hållbar turism.

26 Samverka kring inköp som driver hållbar utveckling, innovation och lokal utveckling

Målet för frågan är att det 2020 ska finnas etablerade system för att följa hur vi i Västra Götaland hanterar våra inköp i ett hållbarhets- och innovationsperspektiv. Inom såväl Västra Götalandsregionen som i kommunerna finns ambitioner att ställa miljökrav inom inköp. Däremot saknas det ett etablerat system som är ambitionen i målet.

³⁴ <http://klimat2030.se/content/uploads/2019/10/mot-framtidens-hallbara-konsumenter.pdf>

Västra Götalandsregionen har en struktur för att stärka samverkan internt mellan koncernstab regional utveckling och koncerninköp för ökad innovationskraft med målet att använda Västra Götalandsregionens roll som stor upphandlare. Syftet är att främja innovation i näringslivet i Västra Götaland såväl som internt inom Västra Götalandsregionen där det bland annat arbetas med livsmedel, möbler/inredning, textilier och digitala tjänster. Forumets arbete ska inkludera fler externa aktörer och ska spridas i de fall det blir framgångsrikt. I så fall skulle det kunna svara upp mot målsättningen om ett etablerat system inom inköp i ett hållbarhets- och innovationsperspektiv som är målet inom detta område.

Under året har Västra Götalandsregionen tagit fram en rapport om ***hållbara innovationer inom arbetskläder***. Den belyser hållbara innovationer inom arbetskläder hos västsvenska företag. Rapporten visar att det finns ett engagemang och potential till mer hållbara inköp. I höstas genomfördes ett seminarium på *Högskolan i Borås* dit alla landets regioner bjudits in. Fokus var hållbara textilier och upphandling.

Exempel på andra satsningar under 2019:

- ***Skolmatsakademien*** - Ett kunskapsnätverk om mat, hälsa och miljö där drygt 40 kommuner i Västra Götaland medverkar. Inom livsmedel sker här ett kontinuerligt kompetens- och utvecklingsarbete tillsammans med kommunerna. Under året har till exempel ett utbildningsprogram för klimatsmart mat tagits fram.
- ***Design med Omtanke 2.0*** – Inom ramen för projektet, som rör cirkulära möbler för offentliga verksamheter, samarbetar västsvenska kommuner för att utveckla rutiner för cirkulära möbelflöden. Under 2019 har man inom *Design med Omtanke 2.0* utvecklat en ny metodik för hur man i kommunen gör ett ombyggnadsprojekt med cirkulära möbler som kommer publiceras våren 2020. Det kan sen införas som rutin i kommunerna och bidra till ökad beställarkompetens och efterfrågan.
- ***Möbelbruket*** - Möbelföretag i Skaraborg har i projektet *Möbelbruket* testat att uppdatera och renovera kasserade möbler från Västra Götalandsregionen. Företagen har tillsammans utvecklat ett industriellt flöde för renovering som inkluderar flera små och medelstora företag. Under 2019 bildades även ett bolag, *Sajkla*, där företagen har etablerats på marknaden vilket ger god logistik och ekonomi för storskalig renovering för offentliga kunder.

EN REGION SOM SYNS OCH ENGAGERAR

En ledande kulturregion med fokus på delaktighet

Området *En ledande kulturregion med fokus på delaktighet* består av två prioriterade frågor:

- Främja en aktiv och nyskapande kulturregion för alla i Västra Götaland
- Främja ungdomskultur och utveckla Västra Götaland som en plats där unga möts

Mål för område och prioriterade frågor		Utfall							
<i>Inriktningsmål: Ett kulturliv som bidrar till aktiva och engagerade invånare i hela Västra Götaland</i>		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Invånarna i alla delar av Västra Götaland ska öka sitt deltagande i samhällslivet i stort, inte minst i förenings- och kulturliv*	●	52%	52%	53%	53%	49%	48%	48%	

En växande andel unga ska uppleva Västra Götaland som en attraktiv plats**		3,5	3,4	3,5	3,5	3,4	3,5	3,5	
--	---	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	--

 = målet uppnås sannolikt inte  = målet kan komma att uppnås  = målet kommer sannolikt att uppnås

*Andel av befolkningen som är medlem i någon av följande föreningstyper: idrottsförening, miljöorganisation, politiskt parti, kulturförening, lokal samhällsförening eller invandrarförening. Källa SOM Väst.

**Svar på frågan "Hur bra tycker du att det är att bo i Västra Götaland?". Genomsnitt för en 11-gradig skala som går från -5 till +5. Svar från åldersgruppen 16-29 år. Källa: SOM Väst.

Den finns ingen uppdaterad statistik jämfört med förra årets rapport. Det innebär att bedömningen kvarstår där målet om att *invånarna ökar sitt deltagande i samhällslivet* sannolikt inte kommer att uppnås.

Beslutade insatser och medel för 2019 respektive 2014-2019

Under 2019 går drygt 1 382 miljoner kronor till någon av de prioriterade frågorna. Till största del, drygt 1 322 miljoner kronor, avses insatser och verksamheter som Västra Götalandsregionens kulturnämnd finansierar, till exempel går dryga 774 miljoner kronor till scenkonst där bland annat GöteborgsOperan och Göteborgs symfoniker ingår. Utöver kulturnämndens satsningar har sammanlagt 25 projekt och verksamheter bedömts vara direkt kopplade till någon av de prioriterade frågorna till en volym om nästan 60 miljoner kronor. Därtill kommer ytterligare insatser som bedömts vara indirekt kopplade till frågorna. Sammantaget har 199 projekt, verksamheter och uppdrag³⁵ bedömts vara direkt kopplade till någon av de två prioriterade frågorna. Inklusivt Västra Götalandsregionens kulturnämnds medel uppgår satsningarna inom området till volym om cirka 7 028 miljoner kronor.

27 Främja en aktiv och nyskapande kulturregion för alla i Västra Götaland

Under frågan rapporteras det vi kallar kulturens bredd och spets, och dess synlighet. Att gynna nyskapande och vidga deltagandet i kulturlivet är två strategiska områden i Västra Götalandsregionens kulturstrategi.

2019 präglades av dialog då **Kulturstrategi Västra Götaland och regional kulturplan 2020–2023** togs fram utifrån ett resultat av intensiva samråd. Syftet har varit att tillsammans med kommuner, kommunalförbund, organisationer, institutioner, företag och akademi identifiera gemensamma prioriteringar ur ett regionalt helhetsperspektiv. Strategin beskriver vilka megatrender som påverkar kulturlivets utveckling, vägledande perspektiv och strategiska områden som ger riktlinjer för hur kulturpolitiken ska genomföras. Kulturstrategin är ett verktyg för dialog och samverkan med myndigheter, kommuner och kommunalförbund samt aktörer inom de konst- och kulturområden som ska utvecklas. Kulturstrategin innehåller även den regionala kulturplanen, som utgör grunden för förhandling om statliga medel via kultursamverkansmodellen.

Under 2019 började även Västra Götalandsregionens nya **förvaltningen för kulturutveckling** ta form, efter att regionfullmäktige beslutat i maj att Västarvet och Kultur i Väst från januari 2020 ska slås samman till en organisation.

I samband med **Bok- och biblioteksmässan 2019** stod Västra Götalandsregionen värd för UNESCO Global Media and Information Literacy Feature Conference och Youth Agenda Forum. Ett av Bokmässan teman var medie- och informationskunnighet (MIK) under rubriken *Med(ie)vetenhet*. Förutom *Kultur i Väst*, som projektledde konferensen, deltog även *Svenska Unescorådet*, *Bokmässan*,

³⁵ Sedan 2016 har inte insatserna inom ramen för Västra Götalandsregionens kulturnämnd kategoriserats in som enskilda insatser.

Västra Götalandsregionen, Göteborgs universitet, Medier & Demokrati/Lindholmen Science Park och Filmpedagogerna Folkets Bio i planering, ledning och/eller genomförande. På konferensen deltog nästan 300 deltagare från 66 länder och de representerade universitet, offentliga myndigheter, bibliotek, skola, media, civilsamhälle och bibliotek. De diskuterade bland annat hur vi globalt kan arbeta för att motverka desinformation, propaganda och näthat. Med den här insatsen har Västra Götalandsregionen tagit täten bland svenska regioner när det gäller att arbeta med MIK-frågan, som även stod i centrum på Västsvenska arenan i Almedalen.

En stor del av Västra Götalandsregionens kulturnämnds satsningar går till institutioner med nationell och internationell lyskraft. **Göteborgs Symfoniker** (GSO) är Sveriges nationalorkester och en av världens främsta med en mycket stor räckvidd utanför sitt eget hus: i andra delar av världen, av regionen och mot nya publikgrupper. Publiken till **GöteborgsOperan** ligger stadigt på dryga 300 000 besökare och med en beläggning på 84 procent. Under året rekryterades ny Operachef och Henning Ruhe påbörjar sin anställning i januari 2020. GöteborgsOperan nominerades även till *International Opera Awards 2019*, operavärldens Oscars, i kategorin Opera Company.

Film i Västs samproduktioner får ofta en enorm räckvidd. För att säkra att verksamheten är uppdaterad då utmaningarna är många med bland annat ett ökat utbud via streamingtjänster behöver man kontinuerligt uppdatera de metoder som används för att upptäcka och utveckla ny talang. Detta är ett arbete som Film i Väst påbörjat under 2019 i samband med nyrekrytering av en talangansvarig.

Det rika kulturlivet utanför de stora kulturinstitutionerna beviljades 2019 via ett flertal stöd däribland utvecklingsprojekt, stipendier till konstnärer och ett kulturpris till poeten och författaren Lina Ekdal. Det civila samhället är en viktig arena för ökad delaktighet i samhället och Kultur i Väst stödjer utvecklingen av lokala arrangörer inom föreningslivet i hela Västra Götaland. Västarvet samverkar kontinuerligt med civilsamhället, däribland inom projektet **Industrimuseum Västra Götaland**.

21 folkhögskolor och tio studieförbund i Västra Götaland får stöd som skapar förutsättningar för kultur och bildning med bredd och djup. Här får invånare möjlighet att läsa allmänna kurser, men också att själva skapa, forma, spela, sjunga och dansa. Studieförbunden är en central aktör för lokalt kulturliv, särskilt i landsbygdskommunerna. Studieförbundens kulturprogram drar allt fler besökare, 4 014 000 (ej unika) 2018, som är en ökning med 81 procent mellan 2005 och 2018. 2016 var ett rekordår och därefter bibehålls antalet på cirka 4 miljoner. Antal unika deltagare i kursverksamhet på folkhögskolor och studieförbund ökade till 224 500. De tio studieförbunden är aktiva i alla regionens 49 kommuner och 21 folkhögskolor når och engagerar allt fler invånare. Antalet unika deltagare har ökat årligen från 187 100 år 2014 till 224 500 år 2018 och därmed ökar folkbildningens betydelse för samhället.

Antalet unika deltagare vid studiecirklar och annan folkbildningsverksamhet vid studieförbunden har ökat med två procent 2018 jämfört med 2017. Antalet unika deltagare i långa kurser vid folkhögskolor har ökat med 34 procent jämfört med föregående år och med 66 procent jämfört med 2013. Även antalet deltagare i korta kurser har ökat med 15 procent, vilket är den första ökningen i fyra år. Den statliga satsningen på fler platser på folkhögskolor har fallit väl ut i Västra Götaland. Gemensamma statliga och regionala satsningar har skapat goda förutsättningar för fler att fullfölja sina studier. När det gäller korta kurser så är det en trend över lång tid. Det är positivt att deltagare på korta kurser ökar. Det kan handla om konstnärliga/estetiska kurser eller kurser kopplade till sina huvudmäns behov av utbildning av funktionärer och ledare.

Folkbildning och kultur i samverkan, FOKIS, en plattform för samverkan mellan folkhögskolor och kulturinstitutioner, har stärkts under året och samlar nu ett 20-tal aktörer, projektet går efter 2019 in i ordinarie verksamhet med den nya förvaltningen för kulturutveckling som huvudman.

För Västra Götalandsregionens kulturnämnds mål att gynna nyskapande och främja kultur med spets är digitaliseringen en drivkraft. Med en utlysning av pilotprojekt skapades förutsättningar för nydanande och kunskapshöjning. Åtta projekt beviljades medel, tre exempel:

- **Bohusläns museum** utvecklar pedagogiska metoder riktade till barn och unga för att öka engagemanget för lokalt kulturarv. Med hjälp av Augmented Reality, som handlar om att förstärka och förbättra verkligheten, korsbefrukta unga generationers möten med museets historiska samlingar.
- **RISE Interactive AB** ska med Borås museum utveckla en prototyp av en museal pedagogik, ett *innovationsmuseum* som visar hur teknisk utveckling och innovationer i dåtid, samtid och framtid påverkar samhället och invånaren.
- **Pitbull ideell filmarförening** utvecklar nya sätt att uppleva dans med hjälp av VR-glasögon

Vid en samlad heldag med de pågående projekten om uppnådda resultat och kunskapsöverföring, gjorde det tydligt att det finns behov av:

- Digital kompetensutveckling
- Stöd i att initiera samarbeten mellan kulturverksamheter och teknikorganisationer
- Behov av sektoröverskridande laboratoriemiljöer med fokus på digitalisering. Science Centers är här viktiga plattformar som har stor utvecklingspotential i sammanhanget.

28 Främja ungdomskultur och utveckla Västra Götaland som en plats där unga möts

Scenkonstinstitutioner och museer har haft ökat fokus på den prioriterade målgruppen barn och unga de senaste åren. Resultaten visar att antalet barn som besökare ökade fram till och med 2017, men minskade sedan 2018. Andelen barn- och ungdomsbesök till kulturinstitutionerna är stabil under de senaste fyra åren på cirka 25 procent. Under tiden för *Kulturplanen 2016 – 2019* har det totala besöket till 21 kulturinstitutioner minskat något, med -2,1 procent 2019 jämfört med 2015. Antalet barn som besökare har ökat något, med 1,9 procent. Andelen barn- och ungdomsbesök har således ökat med en procentdel.

När det gäller **museibesök** var 2017 toppåret och sedan har antalet barn som besökare minskat från 533 000 till 480 500, som är en minskning med nästan tio procent. En orsak är att det bland barn populära *Sjöfartsmuseet Akvariet* hade stängt 2019. För scenkonsten var 2018 toppåret, 2019 minskade antalet barn som publik från 265 300 till 248 100 (-6,5 procent), som är fortfarande fler än under 2016 och 2017.

Uppdrag till kulturverksamheter är ett av Västra Götalandsregionens viktigaste verktyg för att främja barn- och ungdomskultur. Som exempel har **Göteborgs Symfoniker AB** fyra anställda som jobbar med barn och unga, vilket är unikt i Sverige. Ungdomsorkestern **Vägus** flyttar 2020 över från Kultur i Väst till Göteborgs symfoniker där det alltså redan finns verksamheter att ansluta till exempelvis *Sportlovsorkestern* och *Polstjärnepriset*. **Side by Side-läget** växer för varje år och var 2019 uppe i 2300 deltagare. Varje år har visat sig öppna nya möjligheter och nu görs en extra satsning för att få fler unga att intressera sig för att bli dirigenter.

2019 fick det nya regionala exportkontoret **Westside Music Sweden** (WMS) medel för att etablera och satsa på export av musik från Västsverige. Satsningen har lett till att västsvenska akter deltog på

över tjugo musikfestivaler i fyra världsdelar under 2019. Genom samtalsserien *Viva Sounds* bjöds också representanter från musikbranschen i andra länder in.

Ökat utbyte med omvärlden

Området *Ökat utbyte med omvärlden* består av fyra prioriterade frågor:

- Öka närvaron och påverkan nationellt och internationellt
- Satsa på internationell mötesindustri, evenemang och på att stärka besöksnäringen
- Riva gränshinder och öka samverkan med Norge samt etablera region Oslo/Göteborg/Öresund
- Locka investeringar och nyetableringar till Västra Götaland

Mål för område och prioriterade frågor		Utfall							
<i>Inriktningsmål: Västra Götaland ska bli mer uppskattat i och attraktivt för omvärlden</i>		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Västra Götaland ska år 2020 vara Skandinaviens mest besökta, uppskattade och inkomstbringande besöks- och evenemangsregion*	●	8,3 milj.	8,6 milj	9,1 milj	9,7 milj	9,8 milj	10,0 milj	10,2 milj	10,6 milj**
En relation utan legala och mentala gränshinder med Norge	-	Målet bedöms inte vara mätbart***							
Beslut tagits om utbyggnad av en snabb järnvägsförbindelse Oslo – Göteborg – Öresund före år 2020	●	Målet bedöms inte vara uppnått***							
Strategiska investeringar inom främst FoU eller identifierade luckor i för regionen centrala värdekedjor ska attraheras att etablera sig i Västra Götaland	●	Målet bedöms ligga målet i fas***							

● = målet uppnås sannolikt inte ● = målet kan komma att uppnås ● = målet kommer sannolikt att uppnås

* Antal gästnätter, ** Uppgiften för 2019 är preliminär. Stockholms län 15,3 milj. Gästnätter (prel.) år 2019 (Tillväxtverket).

*** Halvtidsutvärderingen av VG2020, På väg mot VG? Hösten 2017.

Bedömningen av målen är densamma som förra årets återsrapportering. Målet *Västra Götaland ska vara Skandinaviens mest besökta, uppskattade och inkomstbringande besöks- och evenemangsregion* har för varje år visat en ökning av antalet gästnätter, så även detta år. Ökning sker dock även i Stockholms län vilket gör att målet inte är uppnått.

Beslutade insatser och medel för 2019 respektive 2014-2019

Inom detta område sker en del av arbetet utifrån närvaro och påverkan i olika sammanhang. Därutöver har under 2019 sammanlagt 51 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de prioriterade frågorna till en volym om cirka 159 miljoner kronor. Därtill kommer ytterligare insatser som bedömts vara indirekt kopplade till frågorna. Sammantaget för hela perioden 2014-2019 har 229 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de fyra prioriterade frågorna till en volym om cirka 880 miljoner kronor.

29 Öka närvaron och påverkan nationellt och internationellt

Västra Götalandsregionen har under 2019 nystartat sitt representationskontor med en anställd permanent placerad i Stockholm. Under året har kontoret arbetat med att etablera arbetsformer och kontakter med beslutsfattare i Stockholmsmiljö samt gjort kompetenshöjande insatser internt i Västra Götalandsregionen. Inriktningen på verksamheten har utgått från de prioriteringar som anges i regionens externa påverkansagenda 2018-2021, men kontoret har även agerat på aktuella frågor som dykt upp under året.

Ett antal större aktiviteter har genomförts som en del av **regionens påverkansarbete**. I april ledde Västra Götalandsregionen en delegation bestående av offentliga aktörer och bolag inom fordonsindustrin på möten om elektrifiering av transportsektorn på riksdagen, Vinnova samt Infrastrukturdepartementet. Under hösten har två högnivåmöten mellan regionpolitiker och riksdagsledamöter hållits i Göteborg, dels med Trafikutskottet och dels med ledamöter från de västsvenska valkretsarna. Vid dessa har bland annat frågor kopplade till infrastrukturinvesteringar, kollektivtrafik och styrning av sjukvården lyfts. Västra Götalandsregionen och Länsstyrelsen har även träffat riksdagsledamöter från den västsvenska valkretsen och där lyft fram det regionala utvecklingsuppdraget och våra infrastrukturprioriteringar.

Utöver detta har det hållits ett antal enskilda möten med representanter från departement, riksdag, myndigheter samt intresseorganisationer inom de områden som Västra Götalandsregionen bedriver påverkansarbete. Bland annat arrangerades i mars ett seminarium om svensk industripolitik med näringsminister Ibrahim Baylan tillsammans med Chalmers, RISE och Västsvenska handelskammaren. I december genomfördes ett riksdagsseminarium om behovet av ett svenskt plastreturaffineri.

Stockholmskontoret har dessutom etablerat ett nätverk för de västsvenska aktörer från offentlighet, näringsliv och akademi som arbetar med påverkan i Stockholm. Västra Götalandsregionen med stöd av Stockholmskontoret har utifrån den avslutade arbetsmarknadsutredningen samt förslagen i januariöverenskommelsen haft kontakter med politiskt sakkunniga på arbetsmarknadsdepartementet samt lyft frågan under Almedalsveckan.

Arbetet med nya statliga arbetstillfällen till Västra Götaland har under 2019 handlat om den föreslagna myndigheten för mänskliga rättigheter där regionen blanda annat haft bilaterala möten med ansvarigt statsråd.

Under året har frågan kring den framtida budgeten följts och vikten av att Sverige även i fortsättningen ges tillgång till regionala utvecklingsmedel har lyfts. Frågan väntas övergå till mer nationell planering någon gång under 2020. Regionens prioriteringar för infrastrukturens satsningar i påverkansagendan har varit vägledande i möten med nationell nivå. Bland annat enskilt med riksdagsledamöter men också när trafikutskottet och västsvenska riksdagsledamöter besökt regionen på hemmaplan.

Under året har även frågan om elektrifiering av transportsektorn blivit en viktig fråga i regionens kontakt med nationell nivå. Även om fördelen med en etablerad påverkansagenda är att den etablerar ett antal viktiga frågor och tydliggör regionens position i dessa, så måste den vara adaptiv för förändringar. Under 2019 har Regionstyrelsen beslutat att revidera påverkansagendan för att hålla den aktuell och ligga i fas med omvärldsförändringar och regionens viktigaste frågor.

30 Satsa på internationell mötesindustri, evenemang och på att stärka besöksnäringen

Besöksnäringen i Västra Götaland har fortsatt att öka. Under 2019 översteg antalet gästnätter för första gången 10 miljoner, det är cirka 450 000 fler än tidigare rekordår 2018. Framförallt beror ökningen, som uppgår till 3,8 procent, på att allt fler svenskar väljer att semestra i Västsverige. Uppdelat efter inkvarteringsform står det klart att både antalet övernattningar på hotell, stugbyar och vandrarhem samt antalet campingövernattningar ökar. Förutom den stora ökningen av antalet svenska gästnätter har även antalet gäster från närmarknaderna Tyskland, Holland, Danmark samt Storbritannien ökat jämfört med föregående år.

Turistrådet Västsverige AB är Västra Götalandsregionens helägda bolag för utveckling och marknadsföring av besöksnäringen och verksamheten är omfattande. Betoning ligger på samverkan med besöksnäringens samtliga aktörer och utveckling av en hållbar besöksnäring. Turistrådets marknadsföring av **destinationen Västsverige** riktar sig till såväl den svenska marknaden som närmarknaderna. Utvecklingsinsatserna inriktas dels på att hjälpa besöksnäringens verksamheter med digital marknadsföring samt utveckling av kvalitet och hållbarhet dels på strategisk utveckling för att främja en hållbar besöksnäringensutveckling. Utöver Turistrådet Västsveriges verksamhet går Västra Götalandsregionen in med projekt- och verksamhetsstöd för regionala projekt inom turistisk infrastruktur och samarbeten i Västra Götaland. Årliga regelbundna stöd till besöksmål som exempelvis *Göta kanal*, *Dalslands kanal* och *Nordiska Akvarellmuseet*.

Exempel på andra satsningar under 2019:

- **Platåbergens Geopark** – En gemensam satsning där både kommuner och kommunalförbund i framförallt Skaraborg, men även Fyrbodalen, tillsammans engagerat sig för att bli en Unesco Global Geopark.
- **Gunnebo Slott åter till 1700, rekonstruktion av orangeriet** – Det är det mest ambitiösa projektet inom ramen för de satsningar som syftar till att återskapa den historiska platsen. Insatsen sker genom samverkan med bland annat Göteborgs universitet och avser att färdigställa ett historiskt orangeri och samtidigt utbilda framtidens hantverkare.

31 Riva gränshinder och öka samverkan med Norge samt etablera region Oslo/Göteborg/Öresund

Nätverket STRING är ett samarbete som sträcker sig från Akershus i Norge till Hamburg i Tyskland. Under 2019 har fokus för Västra Götalandsregionens varit att sätta sträckan Göteborg-Oslo i ett transportstråk med Skåne, Köpenhamn och Hamburg. Genom STRING förs ett omfattande påverkansarbete gentemot EU:s institutioner och nationell nivå för att korridorens betydelse ska speglas i nationella och europeiska prioriteringar. Ett resultat är att Göteborg-Oslo sträckan är identifierad som ett prioriterat gränsöverskridande transportstråk i EU:s nästa fond för infrastrukturinvesteringar (2021–2027). Det innebär bästa möjliga förutsättningar för medfinansiering från EU för att bygga dubbelspårig järnväg.

För att få såväl EU-finansiering som statliga infrastruktursatsningar till Västra Götaland vill Västra Götalandsregionen att de stråk som är prioriterade för Västra Götaland fortsätter att vara prioriterade i det större transeuropeiska transportnätet (TEN-T). Västra Götalandsregionen har svarat på EU-kommissionens samråd om utvecklingen av TEN-T samt skrivit och koordinerat en gemensam position för hela STRING-nätverket. Insatserna har resulterat i att STRING:s position nu går helt i linje med Västra Götalandsregionens prioriteringar vilket ökar möjlighet för genomslag.

Ett arbete med en OECD-rapport om geografins utvecklingspotential har inletts.

32 Locka investeringar och nyetableringar till Västra Götaland

Business Region Göteborg (BRG) har som lyfts tidigare år arbetat under en lång tid med att få fler företag att etablera sig i Göteborgsregionen. De arbetar med att marknadsföra, locka och underlätta för företag att etableras sig i Göteborgsregionen men även att lösa markfrågor som rör nyetableringar och hur utländska direktinvesteringarna ska öka. Under 2018 startade Skaraborg sin **etableringsserviceorganisation**. De är en regional samarbetsorganisation till Business Sweden för att på ett effektivare sätt marknadsföra och underlätta för företag att etablera sig i Skaraborg. Samma funktion finns på Business Region Borås och på Position Väst i Fyrbodalen.

I syfte att få till ett informationsutbyte och gemensamma metoder och verktyg har under 2019 de delregionala etableringskontoren träffats i ett nätverk tillsammans med Västra Götalandsregionen. En viktig fråga för nätverket under 2019 har varit effektsituationen i elnäten Västra Götaland. Det finns ett ökat tryck på etableringar av elintensiv verksamhet samtidigt som konkurrensen om effektuttag hårdnar på grund av bland annat elektrifiering av transportsektorn. Under våren samarbetade nätverket också kring att ta fram gemensamt kommunikationsmaterial inför Hannovermässan, som är världens största industrimässa och där Sverige 2019 var partnerland. Etableringskontoren samt Västra Götalandsregionen deltog i utställning, seminarier och förbokade möten.

För att underlätta för fler etableringar och investeringar i Västra Götaland krävs att tillgången till investeringsvilligt kapital ökar. En insats för detta är riskkapitalkonferensen **Connect2Capital** som under 2019 genomfördes för femte gången. Över 400 personer, varav 80 investerare, deltog i konferensen.

Bilaga 1: Överblick - 32 prioriterade frågor inom ramen för teman och områden

1 EN LEDANDE KUNSKAPSREGION

Ett gott klimat för kreativitet, entreprenörskap och företagande

1. Stimulera ökat entreprenörskap
2. Skapa förutsättningar för att förverkliga idéer och starta företag
3. Främja utvecklingen av konkurrenskraftiga små och medelstora företag

Internationell konkurrenskraft genom kraftsamling på styrkeområden

4. Attrahera fler studenter och forskare och öka utbytet med omvärlden
5. Stärka våra forsknings- och innovationsmiljöers internationella konkurrenskraft
6. Utveckla test- och demonstrationsarenor där nya idéer omsätts till praktik
7. Stimulera nationella och internationella allianser och samarbeten inom forskning och innovation
8. Stärka science parks och andra samverkansmiljöer för forskning och innovation

2 EN REGION FÖR ALLA

Bryta utanförskap och stärka kopplingarna mellan utbildning och arbetsliv

9. Skapa goda möjligheter för unga praktik, ferieplatser, mentorer
10. Öka samverkan mellan eftergymnasial utbildning och arbetslivet
11. Främja ett arbetsliv som aktivt engagerar sig för barn och ungdom
12. Lösa större städers utmaningar kring utanförskap och segregation

Livslångt lärande för ökad delaktighet och konkurrenskraft

13. arbeta för att fler fortsätter studera efter gymnasiet och avhoppet från skolan minskar
14. Förkorta och förenkla vägen till arbetsmarknaden genom vägledning och validering
15. Stärka möjligheterna till kompetensförsörjning och livslångt lärande i företag och organisationer
16. Utveckla samordning inom utbildningssystemet för att möta framtidens kompetensbehov

Tillgång till kommunikation för arbete, utbildning och livskvalitet

17. Investera i transportinfrastruktur som driver regional och nationell utveckling
18. Bygga ut en kollektivtrafik som är ett föredöme när det gäller kvalitet och hållbarhet
19. Bidra till en IT-infrastruktur med hög kvalitet för alla och som främjar hållbarhet
20. Utveckla en regional framtidsbild som stödjer hållbar utveckling i Västra Götaland

3 EN REGION DÄR VI TAR GLOBALT ANSVAR

Ett resurseffektivt samhälle med minskad klimatpåverkan

21. Göra offentlig sektor i Västra Götaland ledande på utveckling av hållbara lösningar
22. Genomföra fler breda överenskommelser för hållbar utveckling i Västra Götaland
23. Göra Västra Götaland ett föredöme och en testarena för hållbar landsbygdsutveckling och samspelet mellan stad och land
24. Utveckla miljölösningar med ambition att påverka globalt via affärsdriven miljöutveckling

Ansvarsfull och hållbar konsumtion

25. Driva frågan om resurseffektiv konsumtion och kommunicera hållbara värderingar
26. Samverka kring inköp som driver hållbar utveckling, innovation och lokal utveckling

4 EN REGION SOM SYNS OCH ENGAGERAR

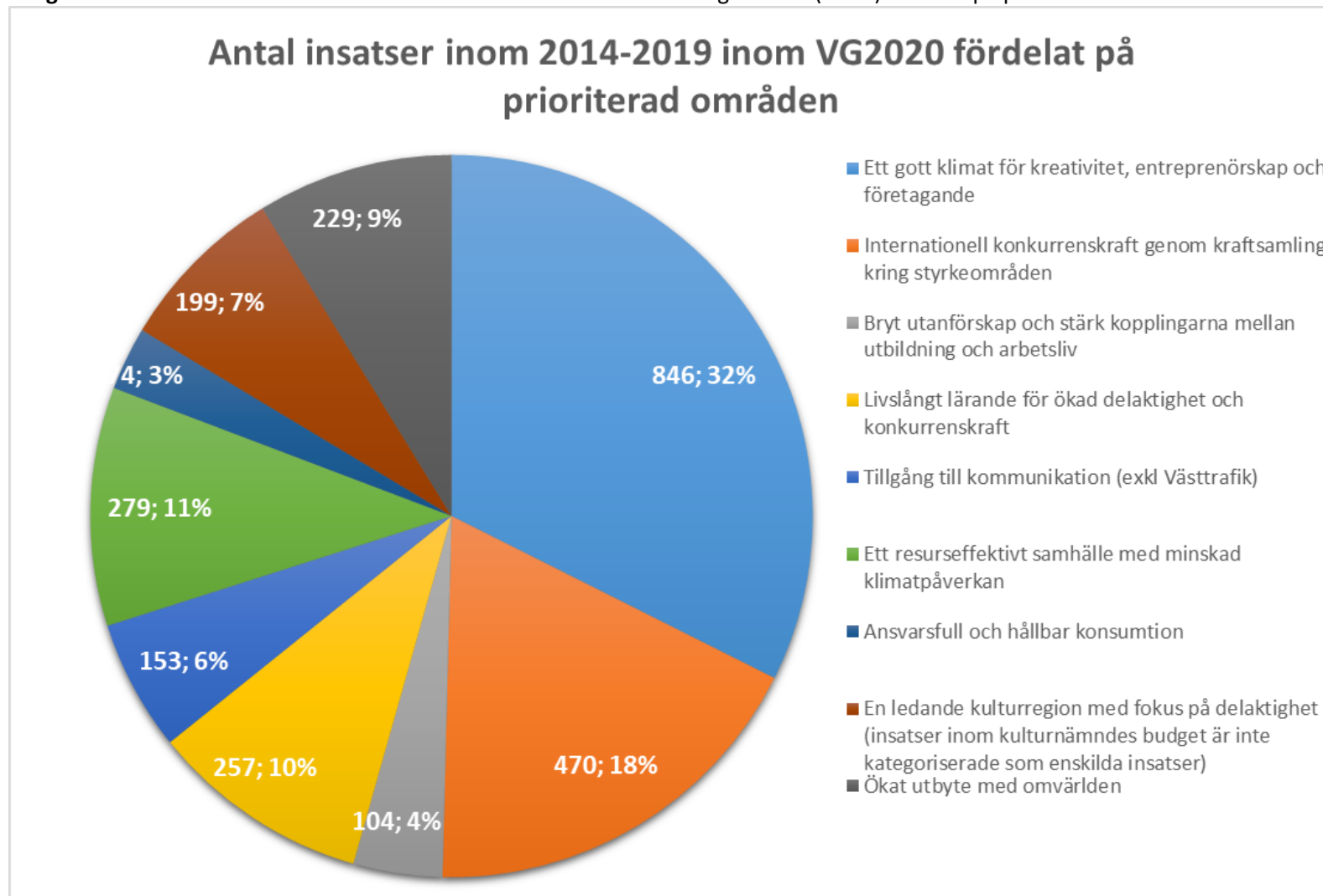
En ledande kulturregion med fokus delaktighet

27. Främja en aktiv och nyskapande kulturregion för alla i Västra Götaland
28. Främja ungdomskultur och utveckla Västra Götaland som en plats där unga möts

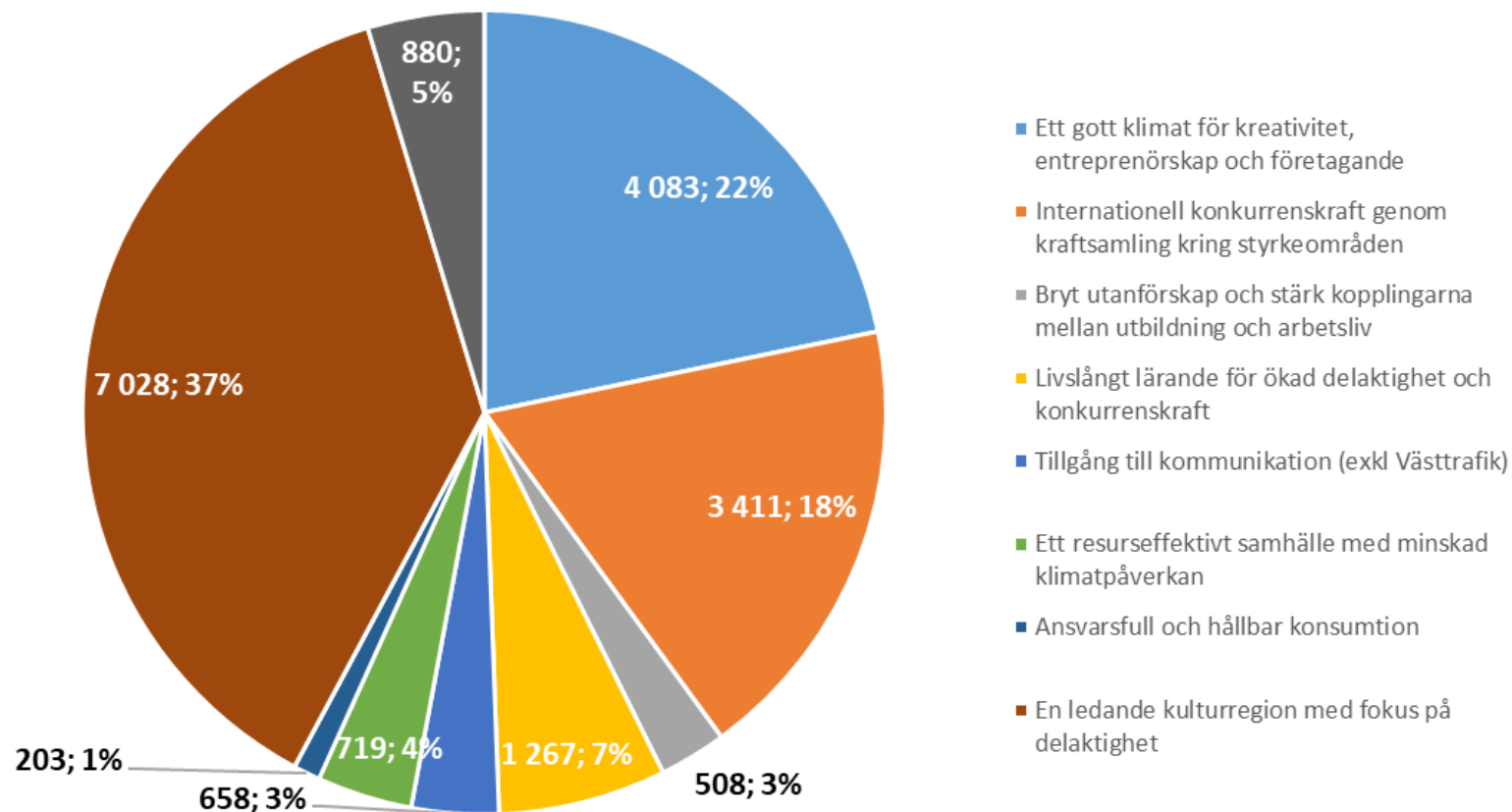
Ökat utbyte med omvärlden

29. Öka närvaro och påverkan nationellt och internationellt
30. Satsa på internationell mötesindustri, evenemang och på att stärka besöksnäringen
31. Riva gränshinder och öka samverka med Norge samt etablera region Oslo/Göteborg/Öresund
32. Locka investeringar och nyetableringar till Västra Götaland

Bilaga 2: Antal insatser beslutade 2014-2019 och dess totala omslutning i medel (mnkr) fördelat på prioriterade områden



Medel till insatser 2014-2019 inom VG2020 fördelat på prioriterad områden



Bilaga 3: Insatsers belopp (projekt, verksamheter och uppdrag) per prioriterad fråga (avrundat jämnt tiotusen kronor) som medfinansieras av Västra Götalandsregionen eller kommunalförbund/kommuner och beslutades under 2019. (tabeller)

EN LEDANDE KUNSKAPSREGION	Antal insatser med direkt koppling	Varav beslutade av:	Västra Götalandsregionen	Universitet/högskolor	Forskning-institut	Övriga statliga	Kommuner/kommunalförbund	EU	Övriga offentliga	Privat finansiering	Total förväntad kostnad (tkr)	Övrigt, bl.a. antal insatser med indirekt koppling
<i>Ett gott klimat för kreativitet, entreprenörskap och företagande</i>												
1. Stimulera ökat entreprenörskap	50	37 Västra Götalandsregionen, 5 Boråsregionen, 5 Fyrbodalsregionen, 2 BRG, 1 Skaraborg	57 880	3 850	0	13 801	39 103	4 875	7 039	43 276	169 825	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 13.
2. Skapa förutsättningar för att förverkliga idéer och starta företag	27	19 Västra Götalandsregionen, 3 Skaraborg, 3 Fyrbodalsregionen, 2 EU	44 702	29 680	0	15 899	9 671	14 325	6 360	35 186	155 823	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 16.
3. Främja utvecklingen av konkurrenskraftiga små och medelstora företag	55	31 Västra Götalandsregionen, 10 EU, 6 Fyrbodalsregionen, 2 Boråsregionen, 6 Skaraborg	90 758	2 500	1 374	8 434	19 791	69 626	9 793	32 356	234 632	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 23.
Summering fråga 1-3	132		193 340	36 030	1 374	38 134	68 565	88 826	23 192	110 818	560 280	
<i>Internationell konkurrenskraft genom kraftsamling på styrkeområden</i>												
4. Attrahera fler studenter och forskare och öka utbytet med omvärlden	10	10 Västra Götalandsregionen	6 297	5 300	0	0	275	1 985	1 200	1 255	16 312	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 1.
5. Stärka våra forsknings- och innovationsmiljöers internationella konkurrenskraft	24	20 Västra Götalandsregionen, 2 EU, 2 BRG	56 021	15 031	2 614	21 534	7 383	16 450	14 739	21 717	155 489	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 7.
6. Utveckla test- och demonstrationsarenor där nya idéer omsätts till praktik	16	10 Västra Götalandsregionen, 3 Fyrbodalsregionen, 2 EU, 1 Skaraborg	16 966	100	0	1 750	7 602	14 139	22 821	787	64 165	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 18.
7. Stimulera nationella och internationella samarbeten mellan forskning och innovation	5	4 Västra Götalandsregionen, 1 EU	570	101	253	0	0	16 378	0	0	17 302	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 5.
8. Stärka science parks och andra samverkansmiljöer för forskning och innovation	17	17 Västra Götalandsregionen	89 868	8 939	355	26 450	36 133	8 268	13 159	86 163	269 335	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 18.
Summering fråga 4-8	72		169 722	29 471	3 222	49 734	51 393	57 220	51 919	109 922	522 603	

EN REGION FÖR ALLA	Antal insatser med direkt koppling	Varav beslutade av:	Västra Götalandsregionen	Universitet/högskolor	Forskningsinstitut	Övriga statliga	Kommuner/kommunalförbund	EU	Övriga offentliga	Privat finansiering	Total förväntad kostnad (tkr)	Övrigt, bl.a. antal insatser med indirekt koppling
<i>Bryta utanförskap och stärk kopplingarna mellan utbildning och arbetsliv</i>												
9-12 Övergripande	1	1 EU						8 223			8 223	Här avses EU-insats som inte fördelas per fråga
9. Skapa goda förutsättningar för unga till praktik, ferieplatser och mentorer	6	2 Västra Götalandsregionen, 2 Skaraborg, 1 EU, 1 Fyrbodalen	3 303	0	17		3 695	5 166	113	109	12 403	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 5.
10. Öka samverkan mellan eftergymnasial utbildning och arbetsliv	4	2 EU, 1 Skaraborg, 1 BRG	986					19 344	834	450	21 614	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 2. Insatser kopplade till folkbildning/utbildning vid Västra Götalandsregionens kulturmåmnd uppgår till 190 500 tkr.
11. Främja ett arbetsliv som aktivt engagerar sig för barn och ungdom	1	1 Västra Götalandsregionen	798				142			204	1 144	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 2.
12. Lösa större städers utmaning kring utanförskap och segregation	2	1 Västra Götalandsregionen, 1 Göteborgsregionen	4 500			3 000	900				8 400	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 13.
Summering fråga 9-12	14		9 587	0	17	3 000	4 737	32 733	947	763	51 784	
<i>Livslångt lärande för ökad delaktighet och konkurrenskraft</i>												
13-16 Övergripande	1	1 Västra Götalandsregionen	1 010	50			76				1 136	
13. Arbeta för att fler fortsätter studera efter gymnasiet och avhopp från skolan minskar	12	10 Västra Götalandsregionen, 1 Skaraborg, 1 EU	18 277	1 250		47	10 906	11 681	5 584	10 254	57 999	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 9.
14. Förkorta och förenkla vägen till arbetsmarknaden genom vägledning och validering	7	5 Västra Götalandsregionen, 1 EU, 1 Skaraborg	6 822				380	4 854	1 000	1 578	14 634	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 3.
15. Stärka möjligheterna till kompetensförsörjning och livslångt lärande i företag och organisationer	17	7 Västra Götalandsregionen 4 EU, 3 Fyrbodalen, 2 Skaraborg, 1 GR	15 659	1 500	158		8 362	45 974	2 958	231	74 842	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 3.
16. Uveckla samordning inom utbildningssystem för att möta framtidens kompetensbehov	8	4 Västra Götalandsregionen, 2 Boråsregionen, 1 Skaraborg, 1 Göteborgsregionen	17 009	6 683			4 106		6 998	6 204	41 000	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 8.
Summering fråga 13-16	45		58 777	9 483	158	47	23 830	62 509	16 540	18 267	189 611	

Fortsättning EN REGION FÖR ALLA	Antal insatser med direkt koppling	Varav beslutade av:	Västra Götalandsregionen	Universitet/högskolor	Forskningsinstitut	Övriga statliga	Kommuner/kommunalförbund	EU	Övriga offentliga	Privat finansiering	Total förväntad kostnad (tkr)	Övrigt, bl.a. antal insatser med indirekt koppling
<i>Tillgång till kommunikation</i>												
17. Investera i transportinfrastruktur som driver regional och nationell utveckling	11	8 Västra Götalandsregionen, 2 EU, 1 Boråsregionen	81 400				610	16 059			98 069	Inga övriga insatser har bedömts haft indirekt koppling.
18. Bygga ut kollektivtrafik som ett föredöme när det gäller kvalitet och hållbarhet	0	Se kolumn M för Västrafik										Västrafiks medel uppgår till 4810 miljoner kronor och ingår inte i listan. Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 1.
19. Bidra till en IT-infrastruktur med hög kvalitet för alla	8	8 Västra Götalandsregionen	11 176				1 683				12 859	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 1.
20. Utveckla en regional framtidsbild för Västra Götalands fysiska struktur - till exempel byggnation, trafikplanering och kollektivtrafik	3	2 Boråsregionen, 1 Skaraborg	2 278				696			20	2 994	Inga övriga insatser har bedömts haft indirekt koppling.
Summering fråga 17-20	22	0	94 854	0	0	0	2 989	16 059	0	20	113 922	

EN REGION DÄR VI TAR GLOBALT ANSVAR	Antal insatser med direkt koppling	Varav beslutade av:	Västra Götalandsregionen	Universitet/högskolor	Forskningsinstitut	Övriga statliga	Kommuner/kommunalförbund	EU	Övriga offentliga	Privat finansiering	Total förväntad kostnad (tkr)	Övrigt, bl.a. antal insatser med indirekt koppling
<i>Ett resurseffektivt samhälle med minskad miljöpåverkan</i>												
21. Göra offentlig sektor i Västra Götaland ledande på utveckling av hållbara lösningar	3	1 Västra Götalandsregionen, 1 Fyrbodalsregionen, 1 Skaraborg	887			3 624	1 846		78	1 893	8 328	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 2.
22. Genomföra flera breda överenskommelser för hållbar utveckling i Västra Götaland	10	10 Västra Götalandsregionen	13 865	1 838	1 130	75	638	350	4 013	7 778	29 687	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 1.
23. Göra Västra Götaland till ett föredöme och en testarena för hållbar landsbygdsutveckling och samspelet mellan stad och land	11	4 Västra Götalandsregionen, 3 Boråsregionen, 3 Fyrbodalsregionen, 1 Skaraborg	14 777			950	1 630	261	75	1 067	18 760	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 3.
24. Utveckla miljölösningar med ambitionen att påverka globalt via affärsdriven miljöutveckling	8	8 Västra Götalandsregionen	15 934		404	26 122	2 123			3 717	48 300	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 11.
Summering fråga 21-24	32		45 463	1 838	1 534	30 771	6 237	611	4 166	14 455	105 075	
<i>Ansvarsfull och hållbar konsumtion</i>												
25. Driva frågan om resurseffektiv konsumtion och kommunicera hållbara värderingar	12	6 Västra Götalandsregionen, 3 Skaraborgsregionen, 2 Göteborgsregionen, 1 Fyrbodalsregionen	4 948	170	1 541		2 331		643	2 765	12 398	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 2.
26. Samverka kring inköp som driver hållbar utveckling, innovation och lokal utveckling	1	1 Västra Götalandsregionen	1 950								1 950	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 2.
Summering fråga 25-26	13		6 898	170	1 541	0	2 331	0	643	2 765	14 348	

EN REGION SOM SYNS OCH ENGAGERAR	Antal insatser med direkt koppling	Varav beslutade av:	Västra Götalandsregionen	Universitet/högskolor	Forskningsinstitut	Övriga statliga	Kommuner/kommunalförbund	EU	Övriga offentliga	Privat finansiering	Total förväntad kostnad (tkr)	Övrigt, bl.a. antal insatser med indirekt koppling
<i>En ledande kulturregion med fokus på delaktighet</i>												
27. Främja en aktiv och nyskapande kulturregion för alla i Västra Götaland	23	4 Skaraborg, 3 Västra Götalandsregionen, 10 Fyrbodals, 5 Boråsregionen, 1 Skaraborg. Se även kolumn om övrigt.	50 270	40		650	2 711		3 672	1 044	58 387	Insatser kopplade till Västra Götalandsregionens kulturnämnd uppgår till 1251 miljoner kronor. Utöver angivna insatser inkl. kulturnämndens bedöms ytterligare 6 insatser samt vissa av kulturs insatser ha en indirekt koppling
28. Främja ungdomskultur och utveckla Västra Götaland som en plats där unga möts	2	1 Västra Götalandsregionen, 1 Skaraborg. Se även kolumn om övrigt.	309				234	100	815		1 458	Insatser kopplade till Västra Götalandsregionens kulturnämnd uppgår till 71 miljoner kronor. Utöver angivna insatser inkl. kulturnämndens bedöms ytterligare 10 insatser samt vissa av kulturs insatser ha en indirekt koppling
Summering fråga 27-28	25	0	50 579	40	0	650	2 945	100	4 487	1 044	59 845	
<i>Ökat utbyte med omvärlden</i>												
29. Öka närvaron och påverkan nationellt och internationellt	4	4 Västra Götalandsregionen	881			485	2 691	549			4 606	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 1
30. Satsa på internationell mötesindustri, evenemang och på att stärka besöksnäringen	38	31 Västra Götalandsregionen, 3 Boråsregionen, 2 Skaraborg, 1 Fyrbodals, 1 EU	69 992	163		4 301	5 773	2 125	1 745	4 038	88 137	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 16
31. Riva gränshinder och öka samverkan med Norge samt etablera region Oslo/Göteborg/Öresund	6	3 EU, 2 Västra Götalandsregionen, 1 Fyrbodals	1 025			600	796	51 381	485	110	54 397	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 1
32. Locka investeringar och nyetableringar till Västra Götaland	3	1 Västra Götalandsregionen, 1 Fyrbodals, 1 BRG	5 850				3 135	200	2 977	0	12 162	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 3
Summering fråga 29-32	51		77 748	163	0	5 386	12 395	54 255	5 207	4 148	159 302	